ANNE RICE

CÂNTECELE BERATIMULUI 3

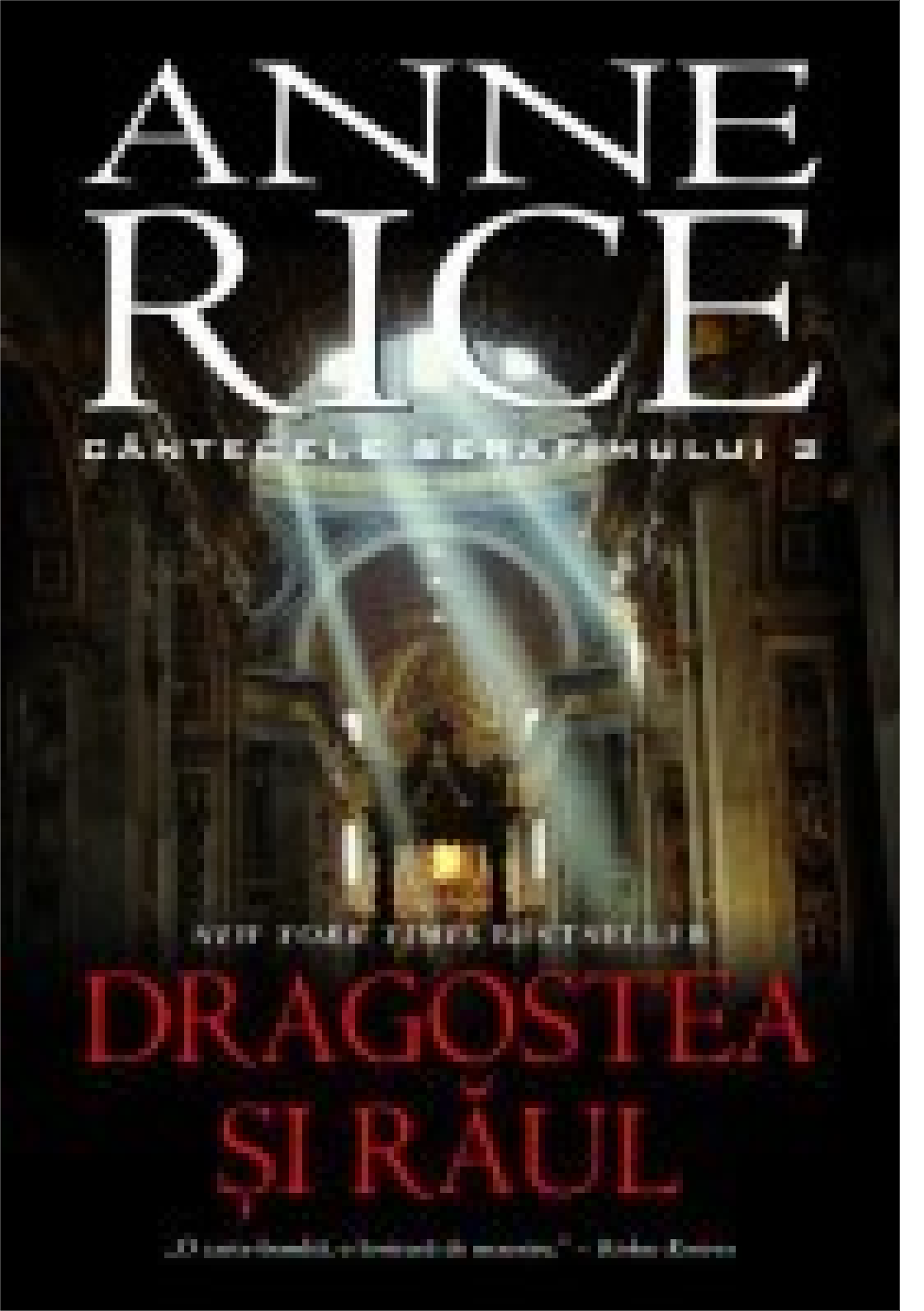

NEW YORK TIMES BESTSELLER

DRAGOSTEA ȘI RĂUL

NEW YORK TIMES BESTSELLER

ANNE RICE

DRAGOSTEA SI RĂUL

CÂNTECELE SERAFIMULUI

-2-

Traducere din limba engleză şi note de IULIA ARSINTESCU

L E D A
G R U P U L E D I T O R I A L C O R I N T
Redactor: MARIEVA CĂTĂLINA IONESCU Tehnoredactor: CORINA HuŢAN
Anne Rice, *Of Love and Evil* Copyright © 2010 by Anne O'Brien Rice All rights reserved.
Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate Editurii LEDA, imprint al GRUPULUI EDITORIAL CORINT
ISBN 978-973-102-368-7
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României RICE, ANNE
Cântecele serafimului / Anne Rice; trad.: Iulia Arsintescu. - Bucureşti: Leda, 2011 ISBN 978-973-102-366-3 **Voi. 2: Dragostea şi râul.** - 2011. - ISBN 978-973-102-368-7
I. Arsintescu, Iulia (trad.)
821.111 (73)-31 = 135.1

Pentru fiul meu, Christopher Rice, şi pentru prietenul meu, Gary Swafford

Devino ajutorul meu. Devino instrumentul meu uman şi ajută-mă să îndeplinesc ce am de îndeplinit pe pământ.
Renunţă la această viaţă goală pe care ţi-ai clădit-o şi încredinţează-mi mie inteligenţa ta, curajul, iscusinţa şi neobişnuita ta eleganţă fizică.
Spune-mi că accepţi, iar viaţa ta va întoarce spatele răului şi se va cufunda în pericolul şi emoţia de a încerca să facă doar ceea ce este indiscutabil bine.

—îngerul Malchiah vorbindu-i lui Toby O'Dare în *Vremea îngerului*

Dumnezeu apare şi este lumină Sufletelor
triste rătăcite-n noapte;
Dar un trup de om tinde să devină Pentru ale zilei
rătăcite fapte.

— William Blake, Vestirea inocenţei

Suntem, fiecare dintre noi, îngeri cu o singură aripă, şi putem zbura numai îmbrăţişându-ne unul cu altui

—Luciano de Crescenzo

Capitolul unu

AM **avut un vis cu îngeri.** I-am văzut şi i-am auzit într-o superbă şi nesfârşită noapte galactică. Am văzut luminile care erau aceşti îngeri, zburând ici şi colo, în străfulgerări de irezistibilă strălucire, iar uneori luminile erau mari cât nişte comete şi păreau atât de aproape, încât flacăra lor m-ar fi putut mistui, dar cu toate acestea nu am simţit căldură. Nu am simţit pericol. Nu m-am simţit eu însumi.

Am simţit cum mă înconjoară dragostea, în acest tărâm uriaş şi neasemuit al sunetului şi luminii. Am simţit că sunt cunoscut profund şi complet. M-am simţit iubit, ţinut în braţe, parte din tot ceea ce vedeam şi auzeam. Cu toate acestea, ştiam că nu merit nimic, absolut nimic. Şi m-a învăluit ceva asemănător tristeţii, contopind însuşi miezul fiinţei mele cu vocile care cântau, pentru că vocile cântau despre mine.

Am auzit vocea lui Malchiah cum se ridică înaltă, strălucitoare şi imensă, spunându-mi că acum trebuia să-i aparţin, că acum trebuia să-I urmez. Că mă alesese drept tovarăş al lui şi că trebuia să îndeplinesc ceea ce îmi cerea el să îndeplinesc. Strălucitoare şi vibrantă, vocea lui se ridica sus, tot mai sus. Dar pe lângă vocea lui se auzea o voce mai măruntă, voioasă, luminoasă, cântecul vieţii mele pe pământ şi a ceea ce aş fi avut de făcut acolo; cânta despre cei care aveau nevoie de mine şi mă iubeau; cânta despre lucruri obişnuite şi visuri obişnuite, şi nu se ferea deloc să le compare cu lucrurile măreţe plănuite de Malchiah.

Ah, un asemenea amestec de teme putea fi absolut magnific, iar muzica reuşea să mă înconjoare şi să mă învăluie ca şi cum ar fi fost ceva palpabil şi plin de iubire. M-am lăsat strâns la piept de acea muzică şi am auzit triumful din vocea lui Malchiah în timp ce mă revendica, în timp ce declara că îi aparţin. Cealaltă voce scădea în intensitate, dar nu renunţa. Cealaltă voce nu avea să renunţe niciodată. Cealaltă voce avea frumuseţea ei unică şi urma să cânte mereu aşa cum cânta acum.

S-au înălţat şi alte voci; sau poate că fuseseră acolo tot timpul. Aceste alte voci cântau peste tot în jurul meu şi despre mine, Iuându-se la întrecere cu vocile angelice ca şi cum şi-ar fi răspuns pe deasupra unui hău enigmatic. Urzeau o ţesătură, aceste voci, cele angelice şi celelalte, şi mi-am dat seama dintr-odată că erau vocile oamenilor care

se rugau, se rugau pentru mine. Existau oameni care se rugaseră mai înainte şi aveau să se roage şi mai departe, în vecii-vecilor, şi toate aveau legătură cu ceea ce aş fi putut să devin, cu ceea ce aş fi putut să fiu. Ah, ce suflet mărunt şi trist fusesem, şi cât de mare era lumea aceasta incandescentă în care mă găseam, o lume în stare să facă propriul ei nume să pară lipsit de sens, iar toate limitele şi dimensiunile să dispară.

Apoi m-a năpădit binecuvântata înţelegere că fiecare suflet trăitor era subiect al acestei celebrări, al acestui cor nesfârşit şi neîntrerupt, că fiecare suflet era iubit aşa cum eram eu iubit, şi era cunoscut la fel cum eram eu cunoscut.

Cum să fi fost altfel? Cum aş fi putut eu, cu toate căderile mele, cu toată pierzania mea amară, să fiu singurul? Ah, nu, universul era plin de suflete întreţesute în acest cântec triumfător şi glorios.

Şi toate se descopereau cunoscute şi iubite la fel cum eram eu cunoscut şi iubit. Toate erau cunoscute ca şi cum înseşi rugăciunile lor pentru mine ar fi devenit parte din urzeala glorioasă a acestei ţesături nesfârşite şi aurii.

— Nu mă îndepărta. Nu mă trimite înapoi. Dar, dacă trebuie, lasă-mă să-Ţi împlinesc voia, lasă-mă să Te slujesc din toată inima, m-am rugat, şi mi-am auzit

cuvintele devenind la fel de fluide ca muzica care mă înconjura şi mă susţinea.

Mi-am auzit vocea, clară şi sigură:

—Te iubesc. Te iubesc pe Tine, cel care faci toate lucrurile şi ne dai nouă toate lucrurile, şi pentru Tine voi face orice. Voi face tot ceea ce doreşti Tu să fac. Ia-mă, Malchiah. Ia-mă pentru El. Lasă-mă să-i împlinesc voia!

Niciun cuvânt nu s-a pierdut în acest mare pântece de iubire care mă înconjura, în această noapte Ia fel de strălucitoare ca ziua. Pentru că nici noaptea şi nici ziua nu contau aici, amândouă se amestecau şi totul era perfect, rugăciunile creşteau şi se ridicau, suprapunân- du-se, iar îngerii care le înălţau se adunau cu toţii într-un singur firmament căruia mă supuneam cu desăvârşire, căruia îi aparţineam în întregime.

Ceva s-a schimbat. încă mai auzeam vocea îngerului care se ruga pentru mine, amintindu-i lui Malchiah tot ce aveam de făcut. Şi îl auzeam pe Malchiah dojenindu-1 încetişor şi insistând din nou, apoi rugăciunile înteţin- du-se atât de magnific, încât se părea că niciodată nu voi mai avea nevoie de un trup ca să trăiesc, să iubesc, să gândesc şi să simt.

Dar ceva s-a schimbat. Decorul s-a modificat.

Am văzut Pământul crescând dedesubtul meu şi am alunecat în jos simţind încet, dar fară tăgadă, o răceală înţepătoare. *Lasă-mă să rămân*, aş fi vrut să mă rog, dar nu meritam să rămân. Nu venise pentru mine momentul să rămân şi trebuia să simt această inevitabilă despărţire. Dar ce se deschidea

acum în faţa mea nu era Pământul aşa cum îl aşteptam, ci câmpuri mari de grâu unduind auriu sub un cer mai strălucitor în lumina soarelui decât văzusem eu vreodată. Oriîncotro mă uitam vedeam maci, „crinii lanurilor”, şi Ie remarcam delicateţea, supleţea cu care se plecau în bătaia vântului. Aceasta era bogăţia pământului, bogăţia copacilor unduind, bogăţia norilor adunaţi deasupra.

— Doamne, Dumnezeule, am murmurat, niciodată nu mă voi îndepărta de tine, niciodată nu voi renunţa la tine, niciodată nu te voi înşela, în credinţă şi în sufletul meu. Pentru că mi-ai dat toate acestea, pentru că ni le-ai dat nouă tuturor.

Iar după această şoaptă m-am simţit îmbrăţişat atât de strâns, atât de total, încât am plâns din toată inima.

Câmpurile au devenit vagi, îndepărtate, şi un fel de goliciune aurie a acoperit lumea, şi am simţit dragostea îmbrăţişându-mă, ţinându-mă ca şi cum m-ar fi legănat, iar florile s-au transformat în întinderi de culori pe care n-aş putea să le descriu. Prezenţa însăşi a unor culori necunoscute m-a tulburat profund, facându-mă să mă simt neajutorat. *Doamne, Dumnezeule, care ne iubeşti atât de mult.*

Formele au dispărut. Culorile s-au desprins de forme fară efort, iar lumina însăşi a început să se rostogolească aidoma unui fum subţire şi trecător.

Mi-a apărut în faţă un fel de culoar şi am avut impresia clară că pătrund prin el. Apoi, la capătul acestui culoar am văzut silueta înaltă şi subţire a

Iui Malchiah, îmbrăcat ca de obicei, un trup plin de graţie, imaginea unui bărbat tânăr.

îi cunoşteam părul negru şi moale, faţa prelungă. îi ştiam costumul simplu, de culoare închisă, cu dunguliţe subţiri.

îi cunoşteam ochii plini de iubire, zâmbetul subţire şi fluid. Cunoşteam felul în care deschidea braţele ca să mă întâmpine.

— Iubitule, a şoptit. Am nevoie din nou de tine. Voi avea nevoie de tine de nenumărate ori. Voi avea nevoie de tine până la sfârşitul timpului.

Celelalte voci au început parcă să cânte mai din inimă, protestând, rugându-se, n-aş fi putut spune precis.

Aş fi vrut să-l îmbrăţişez. Aş fi vrut să-l implor să mă lase să mai stau puţin aici, cu el. Să mă ducă din nou pe tărâmul luminilor cerului. Voiam să plâng. Copil fiind, nu ştiusem deloc să plâng. Iar acum, adult, plângeam adesea, treaz sau în vis.

Malchiah continua să înainteze către mine, ca şi cum distanţa dintre noi ar fi fost mult mai mare decât crezusem eu.

— Mai sunt doar câteva ore până vor sosi, a spus, şi vei dori să fii pregătit.

M-am trezit.

Soarele dimineţii pătrundea prin ferestre.

Se auzea zgomotul traficului din stradă.

Mă aflam la Mission Inn, în apartamentul Amistad, sprijinit de un maldăr de perne, iar Malchiah şedea, stăpân pe sine şi liniştit, pe unul dintre scaunele cu spătar înalt de lângă şemineul rece din piatră, spunându-mi din nou că Liona şi

fiul meu aveau să ajungă în curând.

Capitolul doi

O MAŞINĂ TREBUIA SĂ-I IA de la aeroportul din Los Angeles şi să-i aducă direct la Mission Inn. Lionei îi spusesem că o voi aştepta sub *campanario*[1] că pregătisem un apartament pentru ea şi Toby — aşa îl chema pe fiul meu — şi că urma să mă ocup eu de tot ce era nevoie.

Dar tot nu credeam cu adevărat că va veni. Cum să fi venit?

Dispărusem din viaţa ei, din New Orleans, cu zece ani în urmă, lăsând-o, la şaptesprezece ani, însărcinată, iar acum îi telefonasem tocmai de pe coasta de vest, iar când aflasem că nu era măritată, nici măcar logodită, nici măcar într-o relaţie cu cineva, aproape că leşinasem.

Nu-i putusem mărturisi, desigur, că un înger pe nume Malchiah îmi spusese că am un fiu. Nu-i putusem

[1] Nume dat unor pereţi cu mai multe clopote, în misiunile catolice din California.

mărturisi cu ce mă îndeletnicisem nici înainte, nici după ce îl cunoscusem pe înger, şi nu i-aş fi putut spune când sau cum aş mai fi putut să o văd din nou.

Nu-i putusem explica nici faptul că acel înger îmi acorda timp să o întâlnesc acum, înainte de a pleca să-i duc la îndeplinire o altă misiune, iar atunci când fusese de acord să se urce în avion ca să vină să ne întâlnim, aducându-1 cu ea şi pe fiul meu, Toby, ei bine, mă cuprinsese o neîntreruptă stare de jubilaţie şi incertitudine.

— Ţinând cont de ceea ce crede tatăl meu

despre tine, mi-a spus ea, îmi este mai uşor să vin să te întâlnesc pe Coasta de Vest. Şi, desigur, îl voi aduce şi pe fiul tău să te vadă. Crezi că nu-şi doreşte şi el să-şi cunoască tatăl?

Părea să locuiască în continuare cu tatăl ei, bătrânul dr. Carpenter, aşa cum îi spuneam pe vremuri, şi nu mă mira că îmi atrăsesem dispreţul şi respingerea doctorului. Mă furişasem cu fiica lui în casa de oaspeţi a familiei şi nici nu-mi trecuse prin cap, atâţia ani, că ea ar fi putut avea un copil.

Dar important este că urmau să sosească.

Malchiah a coborât cu mine pe aleea din faţă. Era evident că şi ceilalţi oameni puteau să-l vadă, dar părea cât se poate de normal şi de obişnuit, ca întotdeauna, un bărbat de înălţimea mea, îmbrăcat într-un costum cu vestă aproape ca al meu. Doar că era din mătase gri. Al meu era kaki. Avea o cămaşă lucioasă, în timp ce a mea era cămaşa albastră a unui om care merge la serviciu, apretată, călcată şi completată de o cravată bleumarin.

Mi se părea că arată mai degrabă ca un exemplar uman perfect, cu ochii cercetând curios florile şi palmierii îndreptaţi către cer, ca şi cum s-ar fi bucurat de tot. Părea chiar să simtă adierea vântului şi să o savureze.

— Mai ai de aşteptat o oră, a spus el.

— Ştiu. Dar nu pot sta locului. Mă simt mai bine dacă aştept aici.

A încuviinţat din cap, ca şi cum aş fi avut perfectă dreptate, deşi, de fapt, eram ridicol.

— Mă va întreba ce-am făcut în tot acest timp,

am spus. Ce să-i răspund?

— Trebuie să-i spui numai ceea ce este bine pentru ea şi pentru fiul tău, mi-a răspuns. Eşti conştient de asta?

— Da, sunt, am aprobat.

— Sus, în calculator, a adăugat el, ai un lung document pe care l-ai intitulat „Vremea îngerului”.

— Da, l-am scris în timp ce te aşteptam să vii din nou Ia mine. Am povestit tot ce s-a întâmplat în timpul primei mele misiuni.

— Ai făcut bine, a spus, scrisul este o formă de meditaţie şi a funcţionat cum trebuie. Dar, Toby, nimeni nu trebuie să citească acel document, nu acum, şi poate că niciodată.

Ar fi trebuit să ştiu asta; am simţit o uşoară strângere de inimă, dar am înţeles. M-am gândit stânjenit cât de mândru fusesem să relatez prima mea misiune în slujba îngerilor. Mă lăudasem până şi faţă de Justiţiar, fostul meu şef, că îmi schimbasem viaţa, că scriam despre asta, că poate într-o zi avea să-mi vadă numele în librării. Ca şi cum i-ar fi păsat, lui, omul care mă trimisese sub numele de Lucky Vulpoiul să omor oameni, iar şi iar. Ah, câtă mândrie, numai că în toată viaţa mea de adult nu făcusem nimic altceva de care să fiu mândru. Iar Justiţiarul era singura fiinţă de pe lumea asta cu care stăteam de vorbă regulat. Asta până să-l fi întâlnit pe Malchiah.

— Copiii îngerilor vin şi pleacă la fel ca noi, a spus Malchiah, văzuţi doar de câţiva, nevăzuţi şi nebăgaţi în seamă de ceilalţi.

Am încuviinţat din cap.

— Asta sunt acum, un copil al îngerilor?

— Da, a răspuns el, zâmbind. Asta eşti acum. Să ţii minte.

Şi apoi a dispărut.

Iar eu am rămas, calculând că mai trebuia să o aştept pe Liona încă vreo cincizeci de minute.

Poate că trebuia să fac o plimbare, să beau ceva răcoritor la bar, habar n-aveam. Dar mi-am dat seama brusc că eram fericit, chiar eram.

în timp ce mă gândeam la asta, m-am întors şi m-am uitat spre uşile din holul hotelului, fară vreun motiv anume. într-o parte, am zărit o siluetă, silueta unui bărbat tânăr, cu braţele încrucişate la piept, rezemat de perete, care mă privea. Era la fel de viu ca tot ce-1 înconjura, un bărbat de înălţimea lui Malchiah, doar că avea părul blond roşcat, ochi albaştri şi un costum kaki, la fel ca al meu. M-am întors cu spatele ca să-i evit privirea fixă, apoi mi-am dat seama cât era de neverosimil că purta un costum identic cu al meu şi se uita ţintă la mine, cu o expresie aproape furioasă. Dar nu, nu despre furie era vorba.

M-am întors din nou către el. Continua să mă privească. Dar cu îngrijorare, nu cu furie.

Eşti îngerul meu păzitori A încuviinţat

din cap, abia perceptibil.

M-a cuprins un sentiment de bine. Toată îngrijorarea mea s-a topit. *Ţi-am auzit vocea! Te-am auzit, laolaltă cu ceilalţi îngeri*. Eram fascinat şi ciudat de îmbărbătat, am simţit toate acestea într-o fracţiune de secundă.

Un grup mic de oaspeţi a ieşit pe uşă, trecând

prin faţa lui şi ascunzându-1, iar când au luat-o spre stânga, îndepărtându-se pe altă alee, mi-am dat seama că el dispăruse.

Mi-a tresărit inima. Oare văzusem totul bine? Oare chiar se uitase la mine, chiar încuviinţase din cap către mine?

Imaginea mea mentală despre el se estompa cu rapiditate. Cineva stătuse acolo, da, desigur, dar de-acum nu mai aveam nicio posibilitate să verific ce se întâmplase, să analizez faptele în vreun fel.

Am încercat să mi-1 scot din minte. Dacă era îngerul meu păzitor, ce altceva facea, decât să mă păzească? Iar dacă nu era al meu, dacă era al altcuiva, ei bine, atunci ce treabă avea cu mine? Amintirea Iui se estompa din ce în ce mai mult. Oricum, aveam să lămuresc totul mai târziu, cu Malchiah. Malchiah trebuia să ştie cine era. Iar Malchiah mă însoţea. *Ah, suntem nişte fiinţe cu atât de puţină încredere.*

M-am simţit brusc cuprins de o extraordinară mulţumire. Eşti un copil al îngerilor, m-am gândit, iar îngerii o aduc pe Liona şi pe fiul ei, fiul tău, Ia tine.

M-am plimbat îndelung în jurul hotelului Mission Inn, gândindu-mă ce zi californiană senină şi perfectă era, trecând pe lângă fântânile mele preferate şi pe aleile mele preferate, prin curţi interioare, pe lângă chilii şi alte locuri asemănătoare, până când s-a făcut exact ora la care trebuia să vină ea.

M-am întors la celălalt capăt al aleii, aproape de uşile din hol, şi am aşteptat să apară pe potecă

două persoane semănând una cu cealaltă şi să se oprească sub arcada scundă a peretelui încărcat de clopoţei.

Nu am rămas mai mult de cinci minute, plimbân- du-mă de colo până colo, uitându-mă la ceas, intrând câteodată în holul hotelului şi ieşind din nou, până când mi-am dat seama dintr-odată că, în mijlocul fluxului constant de trecători de pe alee, două persoane se opriseră şi stăteau chiar sub clopote, aşa cum le cerusem eu oaspeţilor mei.

O clipă am crezut că o să-mi stea inima.

Mă aşteptam ca ea să fie frumoasă, pentru că fusese frumoasă şi ca fată foarte tânără, dar cea de atunci nu reprezenta decât bobocul celei de acum, o floare radioasă, şi nu mi-am dorit să fac nimic altceva decât să mă uit Ia ea, să sorb frumuseţea femeii în care se transformase.

Nu avea decât douăzeci şi şapte de ani. Chiar şi eu, la douăzeci şi opt, îmi dădeam seama că asta nu înseamnă prea mult, dar acum avea o alură de femeie şi se îmbrăcase cât se poate de potrivit şi de grijuliu.

Purta un costum roşu, strâns pe talie şi evazat pe şoldurile înguste, cu o fustă scurtă evazată care abia îi acoperea genunchii. Avea o bluză roz deschisă la gât şi purta doar un şirag simplu de perle. Din buzunarul de la piept i se iţea o batistuţă roz, iar poşeta din piele lăcuită roz se asorta cu pantofii cu toc înalt.

Arăta ca un tablou îmbrăcată aşa!

Părul negru şi lung îi cădea liber pe umeri, cu

doar o şuviţă dată deoparte de pe frunte şi prinsă probabil într-o clamă, Ia fel cum facea când era tânără.

Mi-a trecut prin minte că aşa mi-o voi aminti toată viaţa. Nu avea importanţă ce urma să se mai întâmple de-acum înainte. Pur şi simplu nu aveam cum să uit vreodată felul în care arăta acum, superbă în roşu, cu părul ei negru şi bogat feciorelnic de liber.

Mi-am amintit imediat o secvenţă dintr-un film, care le place multor oameni. Este din *Cetăţeanul Kane,* atunci când un bătrân povesteşte întâmplările aşa cum şi le aduce aminte, demonstrând în ce fel ne pot marca lucruri zărite doar câteva clipe. în cazul lui, este vorba despre o femeie observată pe un feribot. „Purta o rochie albă", spune el, „şi avea o umbrelă albă. Am văzut-o numai o secundă şi ea nu s-a uitat deloc la mine, dar pot să jur că n-a trecut nicio lună fară să nu mă gândesc la fata aceea."

Ei bine, eu am ştiut că mi-o voi aminti mereu pe Liona exact în felul în care arăta acum. Se uita în jur, la fel de plină de încredere şi de siguranţă de sine cum mi-o aminteam, cu acelaşi curaj firesc pe care mereu l-am asociat cu cele mai simple dintre gesturile şi cuvintele ei.

Nu-mi venea să cred cât era de frumoasă. Nu-mi venea să cred cât de simplu, inevitabil de frumoasă devenise.

Şi chiar lângă ea se afla băiatul de zece ani care îmi era fiu, iar când l-am zărit, parcă l-am văzut pe fratele meu Jacob, mort la aceeaşi vârstă, şi am

simţit un nod în gât şi ochii umplându-mi-se de lacrimi. *Acesta este fiul meu.*

Ei bine, m-am gândit, n-am să mă duc să-i întâmpin cu lacrimi în ochi, dar chiar în timp ce-mi scoteam batista, ea m-a văzut şi mi-a zâmbit, l-a luat de mână pe băiat şi s-au îndreptat spre mine pe alee.

— Toby, a spus ea, cu voce însufleţită şi stăpână pe sine, te-aş fi recunoscut oriunde. Arăţi exact la fel.

Avea un zâmbet atât de strălucitor şi de generos, încât n-am putut să-i răspund nimic. Nu eram în stare să vorbesc. Nu eram în stare să-i spun cât de mult însemna să o văd, iar când m-am uitat la băieţelul care se uita şi el în sus la mine, la această copie cu păr negru şi ochi negri a de mult răposatului meu frate Jacob, la acest băiat perfect cu ţinută dreaptă şi umeri largi, la acest băiat care părea deştept şi încrezător, pe care orice bărbat şi l-ar fi dorit fiu, la acest băiat splendid şi zvelt, ei bine, am început să plâng.

— Dacă nu te opreşti, ai să mă faci şi pe mine să plâng, a spus ea.

A întins mâna şi m-a apucat de braţ.

Nu avea în ea nimic nesigur sau ezitant, şi când m-am gândit la trecut mi-am dat seama că nu avusese niciodată. Era puternică, încrezătoare şi avea o voce adâncă şi catifelată, menită să-i scoată în evidenţă caracterul generos.

Generoasă, acesta era cuvântul care-mi venea în minte în timp ce o priveam în ochi, iar ea îmi zâmbea. Era generoasă. Era generoasă şi iubitoare

şi bătuse tot drumul până aici pentru că i-o cerusem eu. M-am trezit spunându-i cu voce tare:

— Ai venit. Ai bătut atâta drum. Ai venit. M-am gândit până în ultima clipă că n-ai să vii.

Băieţelul a scos un obiect din buzunarul de la piept şi mi l-a întins.

M-am aplecat ca să-l privesc mai bine şi am luat ce-mi întindea, dându-mi seama imediat că era o fotografie cu mine. Fusese decupată din albumul de absolvire al şcolii şi apoi laminată.

— Mulţumesc, Toby, am spus.

— Ah, o port tot timpul cu mine, a spus el repede. Le spun tuturor „Asta-i tata”.

L-am sărutat pe frunte. Iar el m-a luat prin surprindere. Şi-a petrecut braţele în jurul meu, de parcă el ar fi fost adultul, iar eu, copilul. Şi-a petrecut braţele în jurul meu şi m-a îmbrăţişat strâns. L-am sărutat din nou pe obrăjorul catifelat. S-a uitat la mine cu cei mai limpezi ochi, cu cea mai simplă privire.

— Am ştiut tot timpul că ai să vii, mi-a spus. Adică am ştiut că într-o bună zi ai să apari. Am ştiut sigur.

A spus aceste lucruri la fel de simplu cum spusese şi restul.

M-am îndreptat, am înghiţit, i-am privit din nou pe amândoi şi i-am cuprins în braţe. I-am tras lângă mine, conştient de moliciunea lor, de dulceaţa lor pură, o dulceaţă feminină atât de străină de mine şi de viaţa pe care o dusesem, şi am simţit ridicându-se din părul ei un superb parfum floral.

— Haideţi, camerele voastre sunt gata — m-am bâlbâit vorbind, de parcă ar fi fost nişte cuvinte de maximă importanţă. V-am înregistrat la recepţie, daţi-mi voie să vă duc sus.

Mi-am dat seama pe urmă că băiatul de serviciu stătuse tot timpul lângă noi, alături de stativul cu bagaje, aşa că i-am întins o bancnotă de douăzeci de dolari, i-am explicat că era vorba despre apartamentul Patronului şi că ne întâlnim acolo, la ultimul etaj.

Abia dacă am privit-o din nou şi mi-a venit imediat în minte ce-mi spusese Malchiah. Ai grijă să-i povesteşti numai ceea ce este spre binele ei. Nu al tău.

M-a mai izbit ceva, privind-o: cât era de serioasă. Seriozitatea fiind un alt aspect al încrederii ei în sine. O seriozitate care o determinase să vină aici fară să stea pe gânduri şi să-l aducă pe băiat ca să-şi cunoască tatăl. Iar această seriozitate mi-a adus aminte de cineva cunoscut şi îndrăgit în aventura mea cu Malchiah, şi mi-am dat seama că persoana aceea — o femeie care trăise cu multă, multă vreme în urmă — îmi evocase atunci femeia minunată şi strălucitoare aflată lângă mine acum, în propriul meu timp.

Iată pe cineva demn de iubit. Iată pe cineva demn de iubit din toată inima, aşa cum i-ai iubit pe oamenii aceia de demult, când ai împlinit menirea îngerilor, când ai trăit lângă oameni pe care nu aveai cum să-i iei cu tine. în ultimii cinci ani ai trăit la distanţă de orice fiinţă, dar ai acum lângă tine pe cineva la fel de adevărat precum oamenii lui Malchiah, o persoană pe

care să o poţi iubi complet şi cu adevărat. Nu contează dacă o vei putea determina sau nu să te iubească vreodată, poţi să o iubeşti tu. La fel cum poţi să-l iubeşti pe acest băieţel.

în timp ce ne înghesuiam laolaltă în liftul strâmt, Toby mi-a arătat altă fotografie cu mine din albumul de absolvire. O purtase şi pe aceea la piept tot timpul.

— Aşadar, ai ştiut mereu cum mă cheamă, i-am spus eu, fără să ştiu cu adevărat ce să spun, accentuând evidenţa, iar el mi-a răspuns că da, toată lumea ştia că tatăl lui era Toby O'Dare.

— îmi pare bine. Sunt bucuros că ai procedat aşa. Nici nu-ţi închipui cât de mândru sunt de tine, am spus.

— De ce? a întrebat el. Nici măcar nu ştii cum sunt eu de fapt.

Era destul de mic încât să-i sune vocea ca un clopoţel, iar rostind aceste cuvinte părea mai deştept, mai mare şi mai trist.

— Poate că sunt un elev prost, n-ai de unde să ştii.

— Da, dar mama ta a fost o elevă eminentă, am zis eu.

— Şi încă mai este. Merge la cursuri la Loyola. Nu-i place să predea numai la şcoala primară. Şi are numai zece.

— La fel ca tine, nu? l-am întrebat.

A dat din cap că da.

— Dacă m-ar lăsa, aş putea sări peste un an. Dar ei consideră că n-ar fi bine pentru dezvoltarea mea socială, iar bunicul crede şi el la fel.

Am ajuns la ultimul etaj şi i-am condus în jurul balcoanelor, apoi prin veranda lungă cu dale roşii. Apartamentul lor se afla la capătul verandei, vecin cu al meu.

Apartamentul Patronului de la Mission Inn este singurul cu adevărat modern şi somptuos, ca într-un hotel de cinci stele. Este disponibil doar atunci când nu se află acolo proprietarii, aşa că m-am asigurat din timp că-l pot rezerva pentru această ocazie.

Au fost destul de impresionaţi de cele trei şemineuri, de baia uriaşă din marmură, de minunata verandă deschisă, şi încă mai impresionaţi să descopere că rezervasem şi camera de alături pentru ca Toby, în vârstă de zece ani, să poată avea propria lui cameră, dacă şi-o dorea.

Pe urmă i-am condus în apartamentul Amistad, preferatul meu, să le arăt cupola cea minunat pictată, patul cu baldachin, căminul neobişnuit care nici nu funcţiona, iar ei au remarcat că totul „seamănă cu New Orleans”, şi mi s-au părut impresionaţi de descoperirile luxoase pe care le faceau, iar asta însemna că lucrurile mergeau aşa cum plănuisem.

Ne-am aşezat împreună la masa din fier şi sticlă; eu am comandat vin pentru Liona şi Coca-cola pentru Toby, întrucât recunoscuse că, oricât de nesănătoasă ar fi fost, uneori bea câte o cola.

A scos din buzunar un iPhone Apple şi mi-a arătat câte lucruri poate să facă. încărcase în telefon toate fotografiile cu mine pe care le avea,

iar acum, dacă eram şi eu de acord, voia să-mi facă altele.

— Desigur, am spus eu, şi a început imediat să se poarte ca un fotograf profesionist, trăgându-se în spate, încadrând o fotografie cu degetele, la fel ca un pictor din vechime, şi imortalizându-ne apoi din numeroase unghiuri, în timp ce se învârtea în jurul mesei.

în timp ce Toby trăgea fotografie după fotografie, am avut o revelaţie care m-a îngheţat. Comisesem o crimă în apartamentul Amistad. Comisesem o crimă aici, la
Mission Inn, şi cu toate acestea îi adusesem tot aici pe cei doi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat vreodată.

Sigur, aici mi se înfăţişase şi Malchiah, un serafim care mă întrebase în numele lui Dumnezeu dacă nu mă căiesc pentru viaţa mea mizerabilă. Iar eu m-am căit şi întreaga existenţă mi s-a schimbat pentru vecie.

Serafimul mă scosese din secolul douăzeci şi unu şi mă transportase înapoi în timp ca să previn un dezastru menit să pună în pericol o întreagă comunitate din Anglia medievală. Iar după ce terminasem această primă misiune pentru noul meu şef îngeresc, mă trezisem aici, la Mission Inn, şi aici scrisesem acea relatare completă despre prima mea călătorie în Vremea îngerului. Manuscrisul se găsea în camera mea. Era pe biroul la care îmi omorâsem ultima victimă, înfigându-i o seringă în gât. Şi tot de aici îi telefonasem fostului meu şef, Justiţiarul, ca să-i comunic că nu voi mai

ucide din nou pentru el.

Cu toate acestea, faptul că ucisesem aici era clar. Fusese o crimă rece, calculată, genul pentru care devenise faimos Lucky Vulpoiul. Am tresărit în sinea mea, murmurând o rugăciune pentru ca nicio umbră din răul acela să nu-i atingă vreodată pe Liona sau pe Toby, pentru că niciun fel de urmare a răului să nu se răsfrângă asupra lor.

înainte de crimă, acest loc reprezentase alinarea mea. Fusese singurul loc unde mă simţeam în largul meu, de aceea îi adusesem aici pe Liona şi pe fiul meu, chiar la masa la care stătusem de vorbă cu Malchiah. Mi se părea firesc ca ei să se afle aici, ca aici să pot încerca fiorul şi bucuria de fi împreună cu amândoi, în acest loc unde muşcătoarele, sarcasticele mele rugăciuni de iertare fuseseră în fapt ascultate.

Bine, iată că propriile mele motivaţii păreau să aibă sens pentru mine. Iar pentru Lucky Vulpoiul, ce loc ar fi fost mai sigur decât teatrul de acţiuni al ultimei sale crime? Niciunul! Nu mă îndoiam de asta. La urma urmei, fusesem zece ani ucigaş plătit şi niciodată nu mă mai întorsesem la locul faptei, până acum.

Trebuia să recunosc însă că le adusesem pe aceste două fiinţe nevinovate pe care le iubeam într-un loc cu
o semnificaţie deosebită.

Eram atât de nedemn de dragostea îndelungată pe care mi-o purtaseră şi de proaspăt-regăsitul meu fiu, atât de limpede nedemn, iar ei nici măcar nu aveau habar.

Ar trebui mai degrabă să te asiguri că nu află, pentru că dacă vor afla vreodată tot ceea ce ai făcut, dacă vor simţi vreodată sângele de pe mâinile tale, le vei face un rău de nedescris, ştii bine.

Mi s-a părut că aud o voce slabă, nu prea departe, spunând clar: „Ai dreptate. Nu rosti nicio vorbă în stare să le facă rău.”

Am ridicat privirea şi am văzut un tânăr alunecând pe lângă perete, strecurându-se dincolo de uşa apartamentului Amistad şi apoi facându-se nevăzut. Era acelaşi tânăr pe care-1 zărisem lângă uşa din hol, cu un costum identic cu al meu, cu aceeaşi claie de păr blond-roşcat şi aceiaşi ochi atenţi şi captivanţi.

Nu le voi face rău!

— Ai spus ceva? a întrebat Liona.

— Nu, iartă-mă, am şoptit. Adică, vorbeam singur, cred, îmi pare rău.

M-am uitat fix la uşa apartamentului Amistad. Voiam să-mi scot din minte crima aceea. Acul înfipt în gât, bancherul mort ca şi cum ar fi suferit un atac de cord, o execuţie atât de discretă, încât să nu-şi dea nimeni seama că este păcălit.

Eşti un bărbat cu inimă de piatră, Toby O’Dare, m-am gândit, şi eşti gata să o apuci imediat într-o nouă direcţie profitabilă, la orice răscruce din viaţa ta, de vreme ce poţi distruge viaţa altcuiva cu atâta uşurinţă.

— Eşti cu gândurile în altă parte, mi-a spus încet Liona, cu un zâmbet.

— Iartă-mă, i-am răspuns. Prea multe gânduri, prea multe amintiri.

M-am uitat la ea şi a fost ca şi cum aş fi văzut-o pentru prima oară. Chipul ei părea atât de proaspăt, atât de încrezător.

Am fost întrerupţi înainte să apuce să spună ceva.

A apărut unul dintre ghizi, pe care-l chemasem eu, şi i l-am încredinţat pe Toby pentru un tur al „catacombelor" şi al celorlalte minuni oferite de uriaşul hotel. Băiatul părea deosebit de nerăbdător.

— Când te întorci, mergem la masă, l-am asigurat.

Deşi pentru ei, care luaseră prânzul în avion, masa urma să fie o cină timpurie.

Iată că sosise în sfârşit momentul de care mă temusem şi pe care îl aşteptasem cel mai tare, pentru că Liona şi cu mine am rămas singuri. Ea îşi scosese jacheta şi arăta grozav în bluza roz, iar eu am simţit o dorinţă copleşitoare să pot fi singur cu ea, fără nimeni în jur. Nici măcar un înger.

Deja eram gelos pe clipa când urma să se întoarcă băiatul. Şi mă simţeam atât de conştient că îngerii se uitau la noi, încât cred că am roşit.

— Cum m-ai putea ierta pentru că am dispărut aşa cum am facut-o? am întrebat-o, fară altă introducere.

Niciun turist nu traversa veranda. Eram la fel de singuri la masa de sticlă pe cât fusesem eu pe vremuri. Stăteam printre ghivecele cu portocali şi cu lavandă, iar ea era cea mai frumoasă dintre

flori.

— Nu te-a acuzat nimeni pentru că ai plecat, a spus ea. Toată lumea a înţeles ce s-a întâmplat.

— A înţeles? Cum aşa?

— Când nu ţi-ai făcut apariţia la petrecerea de absolvire, şi-au imaginat că ai ieşit să cânţi pe stradă, pentru bani. Au crezut că ai cântat toată noaptea, iar apoi te-ai întors dimineaţa acasă şi i-ai găsit. Şi pe urmă ai plecat pur şi simplu.

— Am plecat pur şi simplu, am spus. Nici măcar nu am aşteptat să-i văd îngropaţi.

— Unchiul tău Patrick s-a ocupat de toate. Cred că pompierii au acoperit cheltuielile. Ba nu, tatăl tău a fost poliţist. Cred că ei au plătit. Nu sunt sigură. Am fost la înmormântare. Şi verişorii mei lucrează în poliţie. Lumea se gândea că poate vei apărea, dar cu toţii au înţeles de ce n-ai facut-o.

— Am luat un avion spre New York, am spus. Mi-am luat lăuta, banii strânşi şi câteva cărţi, m-am urcat în avion şi nici nu m-am uitat înapoi.

— Nu te învinovăţesc.

— Dar ce s-a întâmplat cu tine, Liona? Nu ţi-am telefonat niciodată, nu te-am căutat niciodată. Nici măcar n-am încercat să te anunţ unde m-am dus sau ce fac.

— Toby, ştii, când o femeie îşi iese din minţi în felul ăsta, aşa cum s-a întâmplat cu mama ta, când îşi omoară copiii — vreau să spun că o femeie care-şi iese aşa din minţi poate să-şi ucidă şi fiul cel mare. La voi în casă exista un pistol. L-au găsit. Putea să te împuşte, Toby.

Pur şi simplu îşi ieşise din minţi. Nu m-am gândit la mine, Toby. M-am gândit numai la tine.

Multă vreme n-am spus nimic. Pe urmă am adăugat:

—Nu-mi mai pasă, Liona. Vreau doar să mă ierţi că nu te-am căutat niciodată de-atunci. Am să-i trimit nişte bani unchiului Patrick. Ca să plătesc eu înmormântarea. Asta nu-i o problemă. îmi pasă numai de tine. De tine, de Toby şi, eventual, de bărbaţii din viaţa ta, indiferent ce poate să însemne asta.

—Nu există bărbaţi în viaţa mea, a spus ea. Nu exista niciunul, până când n-ai apărut tu. Şi să nu-ţi imaginezi că vreau să te însori cu mine pentru că sunt mama lui Toby. L-am adus pe Toby aici pentru el şi pentru tine.

Să te însori cu mine pentru că sunt mama lui Toby. Dacă ar fi fost cu putinţă, aş fi îngenuncheat chiar acolo, pe verandă, şi aş fi cerut-o de nevastă.

Dar n-am facut-o. M-am uitat în jur şi m-am gândit la cei zece ani din viaţa mea risipiţi în slujba Justiţiarului. M-am gândit la toate acele vieţi pe care le luasem în numele „agenţiei” şi al „băieţilor buni”, sau oricum naiba s-or fi numit cei cărora le vândusem atât de bucuros sufletul meu de optsprezece ani.

—Toby, a spus ea dintr-odată, nu trebuie să-mi povesteşti ce-ai făcut până acum. Nu trebuie să-mi explici viaţa ta. Nu a existat niciun bărbat în viaţa mea pentru că am vrut ca fiul meu să nu aibă un tată vitreg, şi am fost al naibii de hotărâtă să nu-i prezint câte un tată vitreg pe lună.

Am încuviinţat din cap. îi eram mai recunoscător decât aş fi putut exprima în cuvinte.

— Nici pentru mine nu au existat alte femei, Liona, am spus. Mă rog, din când în când, ca să dovedesc că sunt bărbat, au existat nişte contacte... Dar nu li se potriveşte alt nume decât acesta: contacte. Plătite în bani. Niciodată... intime. Nimic de genul ăsta.

— Ai fost întotdeauna un gentleman, Toby, a spus ea. N-am mai cunoscut pe cineva ca tine. Nici măcar pe cineva care să-mi aducă aminte de tine. De *tine* mi-a fost dor.

Am roşit. îmi dădeam seama că Malchiah şi îngerul mă priveau, indiferent dacă-i vedeam sau nu.

Dar nu avea oare şi Liona un înger? Doamne, Dumnezeule! Pentru o fracţiune de secundă, mi-am imaginat o creatură înaripată şi autoritară şezând în spatele ei. Din fericire, nu s-a arătat nicio astfel de creatură.

— încă arăţi inocent, mi-a spus ea. Ai în continuare în privire expresia aceea, ca şi cum tot ce vezi ar reprezenta un miracol.

Despre mine vorbea? Despre Lucky Vulpoiul, ucigaşul plătit?

— Nu vei şti niciodată, am murmurat eu.

Şi mi-am amintit că, în prima noapte când ne-am întâlnit, Justiţiarul îmi spusese că am cei mai reci ochi pe care i-a văzut vreodată.

— Eşti cumva mai voinic, a adăugat ea, ca şi cum atunci şi-ar fi dat seama. Mai musculos. Dar bănuiesc că aşa-i normal. Erai aşa de slab, când

erai băiat. Capul tău are aceeaşi formă şi părul îţi este la fel de des. Dar bag mâna-n foc că eşti mai blond; probabil datorită soarelui californian. Şi uneori ochii îţi par aproape albaştri.

S-a uitat în altă parte şi a şoptit:

— Eşti tot băiatul meu de aur.

Am zâmbit. Mi-am amintit că aşa obişnuia să mă numească: băiatul ei de aur. O spunea întotdeauna în şoaptă.

Am mormăit ceva cum că nu ştiam să mă port când îmi facea complimente o femeie frumoasă.

— Povesteşte-mi despre şcoala ta, am spus.

— Studiez literatura engleză. Vreau să devin profesor de liceu, sau poate profesor universitar. Mi-ar plăcea să predau Chaucer sau Shakespeare, încă nu m-am hotărât. Mi-a plăcut să predau la şcoala primară, mai mult decât este gata să recunoască Toby. El se uită de sus la copiii de vârsta lui. Seamănă cu tine. Se crede om mare şi vorbeşte cu oamenii mari mai mult decât cu cei mici. Seamănă leit cu tine.

Am râs amândoi, pentru că era adevărat. Cel mai frumos când râzi încet este să râzi afirmativ, sau ca un semn de punctuaţie, iar oamenii din Sud o fac deseori, fară niciun efort.

— Ţii minte că, atunci când eram copii, amândoi voiam să devenim profesori universitari? m-a întrebat ea. îţi aduci aminte cum spuneai că, dacă ai preda la colegiu şi ai avea o casă frumoasă pe Palmer Avenue, ai fi cel mai fericit om din lume? Toby merge la şcoală la Newman, apropo, iar dacă îl întrebi, îţi va răspunde imediat că este cea mai bună şcoală din oraş.

— Mereu a fost. Şi iezuiţii sunt o concurenţă serioasă când vine vorba de liceu.

— Mă rog, multă lume e gata să te contrazică şi în legătură cu acest subiect. Dar ideea e că Toby este evreu şi merge la Newman. Viaţa mea de până acum a fost fericită, Toby. Nu m-ai părăsit pe marginea prăpastiei, ci mi-ai lăsat o comoară. Aşa am crezut întotdeauna şi aşa cred şi acum.

Şi-a încrucişat braţele la piept şi s-a aplecat peste masă. Vorbea serios şi în acelaşi timp realist.

— Când am urcat în avion să vin încoace, mi-a spus, m-am gândit că îţi voi arăta ce comoară mi-ai lăsat. Şi ce comoară ar trebui să descoperi tu însuţi.

S-a oprit. Eu n-am spus nimic. N-aş fi fost în stare. Iar ea ştia. Şi-a dat seama din lacrimile mele. N-aş fi reuşit să-i arăt prin vorbe cât de fericit eram.

Malchiah, pot să mă însor cu ea,? Sunt liber să o

fac? Şi care-i treaba cu celălalt înger, mă veghează pe mine? Iar ea se aşteaptă să mă aplec peste masă şi să o iau în braţe?

Capitolul trei

ÎN ACEEAŞI DUPĂ-AMIAZĂ AM PLECAT cu maşina către misiunea San Juan Capistrano.

Mi-am imaginat că pentru un băiat de vârsta lui Toby ar fi existat multe alte lucruri minunate de vizitat pe Coasta de Vest. Disneyland, de exemplu, sau parcul Universal Studios, plus o mulţime de locuri cărora nici măcar nu le ştiam numele.

Dar eu voiam să-l duc la misiune, iar pe el ideea părea să-l încânte de-a dreptul şi, chiar dacă a trebuit să fac rost de tichii pentru amândoi, şi Lionei, şi lui Toby le-a plăcut mult maşina mea Bentley decapotabilă.

După ce am ajuns la misiune, i-am luat la plimbare, mai întâi printre aleile grădinii atât de dragi mie, apoi în jurul iazului cu peşti roşii, care l-a încântat pe Toby. Ne-am uitat la câteva expoziţii cu dovezi despre cum făceau oamenii anumite lucruri în vremurile de demult,

dar cel mai mult l-a fascinat pe Toby povestea cutremurului care distrusese biserica pe vremuri.

Era complet absorbit şi de iPhone-ul lui, aşa că ne-a făcut zeci de fotografii, în toate decorurile cu putinţă.

La un moment dat, în timp ce răscoleam magazinul de suveniruri, cotrobăind printre rozarii şi bijuterii indiene, am întrebat-o dacă l-aş putea lua pe Toby cu mine în capelă ca să ne rugăm.

— Ştiu că este evreu, am adăugat.

— Nu-i nimic, mi-a răspuns ea. N-ai decât să-l iei şi să-i povesteşti orice vrei.

Am intrat în vârful picioarelor, pentru că era întuneric şi linişte; cei câţiva oameni care se rugau în stranele de lemn păreau foarte serioşi, iar lumânările aruncau lumini pioase.

L-am dus cu mine în partea din faţă a bisericii şi am îngenuncheat acolo, pe pernele gemene pregătite pentru nunţi, ca să se aşeze pe ele mirele şi mireasa.

Mi-am dat seama câte mi se întâmplaseră, împreună cu Malchiah, de când intrasem pentru ultima dată în această capelă, iar când m-am uitat la iconostas, când m-am uitat la căsuţa lui Dumnezeu din altar, la lumina sfântă de alături, m-am simţit copleşit de recunoştinţă pentru simplul fapt că existam, ca să nu mai vorbim de faptul că mi se dăduse şansa la o nouă viaţă, sau despre darul pe care îl reprezenta Toby pentru mine.

M-am aplecat mai aproape de el. îngenunchease cu braţele împreunate, la fel ca mine, şi nu părea

să îl deranjeze faptul că se afla într-un loc destinat venerării credinţei catolice.

— Vreau să-ţi spun ceva, ceva ce aş dori să ţii minte pentru totdeauna, am zis.

A încuviinţat.

— Eu cred în Dumnezeul acestei biserici, am spus. Dar mai cred şi că el se află peste tot. El se află în fiecare moleculă din orice există pe lume. Totul face parte din el, din creaţia lui, iar eu cred în el şi în tot ceea ce a făcut vreodată.

M-a ascultat fară să mă privească. Se uita în jos. Doar a încuviinţat din cap atunci când m-am oprit.

— Nu mă aştept să crezi şi tu în el pentru că eu cred, am spus. Dar vreau să ştii că eu cred cu adevărat în el, şi dacă nu m-aş gândi că m-a iertat pentru că v-am părăsit, pe tine şi pe mama ta, nu ştiu dacă aş fi avut vreodată curajul să pun mâna pe telefon şi să spun unde sunt. Dar cred cu adevărat că el m-a iertat, iar acum am datoria să mă lupt să mă ierţi şi tu, să mă lupt să mă ierte şi ea, şi exact asta intenţionez să fac.

— Eu te iert, a spus el încet. Chiar te iert.

Am zâmbit. L-am sărutat pe creştet.

— Ştiam că ai să mă ierţi. Mi-am dat seama din prima clipă când te-am văzut. Dar iertarea nu este ceva care se petrece chiar într-o clipă, uneori este nevoie să fie hrănită şi îngrijită, iar eu sunt pregătit să-i port de grijă cât de mult va fi nevoie. Dar... nu numai asta am vrut să-ţi spun. Vreau să-ţi mai spun ceva.

— Te ascult, a zis.

— Ţine mine un lucru, am zis eu, apoi am ezitat,

nu ştiam cum să încep. Vorbeşte cu Dumnezeu, am spus. Indiferent cum te simţi, indiferent cu ce te confrunţi, indiferent dacă se întâmplă ceva care te răneşte, te dezamăgeşte sau te nedumereşte. Vorbeşte cu Dumnezeu. Şi nu înceta niciodată să vorbeşti cu el. Mă înţelegi? Vorbeşte cu el. înţelege că, indiferent dacă lucrurile merg bine pe lumea asta sau merg rău, indiferent dacă se petrec cu uşurinţă sau cu dificultate, asta nu înseamnă că el nu este aici. Şi când spun aici nu mă refer la această biserică. Vreau să spun aici, peste tot. Vorbeşte cu el. Nu contează câţi ani trec, nu contează ce se întâmplă, vorbeşte mereu cu el. Vei încerca să ţii minte acest lucru?

A încuviinţat.

— Când să încep? a întrebat.

Am râs în barbă.

— Oricând doreşti. Poţi să începi acum, cu sau fară cuvinte, apoi să continui mereu, să nu laşi niciodată nimic să se amestece în discuţia dintre tine şi Dumnezeu.

S-a gândit foarte serios, apoi a încuviinţat din nou.

— Am să vorbesc cu el chiar acum, a spus. Poate că vrei să aştepţi afară.

Am rămas uluit. M-am ridicat, l-am sărutat din nou pe frunte şi l-am anunţat că mă va găsi afară oricând vrea să mi se alăture.

A ieşit peste vreun sfert de oră şi am început să ne plimbăm împreună pe alei, iar el s-a apucat din nou să facă fotografii, fară să vorbească mare lucru. Dar mergea foarte aproape de mine, ca şi

cum nu exista îndoială că era cu mine, iar când am văzut-o pe Liona pe o bancă, zâmbindu-ne pentru că ne vedea împreună, m-am simţit mai fericit decât aş fi putut-o exprima în cuvinte. Şi mi-am dat seama că n-aş fi găsit cuvintele potrivite niciodată.

Ne-am întors, Toby şi cu mine, la ruinele uriaşe ale vechii biserici, la ce mai rămăsese după cutremurul de demult.

Pentru prima oară l-am văzut şi pe Malchiah, într-o parte, rezemându-se neglijent de un zid de cărămidă, fară să ţină cont că purta hainele acelea scumpe.

— Ia uite-1 din nou, a spus Toby.

— Vrei să zici că l-ai mai văzut? l-am întrebat.

— Da, ne supraveghează. Era în capelă când am fost şi noi acolo. L-am văzut la ieşire.

— Aş putea spune că lucrez pentru el, să ştii, am zis. Şi stă cu ochii pe mine.

— E prea tânăr ca să fie şeful cuiva, a spus Toby.

— Nu te lăsa păcălit, am replicat. Aşteaptă-mă aici o clipă. Cred că vrea să stea de vorbă cu mine chiar acum, dar nu doreşte să ne întrerupă.

Am traversat pământul răscolit până am ajuns la Malchiah şi m-am apropiat de el cât am putut de tare, pentru ca niciun turist să nu audă ce vorbeam.

— O iubesc, i-am spus. Este oare cu putinţă? Să o iubesc? îl iubesc şi pe el, da, dar el este fiul meu şi aşa trebuie, să-l iubesc, şi mulţumesc cerului pentru el. Dar ea? Există destul spaţiu şi destul timp ca s-o iubesc pe ea?

— Destul spaţiu şi destul timp, a repetat el, zâmbind. Ce cuvinte minunate, şi cum mă fac ele atent la ce vreau de la tine. Destul spaţiu şi destul timp este ceea ce trebuie să-mi dai tu mie, a spus.

— Dar cum rămâne cu ea? am insistat.

— Doar tu cunoşti răspunsul la această întrebare, Toby, a spus. Sau poate ar trebui să subliniez că amândoi îl cunoaşteţi. Cred că şi ea îl ştie.

Mă pregăteam să-l întreb despre celălalt înger, dar a dispărut. Habar nu aveam ce părere aveau despre asta ceilalţi trecători.

Mi-am găsit fiul la iazul cu peşti roşii, preocupat de aparatul de fotografiat, încercând să surprindă un exemplar care nu intenţiona să se lase surprins.

După-amiaza a trecut repede.

Am făcut cumpărături în San Juan Capistrano, apoi am mers cu maşina de-a lungul coastei. Nu mai văzuseră Pacificul şi am descoperit câteva puncte de observaţie care-ţi tăiau respiraţia, iar Toby voia să facă oricât de multe fotografii.

Am luat cina în intimul şi cochetul restaurant Duane’s de la Mission Inn, iar mama şi fiul au rămas destul de impresionaţi. Când nu se uita nimeni, Liona i-a dat lui Toby o înghiţitură din vinul ei roşu.

Am vorbit despre New Orleans, despre cum se transformase după uraganul Katrina şi despre cât de devastatoare fusese furtuna. Mi-am dat seama că pentru Toby reprezentase o mare aventură, chiar dacă bunicul îl pusese să-şi facă temele în

camera de motel unde se refugiaseră, în timp ce pentru Liona ceva din vechiul New Orleans dispăruse.

— Crezi că te vei întoarce vreodată să locuieşti acolo? m-a întrebat Toby.

— Nu ştiu, am răspuns. Am devenit un locuitor al Coastei acum, aşa cred, dar există motive diferite pentru care oamenii se duc să locuiască în diverse locuri.

— Eu aş putea foarte bine să locuiesc aici, a spus el pe neaşteptate, făcând să mi se taie respiraţia.

Am surprins pe chipul Fionei o tresărire de durere. S-a uitat într-o parte, apoi la mine. îmi venea greu să

ascund ceea ce simţeam. Impulsuri, speranţe, un şuvoi de visuri pătimaşe mi-au întunecat gândurile. M-a cuprins un pesimism sinistru. *Nu ai dreptul la ea, nu ţi se cuvin toate astea.*

în penumbra din restaurant, mi s-a părut că nu mai văd nimic. Apoi mi-am dat seama că mă uitam la doi bărbaţi aşezaţi la masa de lângă noi, Malchiah şi îngerul meu păzitor. Stăteau nemişcaţi ca într-un tablou, privin- du-mă aşa cum te privesc adesea personajele pictate, senin şi cu coada ochiului.

Am înghiţit. Mă simţeam cuprins de dorinţă. N-aş fi vrut ca ei să ştie asta.

La uşa apartamentului, ea a zăbovit. Toby a dat fuga, mândru, în camera *lui*, unde voia să facă un duş în baia *lui.*

Cei doi bărbaţi se aflau şi ei acolo, undeva în întunericul verandei. Eram sigur. îi văzusem când ne apropiam, pe alee. Ea nu ştia. Poate că nu-i putea vedea.

Am rămas tăcut, neîndrăznind să mă apropii mai mult de ea, să îi ating mâna sau să mă aplec pentru un sărut inofensiv. Dorinţa mă omora. Agonizam de-a dreptul.

Oare voi doi puteţi înţelege că, dacă o iau în braţe pe această femeie, ea se aşteaptă de la mine la mai mult decât la o îmbrăţişare frăţească? La dracu, e de datoria unui domn să încerce, chiar dacă numai pentru a-i da ei §ansa să spună nu!

Linişte.

N-aş putea oare să vă conving cumva să vă duceţi să aveţi grijă de altcineva, o vreme?

Am auzit clar un hohot de râs. Nu era batjocoritor sau răutăcios, dar era un hohot de râs.

Am sărutat-o iute, pe obraz, şi m-am îndreptat spre camera mea. Ştiam că o dezamăgisem. Şi eu mă simţeam dezamăgit. La naiba, eram de-a dreptul furios. M-am întors şi m-am rezemat de uşa apartamentului Amistad. I-am găsit, desigur, aşezaţi la masa rotundă. Malchiah avea aceeaşi expresie senină şi iubitoare ca de obicei, dar îngerul meu păzitor părea îngrijorat, dacă ăsta o fi cuvântul potrivit, şi mă privea ca şi cum i-ar fi fost puţin frică de mine.

Mi-a venit pe buze un şuvoi de vorbe furioase, dar cei doi au dispărut cât ai clipi.

Pe la ora unsprezece noaptea m-am dat jos din pat şi am ieşit pe verandă. Nu puteam deloc să dorm.

Era frig şi umezeală, cum este adesea noaptea în California, chiar dacă ziua fusese destul de frumoasă. M-am lăsat cu bună ştiinţă cuprins de frig. M-am gândit cum ar fi să bat la uşa ei. M-am rugat. Mi-am făcut griji. Am aşteptat. Nu-mi puteam aminti să fi dorit vreodată ceva mai mult decât o doream acum pe ea. Pur şi simplu o voiam. Nimic pe lume nu mi se părea mai real decât trupul ei, în apartament, întins pe pat.

Mi s-a făcut brusc ruşine. încă din prima clipă când vorbisem cu ea la telefon mi-o imaginasem în braţele mele, ştiam prea bine. Pe cine încercam să păcălesc, cu aşa-zisele ei aşteptări şi cu datoria mea de gentleman, cu nobleţea iubirii şi graţia

care ne readusese laolaltă? Voiam să o sărut şi voiam să fie a mea. De ce nu? De ce-aş fi meritat să mă chinui în halul ăsta? La naiba, o iubeam! în adâncul sufletului nu aveam nicio îndoială că o iubeam. Eram în stare să o iubesc până la moarte. Nu conta ce însemna asta, eram gata, gata pentru orice.

Mă pregăteam să mă întorc în cameră, însă l-am văzut pe Malchiah stând lângă mine.

— Da, ce vrei? l-am întrebat furios.

Tonul meu l-a făcut să tresară, dar şi-a revenit imediat. Mi s-a părut că-i citesc pe chip un licăr de dezamăgire. Dar când a vorbit, mi-a zâmbit. Avea aceeaşi voce mângâietoare ca de obicei, plină de grijă şi căldură, aşa că vorbele lui au contat şi mai mult.

— Alţi oameni ar fi dat aproape orice să vadă dovada existenţei Providenţei aşa cum ai văzut-o tu, a spus. Dar tu rămâi totuşi un om.

— Ce ştii tu despre asta? l-am întrebat. Şi ce te face să crezi că eu nu ştiu?

— Nu-ţi dai seama ce vorbeşti, a spus el domol — părea foarte convingător.

— Poate că ai vegheat asupra oamenilor încă de la facerea lumii, am zis, dar asta nu înseamnă că ştii cum este să fii om.

N-a răspuns nimic. Expresia lui plină de iubire şi răbdătoare mă scotea din sărite.

— Ai de gând să stai lângă mine mereu, până în ziua când o să-mi dau sufletul? l-am întrebat. Nu voi mai fi niciodată singur cu o femeie, fară ca voi doi să fiţi de faţă, tu şi celălalt înger păzitor? Asta

este el, nu? îngerul meu păzitor. Cum îl cheamă? Vă veţi învârti mereu în jurul meu, amândoi? — m-am întors şi am întins arătătorul către el, ca şi cum ar fi fost ţeava unui pistol. Sunt bărbat, am spus. Sunt om, sunt bărbat! Nu sunt călugăr, nici preot.

— Dar în mod cert ai trăit ca ei, pe vremea când erai ucigaş plătit.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Ţi-ai refuzat căldura dragostei unei femei an după an. Credeai că nu o meriţi. Nu puteai suporta să ai alături de tine nevinovăţia unei femei, sau căldura unei femei dornice să te accepte. Acum crezi că o meriţi? Eşti pregătit pentru ea?

— Nu ştiu, am murmurat.

— Vrei să plec? m-a întrebat.

Eram lac de transpiraţie şi inima mi-o luase razna.

— Dorinţa pur şi simplu mă înnebuneşte, am şoptit, ca şi cum l-aş fi implorat. Nu, nu vreau să pleci, am murmurat. Nu vreau câtuşi de puţin.

Am clătinat din cap, învins.

— Toby, îngerii au fost mereu lângă tine. Au văzut mereu tot ceea ce ai făcut. Nu există secrete, pentru cei din ceruri. Singura diferenţă este că acum ne poţi vedea şi tu pe noi. Acest lucru ar trebui să reprezinte pentru tine o sursă de putere, ştii bine. Iar pe îngerul tău păzitor îl cheamă Shmarya.

— Ascultă, aş vrea să fiu plin de veneraţie, de recunoştinţă, de umilinţă şi de sentimente alese! La naiba, aş vrea să fiu un sfânt, am bolborosit. Dar nu pot. Nu pot... Cum ai zis că-1 cheamă?

— Ce nu poţi? m-a întrebat. Nu poţi să-ţi impui restricţii? Nu poţi să-ţi refuzi răsplata imediată a pasiunii pentru această femeie, deşi eşti lângă ea de mai puţin de douăzeci şi patru de ore? Nu te poţi abţine să nu dai buzna peste vulnerabilitatea ei? Nu poţi să fii bărbatul onorabil la care se aşteaptă fiul tău?

Nici dacă ar fi fost rostite cu mânie, cuvintele lui nu m-ar fi putut atinge mai mult. Vocea caldă şi convingătoare dobora toate minciunile pe care mi le spusesem mie însumi.

— Tu crezi că eu nu înţeleg? m-a întrebat el calm. Să-ţi spun ce cred eu. Dacă te arunci acum asupra acestei femei, ea se va urî pentru că te-a acceptat, iar când va avea timp să se gândească,

te va urî şi pe tine. Timp de zece ani, această femeie a rămas singură, pentru binele ei şi al fiului ei. Respect-o. Câştigă-i încrederea. Pentru asta este nevoie de timp, nu-i aşa?

— Dar vreau să ştie că o iubesc.

— Am spus eu că nu i-o poţi mărturisi? Am spus eu că nu-i poţi arăta o mică parte din pasiunea pe care o ţii în aşteptare?

— O, discursuri de înger! am zis.

Mă înfuriasem iarăşi.

El a râs, din nou.

Am rămas multă vreme tăcuţi. îmi era ruşine pentru că mă înfuriasem.

— Nu pot să fiu cu ea acum, nu-i aşa? am întrebat. Nu mă refer la dorinţă. Vorbesc despre dragoste curată, despre tovărăşie, despre cum ar fi să învăţ să iubesc tot ce are legătură cu ea, să mă las în fiecare zi salvat de ea. Ai vrut ca eu să-mi cunosc fiul, pentru binele lui şi pentru binele ei. Dar nu pot face parte din viaţa mea, amândoi, nu acum, aşa-i?

— Ai mers pe un drum periculos şi întunecat, Toby.

— Nu am fost iertat?

— Ba da, ai fost iertat. Dar crezi că este înţelept, atunci când te desparţi de acest drum, să nu te gândeşti şi la consecinţele faptelor tale?

— Nu. Mă gândesc mereu.

— Ţi se pare corect să nu încerci să le repari?

— Nu. Trebuie să le repar.

— Ţi se pare corect să renunţi la legământul pe care l-ai făcut, că vei lucra alături de mine de

partea binelui, în loc de a răului?

— Nu, am spus. Şi nu am vrut niciodată să rup acel legământ, niciodată. Sunt dator în faţa lumii să-mi răscumpăr greşelile. Slavă Domnului, tu mi-ai arătat calea prin care să-mi pot plăti această datorie.

— Şi ţi-o voi arăta şi în continuare, a spus. Iar între timp trebuie să fii puternic pentru ea, pentru mama fiului tău, să fii puternic pentru el şi pentru bărbatul care poate deveni. Şi nu te minţi în legătură cu lucrurile teribile pe care le-ai făcut în trecut. Aminteşte-ţi că această femeie frumoasă are şi ea propriul înger păzitor. Nu trebuie să înceapă să bănuiască cine ai fost în toţi acei ani. Pentru că, dacă se întâmplă asta, s-ar putea să nu te mai lase în apropierea copilului. îngerul ei păzitor mi-a atras atenţia.

Am încuviinţat. Mă durea să mă gândesc la aşa ceva şi era un lucru prea evident ca să-l pot nega.

— Dă-mi voie să-ţi mai spun ceva, a adăugat. Chiar dacă te părăsesc acum, dacă nu mă vei mai vedea niciodată şi vei începe să crezi că vizitele mele n-au fost decât un vis, nu vei putea începe o viaţă casnică obişnuită fară ca propria ta conştiinţă să nu te distrugă. Faptele extraordinare cer îndreptări extraordinare. Conştiinţa le poate pretinde oamenilor lucruri pe care Creatorul nu le pretinde şi pe care îngerii nu le propun, pentru că nu au nevoie. Conştiinţa face parte din fiinţa umană. Iar conştiinţa ta te distrugea încă dinainte ca eu să vin la tine. Nu ai fost niciodată lipsit de conştiinţă, Toby. îngerul tău păzitor, Shmarya,

poate să-ţi confirme.

— îmi pare rău, am şoptit. îmi pare rău pentru tot. Te-am dezamăgit. Malchiah, nu mă abandona.

A râs. Un râs cald, liniştitor.

— Nu m-ai dezamăgit! a spus el, mărinimos. Pentru oameni, minunile se petrec în timp. Şi nu există nici spaţiu şi nici timp destul ca să se obişnuiască cu ele. Nu se obişnuiesc niciodată. îţi spun eu, care îi urmăresc de la facerea lumii. Iar oamenii mă surprind mereu.

Am zâmbit. Eram departe de seninătatea lui, dar ştiam că spune adevărul cel mai adevărat. Mânia îmi dispăruse.

— încă ceva, a spus el cald — avea chipul luminat de o incontestabilă compasiune. Shmarya mi-a cerut să-ţi spun asta, mi-a mărturisit, ridicând din sprâncene. El zice că, dacă nu poţi fi sfânt, călugăr sau preot, să te gândeşti că poţi deveni erou.

Am râs.

— Bine, am zis. Sună foarte bine. Shmarya ştie pe ce butoane să apese, nu-i aşa?

Am râs din nou. Nu mă puteam abţine.

— Când simt nevoia, pot vorbi cu el?

— Vorbeşti cu el de ani de zile, a spus Malchiah. Iar acum vorbeşte şi el cu tine. Cine sunt eu, să stau în calea unei atât de frumoase conversaţii?

M-am trezit singur pe verandă.

Chiar aşa. Singur.

Noaptea era pustie. Stăteam desculţ şi îmi îngheţaseră picioarele.

în dimineaţa următoare m-am dus la ei în

apartament pentru micul-dejun.

Toby se sculase şi se îmbrăcase, purta o jachetă albastră şi pantaloni kaki; m-a anunţat că dormise în camera lui, în propriul său pat.

Am încuviinţat serios, ca şi cum exact la asta se aştepta lumea de la un băiat de zece ani, chiar dacă mama lui avea un pat uriaş într-un apartament luxos de hotel.

Am comandat micul-dejun în cameră şi am mâncat la o masă impecabil aranjată, cu argintăria hotelului şi cu recipiente acoperite cum trebuie pentru ca totul să rămână delicios de fierbinte.

Simţeam că nu pot să pierd toate aceste lucruri.

Simţeam că pur şi simplu nu sunt în stare, dar ştiam cât se poate de bine că exact asta trebuia să fac.

îmi adusesem cu mine geanta de piele şi, după ce s-au strâns resturile micului-dejun, am scos din ea două dosare şi i le-am înmânat Lionei.

— Ce-s astea? a întrebat ea cât se poate de natural, iar când am încercat să-i explic că le poate citi în avion, a insistat să-i explic pe loc.

— Participări la fonduri de investiţii, printre altele, atât pentru tine, cât şi pentru el, plus o rentă plătibilă lunar, o sumă care nu reprezintă o problemă pentru mine şi care vă va acoperi toate cheltuielile. Mai sunt şi alţi bani, acolo de unde vin aceştia.

— Nu ţi-am cerut nimic, mi-a reamintit ea simplu.

— Nu trebuie să-mi ceri. Vreau eu să-i aveţi. Sunt destui bani ca Toby să poată merge la orice

şcoală doreşti. în Anglia, în Elveţia, oriunde poate să primească cea mai bună educaţie. Poate să meargă numai vara, dacă vrei, şi să urmeze cursurile obişnuite acasă. Nu mă pricep la astfel de lucruri, nu le-am ştiut niciodată. Dar tu te pricepi. Iar cei de la scoala Newman te pot îndruma. La fel şi tatăl tău.

A rămas cu dosarele în mână, fără să le deschidă, iar pe obraji au început să i se prelingă lacrimi.

Am sărutat-o. Am îmbrăţişat-o cât de tandru m-am priceput.

— Tot ce am este de-acum pus deoparte pentru tine şi pentru el, am spus. îţi voi transmite şi restul informaţiilor, când le voi avea. Avocaţii au mereu o sumedenie de întrebări de pus şi durează.

Am şovăit o clipă.

— Uite, am adăugat, există multe lucruri care te vor nedumeri. Nu vei găsi numele meu în hârtii, dar te asigur că pe cel înscris acolo îl folosesc mereu pentru afaceri. Justin Booth. L-am folosit şi ca să plătesc biletele voastre de avion şi camerele de hotel. Şi asigură-i pe avocaţii voştri că impozitele au fost plătite integral pentru tot ce primiţi, tu şi micuţul Toby.

— Toby, nu m-am aşteptat la aşa ceva, a spus ea.

— Uite încă ceva. Un telefon mobil cu o cartelă pre- plătită. Ţine-1 cu tine. „Numele” şi codul pin sunt scrise pe spate. Asta-i tot ce-ţi trebuie ca să reînnoieşti cartela. O poţi plăti într-o mulţime de locuri, toate la îndemână. Te voi suna pe el.

A încuviinţat din cap, cu gravitate. Era ceva

profund curtenitor în felul în care accepta toate aceste lucruri, fără să pună întrebări, fără să se mire de numele inventat.

Am sărutat-o din nou, pe pleoape, pe obraji, pe buze. Era la fel de moale şi de îmbietoare ca pe vremuri. Părul împrăştia acelaşi parfum ca în urmă cu atâţia ani. Aş fi vrut să o ridic în braţe, să o duc în dormitor, să o iau şi să o leg de mine pentru vecie.

Era târziu. Maşina îi aştepta deja jos. Micul Toby tocmai intra ca să ne anunţe că împachetase şi era gata pentru avion. Nu cred că îi plăcea să mă vadă sărutând-o pe mama lui. S-a aşezat în picioare lângă ea şi m-a privit hotărât. Când l-am sărutat şi pe el, m-a întrebat bănuitor:

— Când mai venim să te vizităm?

— De îndată ce pot aranja totul, i-am răspuns.

Numai Dumnezeu putea şti când avea să se întâmple
asta.

Drumul până jos mi s-a părut cel mai lung pe care-1 făcusem vreodată, deşi pe Toby îl încânta să sară în sus şi în jos câte cinci trepte odată în rotondă, ascultând ecoul vocii sale reverberat de pereţi.

In acele clipe părea să-şi fi pierdut puţin din aerul de domn politicos.

Mult prea repede, am ajuns în faţa hotelului, unde ne aştepta maşina.

Era o nouă zi californiană răcoroasă şi strălucitoare, iar florile din curtea hotelului păreau în cel mai bun

moment al lor, în timp ce păsările cântau încetişor în copaci.

— Te sun imediat ce pot, i-am spus ei.

— Te rog să faci ceva pentru mine, mi-a răspuns, în şoaptă.

— Orice.

— Nu-mi spune că vei suna, dacă n-ai de gând s-o faci.

— Nu, draga mea, am zis. Am să te sun. Am să te sun chiar dacă se prăvăleşte iadul pe pământ. Doar că nu ştiu exact când.

M-am gândit o clipă, apoi am adăugat:

— Lasă-mi destul spaţiu şi destul timp. Ţine minte cuvintele astea. Dacă nu primeşti veşti de la mine, gândeşte-te la ele. Destul spaţiu şi destul timp.

Am cuprins-o în braţe şi de data aceasta am sărutat-o cum se cuvine, fără să-mi pese cine se uita la noi, nici măcar de micul Toby, iar când i-am dat drumul, a făcut un pas în spate, ca şi cum şi-ar fi pierdut echilibrul. La fel ca şi mine.

L-am ridicat şi pe el în braţe, l-am privit îndelung, apoi l-am sărutat pe frunte şi pe amândoi obrajii.

— Am ştiut că aşa ai să fii, a spus el.

— Dacă i-aş fi cerut lui Dumnezeu însuşi un fiu perfect, şi dacă aş fi avut tupeul să-i cer cum să-l creeze, ei bine, nici chiar lui Dumnezeu nu i-ar fi reuşit mai bine altul în afară de tine, am spus. Cel puţin asta-i părerea mea.

Pe urmă maşina a dispărut, şi au dispărut şi ei, iar minunatul Mission Inn mi s-a părut mai părăsit

de lume ca niciodată.

Capitolul patru

Am ajuns în apartamentul meu şi l-am găsit pe Malchiah aşteptându-mă. Stătea la masa neagră din fier şi plângea. îşi rezemase coatele de tăblia mesei şi îşi ţinea faţa în palme.

— Ce-ai păţit? l-am întrebat. Ce s-a întâmplat? — m-am aşezat lângă el. E vina mea? Ce-am făcut?

Şi-a ridicat capul şi a zâmbit, cel mai cald şi mai trist zâmbet din lume.

— Chiar îţi pasă de mine? m-a întrebat.

— Păi, da, fiindcă plângi. Cred că ai inima frântă.

— Nu am inima frântă. Dar cred că aş putea să o am. E vina mea, dacă ar fi să-i ascult pe învăţaţi.

Se referea la teologii din universităţi, la oameni precum Toma D'Aquino.

— Te referi la cei care afirmă că n-ai inimă.

— Voi m-aţi făcut să plâng, voi trei, a spus.

— De ce?

A ridicat din umeri.

— în dragostea voastră unul pentru celălalt am simţit atingerea cerului.

— Acum mă faci pe mine să plâng, am spus.

Nu mă puteam împiedica să mă uit ţintă la el, la cât de profundă era tristeţea lui. îmi venea să-l iau în braţe.

— Nu-i nevoie să mă consolezi, a zâmbit el. Dar sunt mişcat că ai vrut să o faci. Habar nu ai cât de misterios este pentru noi felul în care se iubesc oamenii, felul în care se caută ca să se completeze. Fiecare înger este el însuşi complet.

Bărbaţii şi femeile de pe pământ nu sunt niciodată compleţi, dar când reuşesc să se întregească prin iubire, atunci capătă dimensiuni cereşti.

— Hai să vorbim despre mistere, am spus. Arăţi ca un bărbat, vorbeşti ca un bărbat, dar nu eşti bărbat câtuşi de puţin.

— Nu, cu siguranţă nu sunt.

— Cum arăţi când te înfăţişezi înaintea tronului Domnului? l-am întrebat.

A râs din nou, cu râsul lui dojenitor.

— în faţa tronului Creatorului sunt doar un spirit, a spus încet. Iar acum sunt un spirit care locuieşte într-un trup potrivit pentru această lume. Ştii prea bine.

— Te simţi vreodată singur?

— Tu ce crezi? m-a întrebat. Crezi că aş putea să mă simt singur?

— Nu, am răspuns. Numai îngerii din filmele de la Hollywood sunt singuri.

— într-adevăr, a zâmbit el larg. Chiar îmi pare rău pentru ei. Va veni o vreme când vei înţelege cum sunt, pentru că vei fi ca mine, dar eu nu voi şti niciodată cum este să fiu ca tine. Nu pot decât să mă minunez.

— Nu vreau să mai fiu niciodată despărţit de ei, am spus. Mintea mea nu se gândeşte decât la asta. Dacă nu pot fi alături de ei, trebuie măcar să-mi audă vocea în mod regulat şi des. Şi trebuie să se bucure de tot ce pot să câştig pentru ei.

M-a oprit brusc panica. Banii pe care îi adunasem în ultimii ani erau bani plini de sânge. Dar reprezentau tot ce aveam şi puteam să-i folosesc spre binele lor, puteam să-i curăţ în acest fel. Nu-i aşa? Nu puteam să le iau înapoi participările la fondurile de investiţii create special pentru ei. M-am rugat ca Malchiah să nu deschidă acest subiect.

— Vă aparţineţi unii altora, a spus el.

— Ce vrei să sugerezi? l-am întrebat. Că într-o zi aş putea trăi sub acelaşi acoperiş cu Liona şi Toby?

A părut să se gândească un moment, apoi a spus:

— Gândeşte-te la câte s-au întâmplat deja. Dragostea de-acum împărtăşită te-a transformat. Uită-te la tine. Iar această scurtă vizită a schimbat pentru totdeauna cursul vieţilor Lionei şi a lui Toby. Nu va mai trece nicio zi din viaţa ta fără să fii conştient că îţi aparţin, că au nevoie de tine, că

nu trebuie să-i dezamăgeşti. Iar ei nu vor mai uita nicio clipă că îi iubeşti şi că sunt ai tăi. Nu observi că deja s-a schimbat ceva? Să trăiţi sub acelaşi acoperiş ar fi doar un aspect al întregii poveşti.

— Numai cineva fară trup poate să privească lucrurile aşa, am spus, fară să mă pot abţine. Tu nu ştii ce înseamnă pentru oameni să trăiască sub acelaşi acoperiş.

— Ba da, ştiu, a spus el.

N-am răspuns nimic.

Aştepta. îmi dădeam seama cât de copleşitor era tot ceea ce se petrecuse cu Liona şi cu micul Toby, dar gândul la infinitele posibilităţi îmi vâjâia prin minte, iar faptul că petrecusem asemenea clipe împreună nu mă putea împiedica să-mi doresc mai mult, trebuie să mărturisesc.

— Ştii să iubeşti, a spus el. Aceasta este cheia. Poţi să iubeşti şi pe altcineva decât pe cei întâlniţi în iluminata Vreme a îngerilor. Poţi să-i iubeşti pe cei din vremea ta. Femeia şi băiatul nu te-au speriat. Inima ta simte o dragoste nouă, concretă, care acum două zile ţi s-ar fi părut imposibilă.

Mă simţeam prea copleşit de vorbele lui ca să-i pot răspunde. Mi i-am imaginat din nou, pe Liona şi pe micul Toby, aşa cum arătau în prima clipă când i-am văzut.

— Aşa este, nu ştiam că pot să iubesc aşa, am spus. Dar fii îngăduitor, Malchiah. Spune-mi că într-o zi aş putea ajunge să locuiesc sub acelaşi acoperiş cu ei. Spune-mi măcar că este cu putinţă, nu contează dacă merit sau nu. Spune-mi că aş putea să mă port în aşa fel încât să o merit.

încurajează-mă.

A rămas tăcut o vreme. Nu mai avea lacrimi pe obraji. Arăta liniştit şi curios. Mă privea ca şi cum m-ar fi studiat. Apoi s-a uitat direct în ochii mei.

— Poate, a spus. Poate că există destul timp şi destul spaţiu ca să ajungem acolo, în cele din urmă. Dar nu trebuie să te gândeşti acum la asta. Pentru că deocamdată mai degrabă nu se poate.

S-a oprit ca şi cum s-ar fi gândit să mai adauge ceva, apoi s-a răzgândit.

— Nu există nicio şansă să te înşeli? l-am întrebat. Nu vreau să zic că te îndemn s-o faci, te întreb numai. Nu-i cu putinţă să te înşeli în legătură cu nimic?

— Ba da, a răspuns el. Numai Creatorul deţine toate răspunsurile.

— Dar nu poţi păcătui, din greşeală.

— Nu, a răspuns el simplu. Cu multă vreme în urmă, am ales să fiu de partea Creatorului.

— O, Doamne, poţi să-mi povesteşti cum...?

— Nu acum, poate că niciodată, mi-a răspuns. Nu mă aflu aici ca să-ţi relatez istoria Creatorului şi a îngerilor săi tineri şi frumoşi. Sunt aici ca să te înţeleg pe tine, ca să te ghidez şi ca să te întreb dacă eşti gata să mă slujeşti din nou cu devotament. Lasă deoparte întrebările cosmice despre ceruri şi hai să vorbim despre ce ai de Scut.

— Ah, acordă-mi destul spaţiu şi destul timp ca să-mi răscumpăr faptele, şi destul spaţiu şi timp ca să...

— Da, ţine minte aceste cuvinte, a spus, îţi vor

folosi acolo unde te trimit, pentru că vei avea de îndeplinit mai multe sarcini complicate. Nu vei mai merge în Anglia şi nici în epoca aceea, ci într-un loc şi într-un timp unde lucrurile sunt deopotrivă mai bune şi mai rele pentru copiii evrei ai lui Dumnezeu.

— Aşadar, vom răspunde tot rugăciunilor evreieşti.

— Da, a spus, iar de data asta este vorba despre un tânăr pe nume Vitale, care se roagă pentru ajutor cu disperare, dar şi cu credinţă, şi vei merge acolo ca să îl ajuţi să descâlcească un ghem de mistere pe care numai tu eşti în stare să îl înţelegi. Vino. E momentul să plecăm în călătorie.

în mai puţin de o clipă, veranda a rămas departe în spatele nostru.

Habar nu aveam ce putea vedea restul lumii, în caz că vedea ceva.

Ştiu doar că am părăsit lumea concretă a hotelului Mission Inn, lumea concretă a Lionei şi a lui Toby, ca să ne ridicăm din nou sus în nori. Dacă aveam o formă oarecare, nu o puteam vedea, nici simţi. Nu vedeam decât ceaţa albă şi umedă răsucindu-se în jurul meu, iar când şi când, strălucirea palidă a unei stele.

Tânjeam după muzica celestă, dar nu puteam auzi mai nimic, din cauza vântului iute şi proaspăt, menit să mă cureţe, după cum se părea, de toate gândurile din trecutul apropiat.

Am văzut dintr-odată apărând dedesubtul meu un oraş imens, aparent fară sfârşit, un oraş plin de domuri şi de grădini pe acoperişuri, de turnuri înalte şi de cruci ivindu-se de după fiecare strat mişcător de nori.

Malchiah mă însoţea, dar nu-1 puteam vedea, aşa cum nu mă puteam vedea nici pe mine. Zăream, în schimb, colinele familiare şi pinii înalţi ai Italiei, şi mi-am dat seama că într-acolo ne îndreptam şi că în curând aveam să aflu şi spre ce oraş.

— Ceea ce vezi acolo jos este Roma, a spus Malchiah. Pe tronul papal stă Leon al X-lea, iar Michelangelo, istovit după terminarea muncii la minunatul tavan al Capelei Sixtine, munceşte acum la alte zece comenzi şi în curând se va apuca de restaurarea bisericii San Pietro. Rafael pictează în toată splendoarea apartamentele pe care milioane de oameni le vor vizita în secolele viitoare.

Dar niciunul dintre ei nu este important pentru

tine, pentru că nu-ţi voi acorda nici măcar o clipă ca să-l vezi pe papă, ori pe cineva din suita lui, pentru că tu eşti trimis aici pentru un suflet anume. Este vorba despre un tânăr, Vitale de Leone, care se roagă fervent şi plin de credinţă, şi atâţia alţii se roagă pentru el, încât tremură porţile cerului.

Coboram mereu, din ce în ce mai aproape de grădinile de pe acoperişuri, de domuri şi de turle, iar în curând am zărit labirintul de alei şerpuitoare şi de scări care formează străzile Romei.

—În această lume tu eşti evreu, te cheamă Toby, eşti muzician şi cânţi la lăută, iar astfel vei înţelege cât de multe dintre talentele tale sunt necesare pentru a duce la capăt această aventură. Eşti cunoscut ca un om stăpân pe sine, în stare să aducă prin muzica lui o fărâmă de consolare celor în suferinţă, aşa că vei fi binevenit, atunci când vei ajunge. Fii curajos, fii iubitor şi fii deschis pentru toţi cei care au nevoie de tine, în special pentru disperatul şi descurajatul Vitale, care este prin firea lui încrezător şi care se roagă acum cu atâta insistenţă pentru ajutor. Contez, ca de obicei, pe inteligenţa, pe dârzenia şi pe viclenia ta. Dar cel mai mult mă bazez pe inima ta generoasă şi cultivată.

Capitolul cinci

Mi-am făcut apariţia în piaţeta din faţa unui *palazzo* uriaş de piatră şi mulţimea m-a întâmpinat de parcă m-ar fi aşteptat.

Nu era vorba despre o adunare ca aceea pe care o găsisem în Anglia, la ultima escapadă

întreprinsă împreună cu Malchiah, dar cu siguranţă se întâmpla ceva aici, iar eu ajunsesem chiar în mijlocul faptelor.

Cei prezenţi erau aproape toţi evrei, sau cel puţin aşa păreau, pentru că mulţi purtau un cerc galben cusut pe haine, iar alţii aveau ciucuri albaştri pe marginea tunicilor lungi de catifea. Erau oameni bogaţi, oameni cu influenţă, comportamentul lor indica acest lucru la fel ca şi hainele.

Cât despre mine, eram îmbrăcat într-o tunică de catifea încreţită, cu mâneci crestate căptuşite cu mătase argintie, pantaloni colanţi care păreau scumpi şi cizme înalte de piele vopsite în verde strălucitor. Purtam
mănuşi fine de piele, tivite cu blană. în spate duceam, prinsă cu legături subţiri de piele, o lăută! Aveam în piept acelaşi semn galben, rotund. Când mi-am dat seama, m-am simţit mai vulnerabil ca niciodată.

Părul îmi ajungea până la umeri, blond şi cârlionţat, şi am fost mai uluit să mă recunosc sub această înfăţişare decât reuşise să mă uimească mulţimea.

S-au apropiat cu toţii de mine, gesticulând către porţile palatului, prin care puteam întrezări luminile din curtea interioară.

Ştiam că palatul reprezenta destinaţia mea, fară îndoială, dar înainte să apuc să trag de sfoara clopotului de la poartă sau să strig vreun nume, unul dintre bătrânii din mulţime mi-a tăiat calea.

— Dacă intri în această casă, te expui primejdiei,

a spus. Este bântuită de un *dibbuk*[1]*. I-am chemat de trei ori pe înţelepţi să exorcizeze demonul, dar n-au reuşit. Iar tânărul încăpăţânat care locuieşte aici nu vrea să plece. Şi lumea, care mai înainte avea încredere în el şi îl respecta, a început acum să-l privească plină de frică şi îngrijorare.

— Nu contează, am spus. Sunt aici ca să mă întâlnesc cu el.

[1] în tradiţia evreiască, un spirit malefic care ia în posesie o persoană, considerat a fi sufletul unui mort neacceptat în lumea de dincolo.

— Nu-i bine pentru niciunul dintre noi, a spus un alt bărbat. Să cânţi la lăută pentru liniştea pacientului tău nu poate schimba ce se întâmplă sub acest acoperiş.

— Şi atunci, ce credeţi că ar trebui să fac? am întrebat.

Un murmur neliniştit a străbătut mulţimea.

— Stai departe de această casă şi stai departe de Vitale de Leone, până când se va hotărî să plece şi proprietarul ei ne va lăsa să o dărâmăm.

Casa era uriaşă, avea patru etaje şi ferestre boltite, iar acţiunea pomenită părea un gest disperat.

— Ceva malefic i-a luat în posesie pe locuitorii de aici, a spus alt bărbat. Nu auzi? Nu auzi zgomotele dinăuntru?

De fapt, auzeam zgomotele dinăuntru. Sunau de parcă o mulţime de lucruri ar fi fost aruncate de colo-colo. Şi de parcă s-ar fi spart obiecte din sticlă.

Am bătut în poartă. Pe urmă am văzut funia clopotului de la intrare şi am tras de ea cu putere. Dacă a sunat, probabil că s-a auzit doar undeva prin străfundurile casei.

Atunci când în cele din urmă porţile s-au deschis, toţi cei din jurul meu s-au îndepărtat, iar în prag a apărut un tânăr cam de vârsta mea. Avea părul negru şi cârlionţat, lung până la umeri, şi ochi negri adânciţi în orbite. Era bine îmbrăcat, la fel ca şi mine, în tunică încreţită şi pantaloni mulaţi, şi în picioare avea nişte papuci marocani.

— A, bine-ai venit, mi-a spus, şi, fără să le

adreseze o vorbă celorlalţi, m-a tras în curte.

— Vitale, părăseşte locul ăsta înainte să te distrugi, i-a spus un bărbat din mulţime.

— Refuz să dau bir cu fugiţii, a răspuns el. Nu voi accepta să fiu alungat. în plus, proprietarul acestei case este *signor* Antonio, protectorul meu, iar eu fac ceea ce spune el. Niccol6 e fiul lui, nu-i aşa?

A trântit poarta, iar lemnul greu s-a închis cu o bubuitură.

Ne aştepta un servitor bătrân, cu o lumânare pe care
o apăra de vânt cu degetele lui scheletice.

Dar curtea era luminată bine de la ferestrele de deasupra şi abia când am început să urcăm scara largă am avut nevoie de ceva lumină, ca să vedem drumul.

Ca multe alte case italiene, şi aceasta arăta străzii doar ziduri cenuşii cu ferestre, dar înăuntru îşi merita numele de *palazzo*, şi pe măsură ce ne croiam drum prin încăperile largi şi elegante, am rămas fermecat de mărimea şi soliditatea ei. Am zărit pereţi cu fresce minunate, pardoseli pavate cu dale de marmură şi o mulţime de tapiserii întunecate.

M-a trezit din admiraţie un zgomot puternic.

Servitorul bătrân a murmurat o rugăciune în latină şi şi-a făcut semnul crucii, ceea ce m-a surprins, dar tânărul de lângă mine părea neînfricat şi sfidător.

— Nu mă voi lăsa alungat, a spus. Voi afla ce doreşte. Şi voi găsi o cale să-l lecuiesc pe Niccolo.

Nu sunt blestemat şi nici nu am otrăvit pe nimeni.

— De asta eşti acuzat? Că ţi-ai otrăvit pacientul?

— Din cauza spiritului. Dacă nu ar exista acest spirit, nu m-ar acuza nimeni de nimic. Şi tot din cauza spiritului nu mă pot apropia de Niccolo, ceea ce ar trebui să fac. Te-am chemat să-i cânţi lui Niccolo la lăută.

— Atunci, să mergem la el şi să-i cânt la lăută, aşa cum mi-ai cerut.

S-a uitat la mine nehotărât, apoi a tresărit din nou, din cauza unui zgomot înfricoşător care părea să vină din pivniţă.

— Crezi că e un *dibbuk* acolo? l-am întrebat.

— Nu ştiu.

— Vino la mine în birou, a spus. Hai să stăm de vorbă câteva minute, înainte să mergem la Niccol6.

Acum se auzeau zgomote de peste tot, scârţâit de uşi şi tropăitul cuiva la unul dintre etajele de jos.

în cele din urmă am intrat pe uşile duble ale biroului, iar servitorul a mai aprins câteva lumânări pentru noi, căci ferestrele erau oblonite. încăperea era înţesată de cărţi şi de hârtii, şi am văzut mai multe vitrine cu uşi de sticlă pline cu volume legate în piele. Unele dintre aceste volume erau tipărite, altele nu. Pe câteva măsuţe stăteau deschise codice scrise de mână, pe altele, manuscrise, iar în mijlocul camerei se afla biroul bărbatului.

Mi-a făcut semn să mă aşez pe scaunul roman din faţă, apoi s-a prăbuşit într-al lui, şi-a sprijinit

coatele de tăblia biroului şi şi-a îngropat faţa în palme.

— N-am crezut că vei veni, a spus. Nu ştiam pe cine să găsesc în Roma ca să-i cânte la lăută pacientului meu, acum, că mă aflu într-o asemenea dizgraţie. Doar tatăl pacientului, bunul meu prieten *signor* Antonio, mai crede că, orice măsură aş lua, poate fi de ajutor.

— Voi face tot ce doreşti să fac, am răspuns. Mă întreb dacă lăuta nu ar putea reuşi să liniştească şi un spirit atât de tulburat.

— E un gând interesant, a admis el, dar în aceste zile ale Sfintei Inchiziţii, crezi că ar îndrăzni cineva să încerce să farmece un demon? Dacă am face-o, am fi imediat consideraţi vrăjitori. în plus, am nevoie de tine la căpătâiul pacientului meu.

— Gândeşte-te la mine ca la un răspuns primit pentru rugăciunile tale. Voi cânta pentru pacientul tău şi voi face orice este cu putinţă ca să te ajut şi în legătură cu spiritul.

M-a privit îndelung, gânditor, apoi a spus:

— Pot avea încredere în tine. Ştiu că pot.

— Bine. Atunci lasă-mă să te slujesc.

— Ascultă-mi mai întâi povestea. E scurtă, şi apoi vom trece la treabă, dar lasă-mă întâi să-ţi spun cum a început totul.

— Da, povesteşte-mi tot ce s-a întâmplat.

— *Signor* Antonio m-a adus aici din Padova împreună cu fiul său, Niccolo, care îmi devenise cel mai apropiat prieten din lume, chiar dacă eu sunt evreu şi ei sunt creştini. Am studiat medicina la Montpellier şi acolo i-am întâlnit pentru prima oară pe amândoi, tată şi fiu. Am început imediat să traduc în latină texte medicale evreieşti pentru *signor* Antonio, el are o bibliotecă de cinci ori mai mare decât cea de aici, care înseamnă totul pentru el. Niccolo şi cu mine nu eram doar colegi de învăţătură, ci şi tovarăşi de pahar, aşa că ne-am dus împreună la Padova, la sfârşitul şcolii, apoi în cele din urmă am ajuns acasă la Roma, unde *signor* Antonio m-a desemnat să aranjez acest palat pentru Niccolo. Era menit să devină locuinţa lui Niccolo şi a miresei lui, dar imediat a apărut acest *dibbuk,* chiar din prima seară în care am îngenuncheat aici ca să-mi spun rugăciunile.

De deasupra s-a auzit din nou izbindu-se ceva, tare, apoi zgomot limpede de paşi, deşi, mi se părea mie, într-o astfel de casă nimeni n-ar fi avut cum să audă mersul unui om obişnuit.

Servitorul rămăsese cu noi, ghemuit lângă uşă, cu lumânarea în mână. Avea un cap chel şi roz, cu numai câteva fire de păr negru, şi ne privea nesigur pe amândoi.

— Du-te, Pico, pleacă de-aici, a spus Vitale. Dă fuga la «¿»or Antonio şi spune-i că vin direct la el.

Omul a şters-o imediat, recunoscător. Vitale s-a uitat la mine.

— Ţi-aş oferi de mâncare şi de băut, dar n-am nimic aici. Servitorii au fugit, au fugit cu toţii, în afară de Pico. El şi-ar da şi viaţa pentru mine. Probabil se gândeşte că exact asta va urma.

— Spiritul, i-am amintit eu unde rămăsese. Ai spus că a apărut în noaptea în care te-ai rugat. Cred că asta înseamnă ceva pentru tine.

M-a fixat cu privirea, foarte serios.

— Ştii, mi se pare că te cunosc de-o viaţă, a spus. Simt că îţi pot împărtăşi cele mai adânci secrete.

— Poţi, am răspuns. Dar dacă vrei să-l vedem repede pe Niccol6 trebuie să fii scurt.

A rămas nemişcat, privindu-mă, iar în ochii lui negri am simţit un foc mocnit care mă fascina. Avea o figură foarte însufleţită, ca şi cum n-ar fi fost în stare să-şi ascundă emoţia chiar dacă ar fi vrut, şi părea gata în orice clipă să izbucnească în strigăte sălbatice. A rămas însă liniştit şi a început să vorbească, pe o voce joasă, curgătoare.

— Spaima mea este că spiritul a fost mereu aici. A fost aici şi va rămâne aici, dacă ne va alunga. Casa a stat închisă timp de douăzeci de ani. *Signor* Antonio mi-a mărturisit că acum multă vreme l-a lăsat să locuiască în palat pe unul dintre primii lui profesori evrei. Nu spune nimic altceva despre acest om decât că a locuit aici pe vremuri. Acum vrea palatul pentru Niccolo şi soţia lui, iar eu ar urma să rămân cu ei, să fiu secretarul lui Niccol6 şi medic, la nevoie, şi poate profesorul copiilor lui,

atunci când se vor naşte. Mi s-a părut un aranjament cât se poate de fericit.

— Niccolo nu se îmbolnăvise încă atunci când l-aţi făcut.

— O, nu, nici pe departe. Niccolo era bine. Abia aştepta să se însoare cu Leticia. Niccolo şi Lodovico, fratele lui, faceau tot felul de planuri. Nu, nimic rău nu
i se întâmplase lui Niccolo.

— Apoi, în prima noapte, tu ţi-ai spus rugăciunile şi spiritul a început să-ţi facă necazuri.

— Da. Ştii, am găsit sus o cameră care a fost folosită drept sinagogă. Am găsit chivotul şi sulurile Torei. I-au aparţinut acelui învăţat evreu pe care Antonio l-a lăsat să locuiască aici pe vremuri. Am îngenuncheat acolo şi m-am rugat, şi mă tem că m-am rugat pentru lucruri care nu se rostesc în rugăciuni.

— Spune-mi-le.

— M-am rugat pentru faimă, a mărturisit el în şoaptă. M-am rugat pentru bogăţie. M-am rugat pentru recunoaştere. M-am rugat să se întâmple astfel încât să ajung mare doctor la Roma, să devin un discipol excepţional al lui *signor* Antonio, să ajung să traduc pentru el texte pe care nimeni nu le-a descoperit încă.

— Mi se pare o rugăciune cât se poate de omenească, am spus, şi, ţinând cont de calităţile tale, absolut de înţeles.

S-a uitat la mine cu atâta recunoştinţă, încât inima mi-a tresărit.

— Ştii, am o mulţime de calităţi, a spus el cu

umilinţă. Am darul scrisului şi plăcerea cititului, care, numai ele, ar putea să mă ţină ocupat până la sfârşitul zilelor. Dar sunt şi un doctor talentat, e de ajuns să ating mâna unui om ca să ştiu ce nu-i în regulă cu el.

— Şi atunci, de ce-ar fi rău să te rogi ca toate aceste calităţi să rodească?

A zâmbit şi a clătinat din cap.

— Poate că ai venit să-i cânţi la lăută prietenului meu, a zis, dar acum îmi oferi mie mai multă alinare decât mi-ar putea aduce orice muzică. Dar, exact din noaptea aceea, spiritul a început cu bubuiturile, izbiturile, trântitul obiectelor. După ce mă rog şi după ce-mi întoarce pe dos biroul — şi, crede-mă, poate face călimările să zboare —, abia atunci se retrage în pivniţă.

Se retrage şi începe să izbească furios cu pumnii în butoaiele de acolo.

— Prietene, poate că spiritul nu are nicio legătură cu rugăciunea ta. Dar continuă. Ce s-a întâmplat cu Niccolo?

— Cu puţină vreme în urmă, Niccol6 a căzut de pe cal. Nimic grav, iar rana a început să se vindece imediat. Niccolo e mai puternic decât mine. Dar din clipa când a apărut spiritul, a început să-i meargă rău. A devenit palid. Tremură şi fiecare zi devine din ce în ce mai rea, boala, suferinţa îi devoră minţile, zace în pat şi îşi priveşte mâinile tremurând.

— E o rană urâtă? Eşti sigur că nu-i din cauza ei?

— Cât se poate de sigur. Nu are febră provocată

de vreo rană. Nu are febră deloc. Iar acum au început să circule zvonuri, cum se întâmplă, şi s-a dus vestea că eu, medicul lui evreu, îl otrăvesc! Ah, slavă Domnului că *signor* Antonio crede în mine!

— Să fii acuzat de otrăvire este deosebit de periculos, am spus.

O aflasem din istorie. Nu era nevoie să mi-o confirme nimeni.

— Trebuie să ştii că am un acord semnat cu *signor* Antonio cum că-1 voi trata pe pacient şi voi fi plătit, indiferent dacă trăieşte sau moare, fără să mi se poată aduce vreo acuzaţie formală. E un lucru obişnuit la
Roma. Şi am dispensa Papei că pot trata creştini. O am de ani de zile. Sunt chiar scutit să port semnul galben. Toate aceste lucruri sunt în ordine. Nu-mi fac griji în ce mă priveşte pe mine. Mă îngrijorează ce se va întâmpla cu Niccolo. îl iubesc pe Niccolo! Dacă n-ar fi vorba despre spirit, n-aş fi acuzat de nimic. Şi nici nu m-ar fi părăsit ceilalţi pacienţi. Dar pot să mă descurc şi iară ei. Pot să mă descurc fară nimic. Numai de s-ar face bine Niccolo! Să se pună pe picioare. Trebuie să aflu de ce mă urmăreşte acest spirit şi de ce nu-1 pot vindeca pe Niccolo, care zace la nici cincizeci de metri depărtare, acasă la el, şi se simte din ce în ce mai rău.

— Ar trebui să mergem la Niccolo. Putem să vorbim despre spirit mai târziu.

— încă ceva. M-am rugat cu trufie în acea primă noapte. Ştiu că aşa am făcut.

— Cu toţii facem aşa, prietene. Oare nu-i trufie să-i ceri ceva lui Dumnezeu? Şi totuşi, el ne spune să-i cerem. Ne spune să-i cerem ceea ce dorim la fel cum i-a cerut Solomon înţelepciune.

S-a îndreptat în scaun; părea să se mai fi liniştit.

— La fel cum i-a cerut Solomon, a soptit. Da, aşa am Scut. I-am spus că voiam răsplata pentru toate darurile spiritului, minţii şi inimii mele. Dar am avut, oare, dreptul să o fac?

— Haide, am spus. Să mergem la prietenul tău Niccol6.

S-a oprit ca şi cum ar fi ascultat un zgomot îndepărtat. Ne-am dat amândoi seama că acum era linişte în casă, că se făcuse linişte de ceva vreme.

— Crezi că *dibbuk*-\A a stat să ne asculte? a întrebat el.

— Posibil, am răspuns. Dacă poate să facă zgomot, înseamnă că poate şi să audă, nu ţi se pare firesc?

— O, Dumnezeu să te binecuvânteze. Sunt atât de bucuros că ai venit, a spus. Hai să mergem.

Mi-a luat mâna într-ale lui. Era un om pătimaş, un om cu dispoziţie schimbătoare, şi mi-am dat seama cât de diferit reacţiona faţă de cei pe care îi întâlnisem în ultima mea aventură, cărora nu le curgea prin vene sânge fierbinte, mediteraneean.

— îţi dai seama că nici nu ştiu cum te cheamă? m-a întrebat.

— Toby, am răspuns. Acum hai să-l vedem pe pacientul tău. Cât timp voi cânta la lăută, îl voi asculta, îl voi urmări şi îmi voi da seama dacă a fost cu adevărat otrăvit.

— Ah, dar nu-i cu putinţă.

— Nu de tine, Vitale, poate că de altcineva.

— Dar îţi spun, nu există nimeni care să nu-1 iubească pe Niccol6, nimeni care n-ar suferi dacă l-ar pierde. Aici se ascunde groaznicul mister.

Am găsit aceeaşi mulţime în stradă, dar de data asta li se alăturaseră câţiva gură-cască şi câteva dintre acele brute pe care nu-mi plăcea să le văd.

— Lucrurile merg bine aici pentru evrei, în vremurile noastre. Papa are un medic evreu, care mi-e prieten, iar evreii învăţaţi au căutare peste tot. Cred că fiecare cardinal are măcar unul în echipa lui. Dar totul se poate schimba într-o clipă. Dacă Niccolo moare, Dumnezeu să mă aibă în pază. Având în vedere prezenţa acestui *dibbuk*, voi fi acuzat nu numai de otrăvire, ci şi de vrăjitorie.

Am încuviinţat din cap, dar eram mai degrabă preocupat să-mi croiesc drum prin mulţimea de trecători, negustori ambulanţi şi cerşetori. Tarabele cu mâncare şi tavernele îşi amestecau mirosurile cu cele ale străduţelor înguste.

în câteva minute am ajuns la casa lui *signor* Antonio şi am fost lăsaţi de îndată să intrăm prin poarta mare de fier.

Capitolul şase

AM PĂTRUNS APOI ÎNTR-O CURTE uriaşă, plină de arbuşti în ghivece aranjaţi neregulat în jurul unei fântâni sclipitoare.

Bătrânul gârbov şi albit care ne-a deschis poarta a clătinat din cap cu tristeţe.

— îi merge şi mai rău astăzi tânărului stăpân, mă tem pentru el, iar tatăl lui a coborât şi nu se mai desprinde de patul de suferinţă. Te aşteaptă.

— Foarte bine, *signor* Antonio s-a dat jos din pat, asta-i foarte bine, a spus imediat Vitale. Când Niccolo suferă, *signor* Antonio suferă şi el, mi-a mărturisit. Omul trăieşte pentru fiii lui. Are cărţi, manuscrise, îmi dă mereu de lucru, dar iară fiii lui, nimic nu mai contează pentru el.

Am urcat împreună o scară largă, impresionantă, cu trepte înguste din piatră lustruită. Am pornit apoi printr-o galerie lungă. Peste tot atârnau lucruri extraordinare, tapiserii cu prinţese şi tineri galanţi la vânătoare, iar unii dintre pereţi erau acoperiţi cu fresce pastorale pictate în culori strălucitoare. Mi se păreau minunate, ca şi cum le-ar fi pictat chiar Michelangelo sau Rafael, iar despre unele ştiam că fuseseră făcute de studenţi sau ucenici de-ai lor.

Am pătruns pe urmă într-un şir de anticamere, toate pardosite cu marmură acoperită de covoare persane sau turceşti. Scene clasice cu nimfe dansând în grădini paradiziace înfrumuseţau pereţii. în unele camere trona în mijloc o masă lungă din lemn lustruit. Nu exista altă mobilă.

în cele din urmă s-au deschis în faţa noastră două uşi, descoperind un dormitor larg şi decorat cu grijă, întunecos, cu excepţia luminii aduse de noi, unde Niccol6, palid şi cu ochii strălucitori, zăcea sprijinit de un morman de perne albe sub un baldachin roşu cu auriu.

Avea părul blond, bogat, lipit de fruntea udă. Arăta, de fapt, atât de febril şi agitat, încât mi-a venit imediat să chem pe cineva să-i spele faţa.

La fel de repede mi-am dat seama că fusese otrăvit. Avea privirea înceţoşată şi îi tremurau mâinile. S-a uitat o clipă la noi, dar părea să nu ne poată vedea.

Am avut sentimentul descurajam că otrava din sângele lui ajunsese deja să fie letală şi am simţit un ghimpe de panică.

Oare Malchiah mă trimisese aici numai ca să simt amărăciunea eşecului?

Alături stătea un gentilom venerabil, într-un halat lung de catifea de culoare roşu burgund, cu ciorapi albi şi papuci de piele bătuţi cu nestemate. Avea părul bogat, aproape strălucitor de alb, deschis în formă de V pe frunte, fapt care îi dădea multă distincţie. S-a luminat la vederea lui Vitale, dar n-a rostit nicio vorbă.

De cealaltă parte a patului şedea în picioare un bărbat atât de mişcat de toate acestea, încât avea ochii scăldaţi în lacrimi, iar mâinile îi tremurau aproape la fel de tare ca ale pacientului.

Mi-am dat seama că semăna atât cu bătrânul, cât şi cu tânărul din pat, însă ceva foarte diferit îi marca înfăţişarea. Avea o altă linie a frunţii şi ochi

albaştri mai mari şi mai întunecaţi decât ai celor doi, iar în timp ce bătrânul îşi manifesta îngrijorarea plin de tristeţe, tânărul părea pe punctul să izbucnească de furie.

îmbrăcat într-o minunată tunică ţesută cu fir de aur şi cu mânecile despicate căptuşite cu mătase, avea o sabie la şold, era bărbierit proaspăt şi-şi purta părul cârlionţat tuns scurt.

Am observat toate acestea într-o clipă. Vitale a sărutat inelul nobilului aşezat pe pat şi a rostit cu voce gravă:

— *Signor* Antonio, sunt bucuros să văd că aţi coborât, dar sunt trist să-l văd pe fiul Domniei Voastre în această stare.

— Spune-mi, Vitale, a întrebat bătrânul, ce se întâmplă cu el? Cum poate o simplă căzătură de pe cal să îl aducă într-un asemenea hal?

— Asta intenţionez şi eu să descopăr, *signore*, a spus Vitale. Vă asigur din toată inima.

— M-ai vindecat o dată când toţi ceilalţi doctori din Italia m-au considerat mort, a spus *signor* Antonio. Ştiu că poţi să-l însănătoşeşti şi pe fiul meu.

Tânărul de pe partea cealaltă a patului a devenit şi mai agitat.

— Tată, îmi pare rău că sunt nevoit să-ţi spun asta, dar trebuie să ascultăm şi sfaturile celorlalţi doctori. Mă tem de moarte. Fratele meu, aşa cum zace aici, nu e fratele meu.

A început să lăcrimeze.

— Da, Lodovico, accept regimul cu caviar, i s-a adresat pacientul tânărului. Dar, tată, am deplină

încredere în Vitale, la fel cum şi tu ai deplină încredere în Vitale, iar dacă nu mă însănătoşesc, înseamnă că aceasta este voia Domnului.

A făcut ochii mici şi s-a uitat la mine. îl nedumeream şi facea efort ca să rostească fiecare vorbă.

— Un regim pe bază de caviar? a întrebat tatăl. Nu înţeleg.

— Fratele meu trebuie să mănânce caviar, ca să se purifice, a spus tânărul Lodovico, şi trebuie să mănânce asta de trei ori pe zi, fără altă hrană. I-am cerut sfatul doctorului Papei şi el m-a învăţat aşa. Fac doar ceea ce mi-a spus el să fac. Niccolo a început acest regim imediat după ce a căzut.

— Mie de ce nu mi s-a spus? a întrebat Vitale, trăgând cu coada ochiului spre mine. Caviar şi nimic altceva? a insistat el către Lodovico. Nu eşti mulţumit de alimentaţia recomandată de mine?

Am văzut furia fulgerând în ochii lui Lodovico, apoi stingându-se. Părea prea obosit ca să se mai simtă insultat.

— Fratele meu nu s-a simţit bine cu alimentaţia aceea, a spus, cu o urmă de zâmbet care a dispărut imediat. Sfântul Părinte însuşi i-a trimis caviarul, a continuat el să-i explice răbdător tatălui, cu o grijă aproape tandră. Predecesorul lui a urmat acest regim. Şi a trăit mult, s-a simţit bine şi a avut putere.

— Nu vreau să-l insult pe Preasfinţia Sa, a spus repede Vitale, şi e mărinimos din partea lui să trimită caviar, desigur. Dar n-am mai auzit niciodată ceva atât de ciudat.

M-a privit cu subînţeles, dar mă îndoiesc că altcineva a remarcat.

Niccol6 a încercat să se ridice în coate, apoi a renunţat, prea slăbit ca să reuşească, dar încă hotărât să vorbească.

— Nu contează, Vitale. Nu are gust rău şi oricum se pare că nu pot simţi gusturile.

Mai degrabă ofta decât vorbea, apoi a murmurat:

— în plus, îmi ard ochii de la el. Dar probabil că ar fi la fel orice aş mânca.

îmi ard ochii.

Măcinam fraza în minte, foarte îngrijorat. Nimeni nu bănuia, desigur, că eram un om priceput la otrăvuri şi la felul cum puteau fi ele deghizate. Dar ştiam că nimic nu masca mai bine o otravă decât caviarul, în care puteai strecura aproape orice.

— Vitale, a întrebat pacientul. Cine este acest om care a venit cu tine? — m-a privit. De ce te afli aici?

Făcea un mare efort să-şi desprindă cuvintele de pe buze.

Spre marea mea uşurare, a apărut o servitoare cu un vas de apă şi i-a pus pe frunte o compresă rece. I-a şters sudoarea de pe obraji. El se simţea stânjenit şi a dat să o oprească, dar bătrânul i-a făcut semn să continue.

— L-am adus pe acest bărbat să cânte la lăută pentru tine, i-a explicat Vitale. Ştii că muzica te-a alinat întotdeauna. Va cânta încet, ca să nu te agite.

— O, da, a spus Niccolo, destinzându-se pe perne. Iată un gând frumos.

— Pe stradă se zvoneşte că l-ai angajat să-i cânte diavolului din casa ta, a spus brusc Lodovico — părea din nou pe punctul să izbucnească în lacrimi. Aşa ai făcut? Iar acum ne minţi şi te foloseşti de şiretlicul ăsta?

Vitale a rămas şocat.

— Lodovico, încetează, a spus bătrânul. Nu există niciun diavol în casa aceea. Nu te-am mai auzit niciodată vorbindu-i astfel lui Vitale. El este cel care m-a însănătoşit când toţi doctorii din Padova, şi nicăieri în Italia nu există mai mulţi doctori decât acolo, mă considerau deja mort.

— Ah, tată, dar există un spirit malefic în casa aceea, a spus Lodovico. Toţi evreii o ştiu. Au şi un nume pentru el.

— *Dibbuk,* a spus Vitale, obosit, puţin cam sigur de el pentru un om a cărui casă e bântuită de un spirit.

— Omul acesta era posedat de spirit încă de când i-ai dat cheile, a continuat Lodovico. Iar după ce spiritul a ocupat casa şi a început să spargă noaptea ferestrele, priceperea de medic a lui Vitale s-a spulberat sub ochii

— S-a spulberat? — Vitale părea uluit. Cine spune că priceperea mea s-a spulberat? Lodovico, asta-i o minciună!

Era rănit, derutat.

— Pacienţii evrei nu mai vin la tine, nu-i aşa? l-a întrebat Lodovico, iar apoi a schimbat brusc tonul: Vitale, prietene, de dragul fratelui meu, mărturiseşte adevărul.

Vitale amuţise. Dar Niccolo îl privea în continuare plin de încredere şi de dragoste, iar bătrânul era gânditor şi nu se grăbea să rostească nicio vorbă.

— Chiar evreii ne-au mărturisit lucrurile astea, a spus Lodovico. De trei ori au încercat să-l alunge pe *dibbuk* din casa ta. Acest *dibbuk* se ascunde în biroul tău, în locul unde îţi ţii leacurile, în fiecare colţ al casei şi probabil în fiecare colţ al minţii tale!

Tânărul a început să se agite.

— Nu, nu trebuie să rosteşti asemenea cuvinte, a spus Niccolo tare, încercând din nou, fără succes, să se ridice în coate. El nu are nicio legătură cu boala mea. Crezi că oamenii se îmbolnăvesc şi mor pentru că există diavoli în vreo casă din apropiere? încetează să mai spui astfel de lucruri.

— Linişteşte-te, fiule, linişteşte-te, a spus bătrânul — a întins mâna către Niccolo, încercând să-l împingă înapoi pe perne. Şi adu-ţi aminte, băiete, că acea casă este a mea. Ceea ce înseamnă că diavolul, sau acel *dibbuk*, cum îl numesc evreii, îmi aparţine mie. Trebuie să mă duc acolo şi să-l înfrunt pe acest duh înspăimântător care le-a ţinut piept exorciştilor, şi evrei, şi catolici. Trebuie să văd spiritul cu ochii mei.

— Tată, te implor, nu face asta! a strigat Lodovico. Vitale nu-ţi povesteşte cât de violent e spiritul. Dar toţi doctorii evrei care au fost acolo ne-au spus. Aruncă şi distruge tot felul de lucruri. Tropăie din picioare.

— Aiurea, a răspuns tatăl. Cred în boală şi cred că există leacuri pentru ea. Dar vrei să cred în spirite? Spirite care aruncă lucruri? Aşa ceva trebuie să văd cu ochii mei. Pentru mine este de ajuns că Vitale se află aici, cu Niccolo.

— Da, tată, a spus Niccolo. Şi pentru mine e de ajuns. Lodovico, întotdeauna ţi-a fost drag Vitale, i-a spus fratelui său, la fel de mult ca mie. Ne-am împrietenit toţi trei la Montpellier. Tată, nu pleca urechea la aşa ceva.

— Nu plec urechea, fiule, a spus tatăl, privindu-1 acum cu îngrijorare, căci cu cât protesta mai mult, cu atât tânărul părea mai bolnav.

Lodovico a îngenuncheat lângă pat şi şi-a sprijinit fruntea de braţ.

— Niccolo, aş face orice îmi stă în puteri ca să te văd vindecat, a spus el, deşi era dificil de înţeles printre suspine. îl iubesc pe Vitale. L-am iubit întotdeauna. Dar ceilalţi doctori spun că i s-au făcut vrăji.

— Opreşte-te, Lodovico, a spus tatăl. îl tulburi pe fratele tău. Vitale, uită-te la fiul meu. Examinează-1 din nou. Pentru asta ai venit.

Vitale îi urmărea pe toţi cu blândeţe, la fel ca şi mine. Nu puteam detecta otrava în vreun miros din cameră, dar asta nu însemna nimic. Ştiam nenumărate otrăvuri care, strecurate în caviar, nu

s-ar fi simţit. Un lucru însă îmi devenise clar: pacientul mai avea încă destulă putere.

— Vitale, aşază-te lângă mine, a spus el. Stai cu mine astăzi. M-au năpădit cele mai groaznice gânduri. M-am văzut mort şi îngropat.

— Nu vorbi despre aşa ceva, băiete, a spus tatăl.

Lodovico părea de neconsolat.

— Frate, nu ştiu ce-ar însemna viaţa fără tine, a spus el încetişor. Nu mă face să mă gândesc la asta. Prima mea amintire este cu tine stând la picioarele leagănului meu. Pentru mine, ca şi pentru tata, însănătoşeşte-te!

— Plecaţi amândoi, vă rog, le-a spus Vitale. *Signore,* trebuie să ai încredere în mine, aşa cum ai avut întotdeauna. Vreau să-l examinez pe pacient, iar tu, Toby, ia loc acolo — mi-a indicat colţul cel mai îndepărtat — şi cântă încetişor, ca să-i linişteşti nervii lui Niccol6.

— Da, aşa e cel mai bine, a spus tatăl, şi s-a ridicat, fâcându-i semn celui mai tânăr să-l urmeze.

Dar tânărul nu voia să-l asculte.

— Uite, abia dacă s-a atins de ultima porţie de caviar, a spus Lodovico.

A arătat spre o tavă de argint de la capătul patului. Caviarul era pus într-un vas mic de sticlă, cu o linguriţă delicată de argint în el. Lodovico a umplut linguriţa şi a dus-o spre buzele lui Niccolo.

— Nu, nu mai vreau. Ţi-am spus, îmi ard ochii de la el.

Dar apoi, ca să-şi liniştească fratele, a luat linguriţa şi a înghiţit caviarul. Imediat, ochii i s-au

înroşit şi au început să lăcrimeze.

Vitale le-a cerut din nou tuturor să plece. Mi-a făcut semn să mă aşez în colţ, unde un scaun negru, uriaş şi sculptat extraordinar de frumos parcă aştepta să mă devoreze.

—Vreau să rămân aici, a spus Lodovico. Ar trebui chiar tu să-mi ceri să rămân, Vitale. Dacă eşti acuzat...

—Prostii, a spus tatăl şi, luându-şi fiul de mână, l-a condus afară din încăpere.

M-am aşezat confortabil pe scaunul uriaş, un fel de monstru cu gheare negre, imense, împodobit cu perne roşii pentru şezut şi pentru spătar. Mi-am scos mănuşile şi le-am strecurat sub cingătoare, apoi am început să-mi acordez lăuta cât mai încet cu putinţă. Era o frumuseţe de instrument. Dar alte gânduri îmi umblau prin minte.

Pacientul nu fusese otrăvit decât după ce îşi făcuse apariţia *dibbuk-\A.* Cel care îl otrăvea se afla cu siguranţă aici, în această casă, şi eram aproape sigur că era vorba de fratele lui Niccol6, care profitase de apariţia spiritului. Mă îndoiam că cel care îl otrăvea ar fi fost suficient de deştept încât să invoce un spirit. De fapt, eram sigur şi că nu el provocase apariţia malefică. Dar se dovedise suficient de deştept încât să-şi pornească lucrarea răuvoitoare profitând de apariţia lui.

Am început să cânt una dintre cele mai vechi melodii pe care le ştiam, un dans bazat doar pe câteva acorduri simple, şi am pus în el cât de multă blândeţe am putut.

Mi-a trecut prin minte, inevitabil, că tocmai

cântam la o lăută minunată chiar în perioada în care instrumentul devenise popular. Mă aflam exact în timpul când se compusese cel mai mult pentru lăută, când muzica ei avea putere. Dar nu aveam timp să mă las în voia acestei reverii, la fel cum nu aveam timp să mă duc să văd cu ochii mei refacerea bisericii San Pietro.

Mă gândeam la omul cu otrava şi la cât de norocoşi eram că se hotărâse să-şi ducă la îndeplinire crima pe îndelete.

Cât priveşte misterul *dibbuk-uhii*, acesta trebuia să aştepte, căci era limpede că omul cu otrava, deşi răbdător, nu mai avea nevoie de prea mult timp ca să-şi ducă la capăt fapta.

Ciupeam corzile încet, însă Vitale mi-a făcut semn să mă opresc.

îl ţinea de mână pe pacient şi îi lua pulsul, apoi s-a aplecat uşor spre el, punând o ureche pe pieptul lui.

Apoi i-a apucat capul cu amândouă mâinile şi l-a privit în ochi. îl vedeam pe Niccol6 cum tremură. Nu se putea controla.

— Vitale, a şoptit el, gândindu-se probabil că nu-1 voi auzi, nu vreau să mor.

— Nu te voi lăsa să mori, dragul meu prieten, a spus disperat Vitale.

Ridicase cearşafurile şi îi examina picioarele şi gleznele. Avea într-adevăr o vânătaie decolorată pe una dintre glezne, dar nu atât de gravă încât să provoace îngrijorare. Pacientul îşi putea mişca destul de bine membrele, dar tremura. Tremuratul putea fi semnul multor otrăvuri în stare să-i

afecteze sistemul nervos central. Dar despre care dintre ele era vorba, şi în ce fel aş fi putut dovedi cine anume o făcea şi cum?

Am auzit un sunet în anticameră. Un bărbat care plângea. Mi-am dat seama, după cum suna, că era Lodovico. M-am ridicat.

— Voi încerca să vorbesc cu fratele tău, dacă îmi dai voie, i-am spus încet lui Niccolo.

— îmbărbătează-1, a spus el. Convinge-1 că el nu are nicio vină. Caviarul mi-a ajutat. Şi-a pus atâta speranţă în el... Nu-1 lăsa să creadă că a greşit în vreun fel.

L-am găsit într-adevăr pe Lodovico în anticameră, părea pierdut şi confuz.

— Putem să vorbim puţin? l-am întrebat cu blândeţe, în timp ce el se odihneşte sau este examinat? Crezi că aş putea să-ţi aduc alinare?

Simţisem nevoia presantă să rostesc aceste vorbe, deşi, după cum decurgeau lucrurile, nu păreau deloc potrivite.

Dar în clipa aceea m-a privit şi mi s-a părut cel mai singur om pe care l-am văzut vreodată. Plângea ca şi cum ar fi fost complet izolat, uitându-se ţintă la uşa de la camera fratelui său.

— Datorită lui m-a acceptat tatăl meu, a şoptit el. Oare de ce-ţi spun asta? Poate pentru că trebuie să-i spun cuiva. Trebuie să-i spun cuiva cât de răvăşit sunt.

— Vino, nu putem găsi un loc unde să stăm de vorbă în linişte? E atât de greu când cei pe care-i iubim suferă.

L-am urmat pe scările largi ale palatului până în

curtea mare, apoi am trecut printr-o poartă în altă curte, care nu semăna deloc cu prima, plină de flori tropicale.

Am simţit cum mi se ridică părul pe ceafa.

Asupra acelui loc se revărsa foarte multă lumină, chiar dacă *palazzo-ul* adăpostea curticica între cele patru etaje ale sale. Şi era extrem de cald.

Am văzut portocali şi lămâi, flori purpurii şi boboci albi ceroşi. Unele plante le cunoşteam, altele nu. Dar dacă nu mi-aş fi dat seama că printre ele existau şi plante otrăvitoare, ar fi însemnat că mama născuse un prost.

în mijlocul curţii, acolo unde razele soarelui desenau un luminiş, se afla o masă de scris improvizată dintr-o tăblie sprijinită pe capre de lemn, cu două scaune simple alături. Pe masă se aflau o carafă de vin şi două cupe.

Mişcându-se ca în vis, tânărul abătut a luat carafa, şi-a umplut o cupă şi a dat-o peste cap.

Abia pe urmă i-a trecut prin minte să-mi ofere şi mie vin, dar l-am refuzat.

Părea că plânsul îl istovise şi îl golise. Nu exista nicio îndoială că se simţea într-adevăr mizerabil. Suferea cu adevărat şi m-am întrebat dacă nu cumva durerea se datora faptului că în mintea lui fratele său era deja mort.

— Stai jos, te rog, a spus, şi s-a prăbuşit lângă masa de scris, dărâmând un maldăr întreg de hârtii.

Lângă el creştea într-un ghiveci un copăcel cu frunze mari şi ceruite, unul dintre cei pe care nu-i

cunoşteam. Am simţit din nou cum mi se ridică părul pe ceafă şi pe braţe. Florile purpurii ale copacului le cunoşteam. La fel şi seminţele mărunte, negre, împrăştiate în jurul florilor căzute, pentru că unele dintre ele ajunseseră deja în pământul umed din ghiveci.

Am ridicat foile de hârtie de pe jos şi le-am aranjat la loc pe masă. Mi-am rezemat lăuta de scaun.

Bărbatul părea să mă urmărească absent, apoi şi-a sprijinit coatele de tăblie şi a început să plângă cu lacrimi cât se poate de sincere.

— Nu am cine ştie ce talent pentru poezie, şi totuşi sunt poet, pentru că nu am vrut să fiu nimic altceva, mi-a spus. Am călătorit prin lume şi m-am bucurat de ea — nu, probabil că bucuria a fost, de fapt, să-i scriu lui Niccol6, să-l întâlnesc, să-l fac să vină cu mine. Iar acum trebuie să mă gândesc că lumea largă, lumea prin care am călătorit, există fară el. E de-ajuns să mă gândesc la asta şi întreaga lume dispare.

M-am uitat în spatele lui, la pământul din ghiveci. Era presărat cu seminţe negre. Una singură ar fi fost de ajuns ca să omori un copil. Câteva, tocate cu grijă, puteau omorî un bărbat. O porţie mică amestecată regulat în caviar — nici nu exista potrivire mai fericită — putea îmbolnăvi un bărbat încetul cu încetul, apropiindu-1 tot mai mult de moarte.

Seminţele aveau un gust oribil, ca mai toate otrăvurile. Dar nimic nu-1 putea masca mai bine decât caviarul.

— Nu ştiu de ce-ţi mărturisesc toate lucrurile astea, a spus Lodovico, poate pentru că eşti blând şi pari un om în stare să se uite în sufletul altui om — a oftat.

înţelegi că un bărbat îşi poate iubi fratele insuportabil de mult? Că un bărbat se poate simţi

laş când trebuie să înfrunte slăbiciunea şi boala fratelui său?

— Vreau să înţeleg, am spus. Câţi fii are tatăl tău?

— Suntem singurii lui fii, şi nici nu ştii cât de mult mă va dispreţui dacă dispare Niccolo. O, acum mă iubeşte, dar dacă îi supravieţuiesc, mă va dispreţui. Numai datorită lui Niccolo m-a luat din casa mamei. Nu trebuie să vorbim despre mama. Nu vorbesc niciodată despre ea. Vei înţelege de ce. Am fost doar rodul dorinţei tatălui meu. Dar Niccol6 m-a iubit, m-a iubit încă din clipa când ne-am jucat prima dată împreună, copii fiind, şi într-o bună zi am fost făcut pachet cu tot ce aveam, scos din bordelul unde locuiam şi adus încoace, chiar în această casă. Mama a primit pentru mine un pumn de aur şi de pietre preţioase. A plâns. Atât pot să spun despre ea. A lăcrimat. „Dar e spre binele tău", mi-a zis. „Micul meu prinţ, acum vei merge la castelul din visurile tale."

— Sunt sigur că a vorbit din inimă. Iar tatăl tău pare să te fi iubit la fel de mult ca şi pe fratele tău.

— O, da, uneori m-a iubit chiar mai mult. Niccolo şi Vitale, nici nu ştii ce pungaşi pot fi când sunt împreună. Să ştii că nu-i nicio diferenţă între un evreu şi un creştin, atunci când vine vorba de băut şi de umblat după femei, cel puţin nu întotdeauna.

— Aşadar, tu eşti băiatul cel cuminte? l-am întrebat.

— Am încercat să fiu. Am plecat cu tatăl meu în

călătorii. Nu se îndura să-l smulgă pe Niccol6 de la Universitate. O, aş putea să-ţi povestesc atâtea despre sălbatica Americă, despre sălbăticia porturilor portugheze şi despre alţi sălbatici, nici nu-ţi poţi închipui.

— Dar te-ai întors la Padova.

— Tata a vrut să-mi ofere o educaţie. M-am dus la Universitate, dar n-am reuşit niciodată să-i ajung din urmă pe Niccolo sau pe Vitale. Chiar dacă ei m-au ajutat. M-au luat mereu sub aripa lor.

— Aşadar, în toţi acei ani l-ai avut pe tatăl tău numai pentru tine.

— Da, mi-a răspuns — lacrimile i se sleiseră, nu-i mai curgeau pe faţă. Da, şi ar fi trebuit să vezi cât de repede s-a ataşat apoi de iubitul meu frate. Ai fi zis că pe mine mă uitase în jungla din Brazilia.

— Planta aceea, am spus, este din jungla braziliană.

M-a privit fix, apoi s-a întors şi s-a uitat la plantă, ca
şi cum n-ar mai fi văzut-o niciodată.

— Se poate, a spus. Am adus multe plante, mulţi arbuşti. Multe flori, ştii, tata le iubeşte nemăsurat. Şi iubeşte pomii fructiferi pe care îi vezi acolo. El numeşte grădina aceasta oranjerie. Este grădina lui, de fapt. Eu vin aici doar ca să-mi scriu poemele, după cum vezi.

Lacrimile îi dispăruseră de-acum cu desăvârşire.

— De unde cunoşti tu o astfel de plantă? m-a întrebat.

— Hmm, am mai văzut-o şi în alte părţi, am riscat eu. Am văzut-o chiar în Brazilia.

S-a schimbat la faţă şi acum părea să mă privească plin de o blândeţe calculată.

— îţi înţeleg îngrijorarea pentru fratele tău, am spus, dar poate că îşi va reveni. încă e destul de puternic.

— Da, şi poate că atunci planurile tatei în ce-l priveşte se vor îndeplini. Numai dacă nu se aşază vreun diavol între el şi aceste planuri.

— Nu înţeleg. Doar nu crezi că fratele tău...

— O, nu... m-a întrerupt el rece, cu lacrimile uscate. Câtuşi de puţin.

Părea din nou tulburat şi îngrijorat, şi a ridicat o sprânceană, de parcă s-ar fi cufundat în gândurile cele mai tainice.

— Diavolul stă în calea planurilor tatălui meu, a spus, într-un fel pe care tu nu ai cum să-l cunoşti. Dă-mi voie să-ţi spun o istorioară despre tata.

— Te rog din suflet.

— Este un om mărinimos, iar în toţi anii aceia m-a ţinut alături ca pe o maimuţă dresată, trecând de pe un vas pe altul, eu fiind iubitul lui animal de companie.

— Au fost vremuri fericite?

— Da, foarte.

— Dar băieţii devin bărbaţi, am intervenit.

— Da, exact, iar bărbaţii au dorinţe, şi bărbaţii pot simţi dragostea la fel de adânc ca şi când li s-ar înfige un pumnal în inimă.

— Ai simţit o astfel de dragoste?

— O, da, pentru o femeie perfectă, o femeie care nu trebuia să se uite de sus la mine din pricina originii mele, pentru că şi ea era fiica secretă a

unui preot bogat. Nu-i nevoie să-ţi spun numele lui, ca să înţelegi povestea. Atunci când mă uitam la ea, nu mai exista pentru mine altă lume decât lumea ei, nu mai exista niciun loc unde să vreau să mă duc, dacă nu eram în preajma ei — m-a privit iarăşi fix, cuprins de tulburare. Ţi se pare un vis atât de fantastic?

— O iubeai şi o doreai, i-am dat eu apă la moară.

— Da, şi mă simţeam în acelaşi timp copleşit de generozitatea şi afecţiunea tatălui meu, pe care şi-o manifesta şi în particular, şi în prezenţa altora.

— Aşa se pare.

— Cu toate acestea, când am pomenit numele ei în faţa lui, cum crezi că s-au schimbat lucrurile, dintr-odată? O, mă întreb cum de nu mi-am dat seama că aşa se va întâmpla. Mă întreb de ce n-am înţeles. Fiica unui preot, da, dar ce preot, un cardinal cu poziţie înaltă şi cu atâtea fiice bogate. Cum de nu mi-am dat seama că o considera deja o bijuterie potrivită pentru primul lui născut?

S-a oprit. S-a uitat la mine insistent.

— Nici nu ştiu cine eşti, a murmurat. Oare de ce-ţi povestesc cel mai urât eşec din viaţa mea?

— Pentru că înţeleg, am răspuns. Aşadar, ţi-a spus că femeia este potrivită pentru Niccolo, nu pentru tine.

Figura i-a devenit dură, aproape răutăcioasă. Fiecare linie care păruse mai devreme încărcată de durere şi îngrijorată acum înţepenise într-o mască a răcelii, înspăimântătoare pentru mine, înspăimântătoare pentru oricine l-ar fi văzut astfel.

A ridicat din sprâncene şi a privit rece pe

deasupra mea.

— Da, iubita mea Leticia îi era menită lui Niccolo. Oare cum de nu mi-am dat seama că discuţiile începuseră deja? De ce nu m-am dus la el mai repede, înainte să-mi pun sufletul zălog? O, a fost bun cu mine — a zâmbit, un zâmbet de oţel. M-a luat în braţe. Mi-a cuprins faţa în palme. Mi-a spus că sunt copilaşul lui, băieţelul lui. „Micuţul meu Lodovico. Sunt o sumedenie de femei frumoase pe lume." Aşa mi-a spus.

— Asta ţi-a retezat aripile imediat, am spus încet.

— Mi-a retezat aripile? Mi-a retezat aripile? Mi-a sfâşiat inima ca ciocul unui vultur! Asta mi-a făcut. Iar dintre toate casele şi vilele pe care le are la Roma, ce casă crezi că a plănuit să le dea fericiţilor miri, după înfăptuirea căsătoriei? — a râs, mai întâi îngheţat, apoi ca şi cum nu s-ar fi putut opri, ca şi cum era vorba despre cea mai grozavă glumă. Chiar casa unde îl trimisese pe Vitale ca să o pregătească pentru ei, să o aerisească, să o mobileze, cea bântuită acum de un zgomotos şi malefic *dibbuk.*

Se schimbase atât de mult, încât nu-1 mai recunoşteam în el pe cel care plângea mai devreme pe coridor. Dar buimăceala de mai devreme a părut să-l cuprindă din nou, lăsându-1 la fel de ţeapăn ca trăsăturile feţei lui. Se uita în spatele meu, Ia amestecul de arbori şi de flori din grădină. Chiar a deschis ochii mari, ca şi cum s-ar fi minunat de strălucirea razelor de soare.

— Tatăl tău a înţeles, cu siguranţă, durerea pe

care ţi-a produs-o.

— O, da, a spus el. Şi există încă o femeie enorm de bogată şi de distinsă, care aşteaptă să se ridice cortina şi să apară în scenă. Una care va fi o minunată soţie pentru mine, deşi n-am schimbat cu ea nici două vorbe. Iar iubita mea Leticia va deveni devotata mea soră, atunci când fratele meu se va ridica din pat.

— Nu-i de mirare că plângi, am zis.

— De ce spui asta? m-a întrebat.

— Pentru că ţi-e sufletul sfâşiat, am spus, ridicând din umeri. Cum te-ai putea uita la suferinţa fratelui tău fară să te gândeşti...

— Niciodată nu i-aş dori moartea! a declarat el solemn.

Apoi a lovit cu pumnul în tăblia mesei. Am crezut că va crăpa şi se va rupe, dar nu s-a întâmplat aşa.

— Nimeni nu s-a străduit mai mult decât mine să-l salveze. Am adus toţi doctorii să-l vadă, unul câte unul. Am trimis după caviar, singurul lucru pe care-1 poate mânca.

Brusc i-au reapărut în ochi lacrimile, iar împreună cu ele, o durere sinceră, copleşitoare.

— îl iubesc pe fratele meu, a şoptit. îl iubesc mai mult decât am iubit vreodată pe cineva, mai mult chiar decât pe femeia aceea. Dar într-o zi tata m-a dus în acel *palazzo,* pe când Vitale şi Niccol6 erau încă la Padova şi se îmbătau, fară îndoială, şi am trecut prin fiecare cameră, iar el mi-a povestit ce frumos va fi, da, chiar şi în dormitor, cât de minunat va fi totul pentru ei, cât de, cât de, cât

de!

S-a oprit.

—încă nu ştiai, atunci.

—Nu. Păstrase secret numele femeii alese de el cu atâta grijă. Eu am fost primul care i-am pomenit numele, în aceste poeme scrise pentru ea pe care am fost atât de nebun încât să i le arăt şi tatei!

—Câtă cruzime, teribilă cruzime!

—Da, a spus, iar lucrurile crude îi fac pe oameni cruzi.

S-a afundat în scaun, uitându-se în faţă ca şi cum n-ar fi ştiut nici el înţelesul acestei istorii, sau ce ar fi putut însemna pentru mine.

—Iartă-mă că ţi-am provocat această durere, am spus.

—Nu, nu trebuie să-ţi ceri iertare, a răspuns el. Durerea era în mine şi trebuia să răbufnească. Mă tem de moartea lui Niccolo. Mă îngrozeşte. Lumea fară el mă îngrozeşte. Tatăl meu fară el mă îngrozeşte. Până şi Leticia mă îngrozeşte, fară el, pentru că niciodată, absolut niciodată nu-mi va fi hărăzită mie.

Nu ştiam cum să înţeleg toate lucrurile pe care mi le spusese, dar eram sigur că el le credea.

—Trebuie să mă întorc la Vitale, i-am spus. M-a adus aici ca să cânt pentru fratele tău.

—Da, sigur că da. Dar mai întâi, încă ceva. Copacul acesta…

S-a întors cu tot cu scaun şi s-a uitat în sus, la frunzele verzi mari şi grele, apoi la florile purpurii.

—Ştii cum se numeşte, în junglele din Brazilia?

M-am gândit o clipă, apoi i-am răspuns:

— Nu. îmi amintesc numai că l-am văzut acolo şi îmi amintesc florile lui, cât de parfumate şi de frumoase sunt. Mă gândesc că din aceste flori purpurii ar trebui să se poată face o vopsea.

Ceva i s-a schimbat pe chip. Mi s-a părut prudent, aproape rece. Puteam să jur că gura îi împietrise într-un rictus.

Am continuat să vorbesc ca şi cum nu aş fi observat nimic, dar bărbatul începea să-mi displacă profund.

— Florile mă duc cu gândul la ametiste, există atâtea ametiste minunate în Brazilia.

A rămas tăcut, iar ochii i s-au îngustat şi mai tare.

Dispreţul şi neîncrederea pe care le simţeam crescând în mine erau insuportabile. Cu siguranţă nu fusesem trimis aici ca să judec ori să urăsc, ci ca să împiedic otrăvirea unui om. M-am ridicat.

— Trebuie să mă întorc la Vitale, am spus.

— Ai fost binevoitor cu mine, a zis el, dar când a zâmbit nu i s-au mişcat decât buzele, într-un mod hidos. Păcat că eşti evreu.

M-a străbătut un fior şi i-am susţinut privirea. Am simţit din nou vulnerabilitatea care mă încercase atunci când îmi dădusem seama că hainele mele erau însemnate cu cercul galben. Nu ne priveam cu adevărat unul pe celălalt.

— într-adevăr? l-am întrebat, făcând o plecăciune ca şi cum i-aş fi spus că sunt fericit să-l slujesc.

A zâmbit din nou, atât de rece, încât nu i-a ieşit

decât
o grimasă.

Am simţit sângele bubuindu-mi în urechi şi m-am străduit din răsputeri să rămân calm.

— Ai iubit vreodată o femeie pe care n-ai putut s-o ai? m-a întrebat.

M-am gândit o clipă, fără să mă pot hotărî ce ar fi trebuit să-i răspund sau de ce ar fi trebuit să-i răspund. M-am gândit la Liona. Dar n-avea rost să mă gândesc la ea acum, aici, alături de acest tânăr ciudat.

— Mă rog ca fratele tău să se însănătoşească, am spus brusc, nesigur, în ciuda voinţei mele. Mă rog să înceapă chiar de astăzi. La urma urmei, este cu putinţă. Oricât de bolnav ar fi, poate să înceapă să se însănătoşească dintr-odată.

A scos un sunet dispreţuitor, scurt, urât. Zâmbetul îi dispăruse. Acum mă privea cu cea mai curată ură. Mă tem că şi eu îl priveam în acelaşi fel.

Ştia. Ştia că îl urmăream, ştia ce făcuse.

— Poate să se însănătoşească dintr-odată, am insistat, apoi am continuat, cu efort: cu ajutorul lui Dumnezeu, orice este cu putinţă.

M-a studiat din nou, cu o adevărată imagine a ameninţării pe chip.

— Eu n-aş spera atât, a spus, cu voce joasă, de oţel, ridicându-se în picioare ca şi cum tocmai prinsese noi puteri, şi a adăugat: Eu cred că va muri. Iar dacă aş fi în locul tău, aş pleca înainte ca voi, evreii, să fiţi acuzaţi de moartea Iui. Ah, nu protesta. Nu te bănuiesc pe tine personal de

nimic, desigur, dar dacă eşti deştept, îl vei lăsa pe Vitale cu treburile Iui. Vei pleca de aici chiar acum şi-ţi vei vedea de drum.

Trăisem multe momente urâte şi violente în viaţa mea. Dar niciodată nu simţisem atâta ameninţare emanând din partea unui om, cum simţeam acum venind dinspre el.

Oare ce aştepta Malchiah de la mine aici? Ce trebuia să fac pentru acest bărbat? Am încercat degeaba să-mi amintesc sfaturile lui Malchiah în legătură cu dificultăţile pe care le voi întâlni, în legătură cu natura specifică a acestei misiuni, dar nu-mi venea în minte nicio vorbă.

Aş fi vrut, de fapt, să-l omor pe acest bărbat. Oripilat de propriile mele gânduri, am încercat să le ascund. însă aş fi vrut să-l ucid. Aş fi vrut să iau un pumn din acele seminţe mortale şi să i le îndes în gură înainte să mă poată opri. Dar probabil că aş fi murit de ruşine, atât de departe era această dorinţă de a fi un răspuns la rugăciunile cuiva. Parcă gândeam şi eu ca un *dibbuk.* Am tras adânc aer în piept şi am spus cât de calm am putut.

— Nu-i prea târziu pentru fratele tău. S-ar putea să înceapă să se însănătoşească chiar de astăzi.

în ochii lui a fulgerat ceva greu de numit, apoi figura
i s-a împietrit din nou, a căpătat acel chip ostil greu de ascuns.

— Eşti nebun dacă mai rămâi aici chiar şi-o clipă, a şoptit el.

M-am uitat în jos un moment, rostind o rugăciune scurtă fară cuvinte, apoi am vorbit cât

mai blând şi mai cald cu putinţă:

— Mă rog pentru însănătoşirea fratelui tău.

Şi am plecat.

Capitolul şapte

L-AM TRAS PE VITALE AFARĂ din dormitorul bolnavului, în anticameră.

— Prietenul tău este *cu adevărat* otrăvit, iar otrava este mortală. Dă-i caviarul unui câine vagabond şi vei vedea că va fiuri sub ochii tăi.

— Dar cine ar face una ca asta?

— Mi-e şi frică să-ţi spun: chiar fratele lui. Dar nu-1 poţi demasca. Nu te vor crede. Uite ce trebuie să faci. Anunţă imediat că pacientul trebuie să primească lapte şi dă-i să bea din belşug. Insistă că numai alimentele albe pot să-i însănătoşească spiritul. Numai mâncare albă, în care nu s-a amestecat nimic negru.

— Crezi că va fi de folos?

— Ştiu sigur că va fi de folos. Otrava provine de la o floare din oranjerie. Este neagră. Pătează tot ce atinge. Trebuie să fii atent Ia seminţele negre ale unei flori purpurii.

— Ooo, am auzit de această otravă! a spus el. Vine din Brazilia. Se numeşte Moartea purpurie. Am aflat de ea numai din cărţi, din cele scrise în ebraică. Nu cred că doctorii creştini o cunosc. Nu am văzut-o niciodată.

— Ei bine, eu am văzut-o şi te asigur că creşte din abundenţă într-un copac din grădina palatului. Seminţele sunt atât de otrăvitoare, încât nu le pot culege fară mănuşi, şi am nevoie de o punguţă de piele în care să Ie pun.

A scos repede o pungă dintr-unul din buzunarele tunicii, a răsturnat monedele de aur, le-a pus în

geanta lui de doctor şi mi-a dat punguţa.

— Poftim, acum poţi să Ie strângi în siguranţă? Iar vinovatul va afla când o vei face?

— Nu şi dacă îl ţii foarte ocupat. Cheamă-1 pe *signor* Antonio. Cheamă-1 pe Lodovico. Insistă că trebuie să te asculte amândoi. Spune-le că ţi se pare că icrele negre nu i-au făcut bine pacientului. Spune-le că trebuie să bea lapte. Spune-le că laptele îi va căptuşi stomacul şi va absorbi acele elemente rele care îi provoacă suferinţă lui Niccolo. Spune-le că cel mai bun ar fi laptele de mamă. Dar merge şi laptele de vacă sau de capră, şi brânza, brânza albă de cea mai bună calitate. Cu cât pacientul mănâncă mai mult din acestea, cu atât mai bine. Iar între timp, eu mă voi ocupa de otravă.

— Dar cum să le explic cum am ajuns Ia concluzia asta?

— Spune-le că te-ai rugat, ai cugetat şi ai ajuns la concluzia că lucrurile s-au înrăutăţit de când i s-a dat prima dată caviar.

— Asta chiar nu-i o minciună.

— Insistă ca bolnavul să încerce laptele. Iubitorul său tată nu va vedea nimic rău în legătură cu laptele. Nimeni nu va vedea nimic rău. între timp, eu mă voi întoarce în oranjerie şi voi culege cât mai mult din otravă. Dar nu avem de unde să ştim cât anume a cules el deja pentru a-şi atinge scopul. Bănuiesc că nu prea mult. E prea mortală. Cred că a luat numai dozele mici pe care trebuia să i le administreze bolnavului.

Chipul Iui Vitale s-a întunecat. A clătinat din

cap.

— Şi susţii că Lodovico a făcut asta?

— Pe el îl bănuiesc. Dar acum este important să-i dai lapte pacientului.

M-am grăbit spre curticică. Porţile erau încuiate. Am încercat uşor să le forţez, dar s-a dovedit cu neputinţă. N-aş fi reuşit să intru decât smulgând zăvorul, iar asta nu puteam în nici un caz să-mi permit.

S-a apropiat de mine unul dintre nenumăraţii servitori, un bătrân albit ale cărui veşminte păreau mai degrabă învelitori decât haine. M-a întrebat încet dacă mă poate ajuta cu ceva.

— Unde este *signor* Lodovico? l-am întrebat, ca să-i dau de-nţeles că pe el îl căutam.

— Cu tatăl lui şi cu preoţii.

— Cu preoţii?

— Lasă-mă să-ţi dau un sfat, a şoptit omuleţul firav şi fară dinţi. Pleacă din această casă cât încă mai poţi.

L-am privit cercetător, dar el s-a îndepărtat murmurând ceva în barbă, lăsându-mă în faţa porţilor încuiate, în fundul grădinii zăream florile purpurii şi strălucitoare pe care intenţionasem să Ie culeg. Mi-am dat seama că nu era timp pentru un asemenea plan. Probabil că nici nu fusese cel mai bun plan cu putinţă.

Pe când mă întorceam spre dormitorul lui Niccol6, s-au apropiat de mine *signor* Antonio, doi preoţi bătrâni cu sutane lungi, negre şi crucifixe strălucitoare pe piept, şi Lodovico, susţinând braţul tatălui său. Plângea din nou, dar când m-a

văzut, mi-a aruncat o privire ascuţită ca o lamă de pumnal.

Nu se mai prefacea prietenos. Mai degrabă avea pe chip o expresie triumfătoare. Ceilalţi mă priveau şi ei cu evidentă suspiciune, chiar dacă *signor* Antonio părea profund tulburat.

De unde mă aflam, l-am văzut pe Vitale ordonând cuiva să ia de acolo caviarul. Persoana respectivă se împotrivea, la fel şi Niccol6, dar nu puteam să-nţeleg ce-şi spuneau.

— Tinere, mi s-a adresat *signor* Antonio, vino cu mine.

în spatele lui se aflau doi bărbaţi, şi mi-am dat seama că erau gărzi înarmate. Aveau pumnale Ia cingătoare, iar unul dintre ei purta sabie.

Am intrat primul în încăpere. Cel care se contrazicea cu Vitale era Pico, iar caviarul rămăsese la locul lui.

Niccol6 zăcea cu ochii pe jumătate închişi, cu buzele uscate şi crăpate. Respira cu greutate.

M-am rugat să nu fie prea târziu.

Gărzile s-au strecurat lângă perete, în spatele scaunului unde mai devreme cântasem la lăută. Ne-am adunat cu toţii în jurul patului.

Signor Antonio m-a măsurat îndelung din priviri, apoi s-a uitat ţintă la Vitale. Lodovico începuse din nou să plângă, la fel de convingător ca mai înainte.

— Trezeşte-te, fiule, a spus *signor* Antonio, trezeşte-te şi ascultă adevărul din gura fratelui tău. Cred că nu mai poate să treacă nebăgat în seamă, şi numai rostindu-1 putem înlătura

dezastrul.

— Ce este, tată? a întrebat pacientul.

Arăta mai slăbit ca oricând, deşi caviarul nu părea atins.

— Vorbeşte, i-a spus *signor* Antonio lui Lodovico.

Tânărul a şovăit, şi-a şters lacrimile cu o batistă de mătase şi a spus:

— Nu am de ales, trebuie să dezvălui faptul că Vitale, prietenul nostru de încredere, confidentul şi tovarăşul nostru, i-a făcut vrăji fratelui meu!

Niccol6 s-a ridicat cu mai multă forţă decât văzusem la el până atunci.

— Cum îndrăzneşti să afirmi una ca asta? Ştii bine că prietenul meu nu e în stare de aşa ceva. Să-mi facă vrăji? Cum şi în ce scop?

Lodovico a dat drumul altui şuvoi de lacrimi şi s-a năpustit spre tatăl său cu braţele deschise.

— Fără ştirea mea, fiule, a spus *signor* Antonio, acest om a intenţionat să păstreze pentru sine casa în care locuieşte acum, casa în care i-am îngăduit să stea cât timp tu erai bolnav, casa pe care am ales să v-o dăruiesc ţie şi miresei tale. A invocat un spirit malefic ca să-l ajute să-şi împlinească lucrarea şi cu ajutorul acestui spirit te-a făcut să te îmbolnăveşti grav, sperând că vei muri şi casa îi va rămâne lui. S-a rugat pentru toate acestea la Dumnezeul Iui. S-a rugat, iar Lodovico i-a auzit rugăciunile.

— Este o minciună. Nu m-am rugat pentru aşa ceva, a izbucnit Vitale. Locuiesc în acea casă prin voia Domniei Voastre, cu datoria de a pune

biblioteca în ordine, prin voia Domniei Voastre, şi cu rugămintea de a găsi acele manuscrise evreieşti care au rămas acolo de la cel care v-a locuit casa. Dar nu am invocat niciodată vreun spirit al răului care să mă ajute în vreun fel şi nici nu aş arunca răul asupra celui mai apropiat prieten.

S-a uitat neîncrezător la *signor* Antonio.

— Cum mă puteţi acuza de aşa ceva? Credeţi că, din dorinţa de a avea un *palazzo* pe care aş putea la fel de bine să mi-1 cumpăr, aş sacrifica viaţa celui mai iubit dintre prietenii mei? *Signore,* m-aţi rănit mai tare decât dacă m-aţi fi înjunghiat.

Signor Antonio l-a ascultat, ca şi cum în sinea lui n-ar fi fost hotărât pe cine să creadă.

— Nu există oare o sinagogă în acea casă? a întrebat cel mai înalt dintre preoţi, în mod evident şi cel mai în vârstă — era un bărbat cărunt, cu trăsături ascuţite, dar nu avea un chip crud. Nu aveţi în acea sinagogă un chivot şi sulurile Torei?

— Da, există acolo aceste lucruri, a răspuns Vitale. Existau de când am intrat în casă. Toată lumea ştie că acolo a trăit un evreu şi că a lăsat înăuntru lucrurile pomenite, care s-au acoperit de praf vreme de douăzeci de ani.

Signor Antonio a părut foarte afectat de cuvintele lui, dar n-a spus nimic.

— Nu ai folosit lucrurile acelea în rugăciunile tale necurate? a întrebat cel de-al doilea preot, un bărbat mai timid, dar care acum tremura, groaznic de agitat.

— Pot afirma cu toată sinceritatea că nu m-am

folosit de ele în rugăciunile mele, a răspuns Vitale. Trebuie să mărturisesc că sunt mai degrabă umanist, poet şi doctor, decât evreu practicant. Pentru rugăciunile de sabat m-am dus la sinagoga prietenilor mei, pe care îi cunoaşteţi şi îi respectaţi cu toţii.

— Ah, a spus preotul cel înalt. Aşadar, recunoşti că nu te-ai rugat la acele cărţi, dar în acelaşi timp trebuie să admitem că sunt cărţile voastre sfinte, şi nu cine ştie ce tomuri străine cu secrete şi descântece?

— Negi că ai avea astfel de cărţi? a întrebat şi preotul mai tânăr.

— De ce mă acuzaţi de asta? *Signor* Antonio, vă iubesc. îl iubesc pe Niccolo. O iubesc pe viitoarea lui mireasă de parcă mi-ar fi soră. încă de Ia Padova, aţi devenit adevărata mea familie.

Signor Antonio era în mod sigur mişcat, dar rămânea drept, ca şi cum acuzaţiile ar fi avut nevoie de toată fermitatea Iui.

— Vitale, spune-mi adevărul, a zis el. I-ai făcut vrăji fiului meu? Ai aruncat asupra Iui descântece ciudate? I-ai jurat Celui Rău că îi vei oferi sufletul Iui de creştin ca să te ajute în vreo întreprindere murdară?

— Niciodată, absolut niciodată nu m-am închinat Celui Rău, a răspuns Vitale.

— Atunci de ce este fiul meu atât de bolnav? De ce se stinge pe zi ce trece? De ce se întâmplă acest lucru exact în timp ce un diavol bântuie casa, ca şi cum ar vrea să vadă cât de bine poate să răsplătească rugile tale păcătoase către el?

— Lodovico, tu ai făcut asta? a întrebat Vitale. Tu le-ai vârât în minte aceste lucruri celor de faţă?

— Daţi-mi voie să vorbesc, am spus eu. Vă sunt străin, dar nu mi-e străină dorinţa de a-I vedea sănătos pe fiul Domniei Voastre.

— Cine eşti şi de ce ar trebui să te ascultăm? a întrebat preotul mai în vârstă.

— Un călător prin lume, un om care studiază natura, plantele, florile necunoscute şi chiar otrăvurile, din dorinţa de a afla cum se poate lupta împotriva lor.

— Linişte! a strigat Lodovico. Cum îndrăzneşti să te amesteci în treburile unei familii? Tată, ordonă-i acestui muzicant să iasă din încăpere. Nu-i decât complicele lui Vitale.

— Nu-i adevărat, *signore*, a spus Vitale. Acest bărbat m-a învăţat multe.

S-a întors către mine şi i-am citit pe faţă frica, bănuiala că poate ceea ce îi spusesem nu era adevărat, iar acum totul depindea de vorbele mele.

— *Signore,* m-am adresat eu bătrânului. Aţi văzut caviarul de colo.

— Primit de la palatul Papei! a declarat Lodovico, izbucnind apoi într-un şuvoi de vorbe, ca să-mi închidă mie gura. Dar am insistat:

— ÎI vedeţi! am spus. Este negru, potrivit de sărat. Ştiţi foarte bine ce este. Ei bine, *signore,* vă asigur că, dacă mâncaţi patru sau cinci linguriţe, veţi deveni palid, veţi transpira Ia fel ca fiul Domniei Voastre şi vă veţi albi Ia fel ca el. De fapt, un om de vârsta Domniei Voastre ar putea chiar

muri dintr-o asemenea cantitate.

Preoţii s-au uitat amândoi Ia vasul mic de argint cu caviar şi s-au dat instinctiv înapoi.

— *Signore,* am continuat, în oranj eria Domniei Voastre din curtea de jos există o plantă cunoscută în Brazilia sub numele de Moartea purpurie. O singură sământă a acestei plante ajunge ca să îmbolnăvească un om. Pisată şi administrată constant, amestecată într-un aliment picant ca acesta, va sfârşi cu siguranţă prin a-I ucide pe cel care o mănâncă.

— Nu te cred, a şoptit bătrânul. Cine ar face una ca asta?

— Minţi, a strigat Lodovico, spui minciuni ca să-ţi aperi tovarăşul şi ca să ascunzi păcatele comise împreună cu el.

— Atunci mănâncă din caviar, am spus. Nu doar o linguriţă, aşa cum încercai să-i dai fratelui tău, mănâncă-1 pe tot, şi vom vedea adevărul ieşind la iveală. Iar dacă nu va fi suficient, vă voi duce jos şi vă voi arăta planta, vă voi demonstra puterile ei. Găsiţi un câine vagabond pe străzile Romei, hrăniţi-1 cu seminţele acestei plante şi veţi vedea că începe să tremure şi moare imediat.

Lodovico şi-a tras pumnalul de sub mânecă.

Preoţii i-au strigat de îndată să stea liniştit, să se stăpânească, să nu facă prostii.

— Ai nevoie de pumnal ca să mănânci? l-am întrebat. Foloseşte linguriţa de argint. îţi va fi mai uşor.

— Bărbatul acesta minte, a strigat Lodovico. Cine de sub acest acoperiş, cine ar încerca să-i

facă una ca asta fratelui meu? Cine ar îndrăzni? Iar caviarul provine tocmai din cămările Sfântului Părinte. Omul este un nelegiuit, vă asigur!

S-a lăsat brusc liniştea, ca şi cum cineva tocmai ar fi sunat dintr-un clopoţel.

Signor Antonio s-a uitat la fiul său natural, care continua să mă ameninţe cu pumnalul. Am rămas aşa cum mă găseam, cu lăuta atârnată în spate, abia privindu-1. Vitale era alb şi tremura, pe punctul să izbucnească în lacrimi.

— De ce ai pus la cale totul? a întrebat cu voce blândă *signor* Antonio, adresându-i-se în mod limpede lui Lodovico.

— Nu am pus nimic la cale. Şi nu există o asemenea plantă.

— O, ba există, a spus *signor* Antonio. Şi tu ai adus-o în această casă. Mi-o amintesc. Florile ei purpurii sunt greu de uitat.

— Un dar pentru noi din partea celor dragi din Brazilia, a spus Lodovico — părea rănit, trist. O floare minunată pentru o grădină cu flori minunate. N-am făcut nimic ca să te determin să o accepţi. N-am ştiut ce putere are. Cine ştia ce putere are? — s-a uitat la mine. Tu! a spus, şi tovarăşul tău, Vitale, complicele tău în intriga asta. ÎI veneraţi împreună pe diavol! Oare nu chiar diavolul ţi-a destăinuit puterile plantei? Dacă acest caviar este otrăvit, voi amândoi aţi pus otrava în el — îi şiroiau din nou pe faţă lacrimile lui impresionante. Ce nemernicie din partea voastră să-l otrăviţi pe fratele meu!

Signor Antonio a clătinat din cap. îl ţintuia cu

privirea pe Lodovico.

— Nu, a şoptit. Nimeni altcineva nu putea să o facă. Tu ai adus planta. Tu ai adus caviarul aici în casă.

— Tată, aceşti oameni sunt vrăjitori. Ei sunt răul.

— Ei sunt? a întrebat *signor* Antonio. Şi care dintre prietenii noştri din Brazilia ne-a trimis această floare neobişnuită? Cred mai degrabă că ai cumpărat-o chiar de aici, din oraş, ai adus-o acasă şi ai plasat-o exact lângă masa unde scrii poezii, unde traduci.

— Nu, este un dar, te asigur. Nu-mi aduc aminte acum când l-am primit.

— Eu îmi aduc aminte. S-a întâmplat cu puţină vreme în urmă, exact în acelaşi moment în care ţi-a venit şi ideea că numai caviarul poate vindeca boala fratelui tău.

în tot acest timp, pacientul urmărise îngrozit desfăşurarea evenimentelor. Se uitase la stânga spre tatăl său, apoi la dreapta, spre fratele său, îi studiase pe preoţi când vorbiseră. Mă privise cu ochi îngroziţi atunci când vorbisem eu.

Iar acum se întinsese şi apucase cu mâna tremurândă vasul cu caviar.

— Nu, nu-l atinge! am strigat. Nu-1 apropia de ochi. Ţi-i va arde. Nu-ţi aduci aminte?

— îmi aduc eu aminte, a spus tatăl.

Unul dintre preoţi s-a întins după vas, dar pacientul îl aşezase pe mormanul de cuverturi de brocart şi se uita la el ca şi cum ar fi avut viaţă proprie, ca şi cum ar fi fost o flacără sau o

lumânare.

Apoi a ridicat linguriţa.

Tatăl său s-a năpustit pe neaşteptate şi a tras bolul spre marginea patului, unde s-a răsturnat, pătând cuvertura cu negru.

Fără să se poată controla, Lodovico s-a îndepărtat de locul unde se împrăştiase caviarul. S-a dat instinctiv înapoi. Abia pe urmă şi-a dat seama ce făcuse. A ridicat privirea către tatăl său.

încă strângea pumnalul în mână.

— Crezi că eu sunt vinovat? a întrebat. Nu-i niciun fel de otravă aici, te asigur. Nu-i decât o pată pe care spălătoresele vor încerca degeaba să o scoată. Dar niciun pic de otravă.

— Veniţi cu mine în oranjerie, am spus. Vă voi arăta copacul. Găsiţi un animal flămând. Vă voi arăta ce poate face această otravă. Vă voi arăta cât de perfect de negre sunt seminţele şi cât de bine pot fi ascunse în caviar.

Brusc, Lodovico s-a năpustit la mine cu pumnalul. Ştiam foarte bine să mă apăr şi i-am lovit încheietura mâinii cu muchia palmei, facându-1 să scape pumnalul din mână, dar apoi s-a năpustit cu mâinile goale să mă strângă de gât. Am încrucişat braţele în sus şi am împins, fâcându-1 să desfacă strânsoarea, cu un singur gest puternic.

A căzut pe spate, uluit de aceste mişcări simple. în timpurile noastre, când şi copiii învaţă arte marţiale, nimeni n-ar fi fost uimit. îmi era ruşine cât de mult mă bucurasem de această confruntare.

Una dintre gărzi a ridicat pumnalul de pe jos.

Lodovico privea zguduit în jur, apoi, disperat, şi-a trecut degetele peste pata de pe cuvertură, adunând câteva bobiţe de caviar şi punându-le pe limbă.

—Uitaţi-vă, vă spun, sunt otrăvit. Otrăvit de nişte evrei malefici care au complotat să mă distrugă pentru simplul motiv că le-am înţeles intrigile şi mi-am dat seama ce au vrut să-i facă lui Niccol6.

Şi-a lins buzele. Nu luase decât o cantitate infimă de otravă, putea uşor să-i ascundă efectele.

S-a lăsat din nou o linişte profundă. Doar tremuratul lui Niccol6 rupea tăcerea.

—Frate, a şoptit. Toate astea din cauza Leticiei...

—Minciună! a ripostat Lodovico, cu voce groasă. Cum îndrăzneşti?

—O, dacă aş fi ştiut, a spus Niccol6. Ce-i ea altceva decât una dintre multele tinere fermecătoare potrivite să-mi devină neveste? Dacă aş fi ştiut...

Signor Antonio i-a aruncat lui Lodovico o privire furioasă.

—Despre Leticia este vorba? a şoptit el.

—Repet, evreii aceştia i-au făcut vrăji fratelui meu. Ei sunt cei care i-au pus otravă în caviar, eu sunt nevinovat!

Plângea, devenise furios, bombănea şi murmura, apoi a vorbit din nou:

—Acest om, Vitale, a adus floarea în casa noastră. Acum mi-am amintit. Cum altfel i-ar fi cunoscut puterea, el şi prietenul lui? Vă spun, pe

acesta, pe Toby, îl acuză chiar propria lui ştiinţă.

Bătrânul a clătinat din cap, privindu-1 cu milă.

— Veniţi, a spus *signor* Antonio, făcând semn celor două gărzi înarmate să-l ia în primire pe Lodovico.

Apoi s-a uitat la mine.

— Du-mă în oranjerie şi arată-mi otrava.

Capitolul opt

CHIPUL TÂNĂRULUI ERA SCHIMONOSIT de răutate. Aceeaşi expresivitate care îi îngăduise mai înainte să arate atât de îndurerat îl transforma acum într-o mască a furiei. I-a împins cât colo pe cei doi paznici înarmaţi şi a mers cu capul sus în timp ce am coborât treptele pentru a ne aduna cu toţii — cu excepţia lui Niccol6, fireşte — în oranjerie.

Le-am arătat planta şi numeroasele seminţe căzute deja pe pământ. Le-am arătat florile pe jumătate deschise în care se cocea otrava.

Un servitor a fost trimis să caute vreun biet câine vagabond rătăcit prin preajmă şi curând schelălăielile bietului animal au umplut străduţa.

Vitale se uita îngrozit la florile purpurii. *Signor* Antonio abia dacă le aruncase o căutătură încruntată, iar cei doi preoţi ne priveau în continuare cu răceală pe mine şi pe Vitale, ca şi cum am fi fost cumva vinovaţi de tot ceea ce se petrecea.

O femeie mai în vârstă, năucă şi speriată, a adus un vas pentru sărmanul câine speriat şi l-a umplut cu apă.

Mi-am pus din nou mănuşile, pe care mi le scosesem când cântasem la lăută şi, cerând pumnalul lui Lodovico, am strâns o grămăjoară de seminţe, uitându-mă în jur după ceva potrivit ca să le zdrobesc. Nu aveam la îndemână decât mânerul pumnalului. Aşa ca l-am folosit ca să pisez seminţele, punând un vârf de cuţit din ele în apa câinelui. Pe urmă am mai pus un vârf şi încă unul.

Animalul a băut apa însetat şi demn de milă, a lins vasul gol şi a început imediat să aibă spasme. A căzut pe-o parte, apoi s-a întors pe spate, contorsionându-se şi agonizând. Peste o clipă a devenit ţeapăn, holbându-se cu ochii larg deschişi la nimeni şi la nimic.

Toată lumea privise acest mic spectacol cu repulsie şi groază, inclusiv eu.

Dar Lodovico se arăta indignat şi se uita la preoţi, la tatăl lui, apoi la câine.

—Jur că sunt nevinovat! a afirmat el. Evreii cunosc otrava. Ei au adus-o aici. De ce oare chiar acest evreu, Vitale, care a adus planta în casă...

—Te contrazici, i-a spus Antonio. Minţi. Te bâlbâi. Te rogi să fii crezut, ca un laş!

—Te asigur că nu am nicio legătură cu complotul! a strigat disperat tânărul. Evreii aceştia mi-au făcut vrăji, la fel cum i-au făcut şi fratelui meu. Dacă eu am înfăptuit toate astea, atunci le-am înfăptuit în somn şi nu-mi aduc aminte de nimic. Probabil că am umblat în somn, îndeplinind ceea ce mi-au cerut ei să îndeplinesc. Ce ştiţi despre ei? Vorbiţi despre cărţile lor sfinte, dar de unde ştiţi că nu sunt cărţi pline de farmece, care m-au adus în această stare? Oare nu se dezlănţuie un diavol în casa nelegiuitului chiar în clipa asta?

—*Signor* Antonio, a spus preotul mai în vârstă, cel cu trăsături ascuţite, dar blânde. Trebuie să luăm în considerare şi acest diavol. Oamenii de pe stradă îl aud urlând. Oare sunt toate aceste fapte mai presus de puterea unui demon? Eu cred că

nu!

Lodovico a început imediat să protesteze — că da, diavolul fusese, că îşi aruncase asupra lui vraja malefică, că nimeni nu-şi imagina cât de rău era acest diavol şi aşa mai departe.

Dar *signor* Antonio, care luase o poziţie solemnă, nu-1 mai asculta. Se uita la fiul său cu un chip trist, aproape gata să izbucnească în lacrimi, dar fară să verse vreuna.

— Cum ai putut să faci aşa ceva? a şoptit el.

Dintr-odată, Lodovico s-a smuls de lângă cei doi bărbaţi din spatele lui, care abia îl ţineau. S-a năpustit asupra copacului cu flori purpurii şi a adunat seminţele negre risipite pe pământul din ghiveci. A apucat câte i-au încăput în palmă.

— Opriţi-1, am strigat.

Aproape că am zburat către el, împingându-1 în spate, dar a dus mâna la gură înainte să-l pot împiedica. Am reuşit să-i trag mâna, dar prea târziu.

Gărzile s-au apropiat şi ele, la fel şi tatăl său.

— Faceţi-1 să vomite, a strigat disperat Vitale. Lăsaţi-mă lângă el, daţi-vă la o parte.

Dar eu ştiam că era inutil.

M-am îndepărtat, complet istovit. Ce permisesem să se întâmple? Un lucru îngrozitor. Exact ceea ce aş fi dorit eu să i se întâmple, ceea ce îmi imaginasem eu, că adun seminţele şi i le bag pe gât. Dar iată că o făcuse el singur, ca şi cum relele mele intenţii l-ar fi condus. Cum îngăduisem să se petreacă o asemenea grozăvie? Cum de nu reuşisem să găsesc o cale de a-1 împiedica?

Lodovico se uita la tatăl lui. Se sufoca şi tremura. Gărzile s-au îndepărtat şi numai *signor* Antonio a rămas să-l ţină în braţe, în timp ce el începea să aibă convulsii şi aluneca la pământ.

— Dumnezeule milostiv, a şoptit «¿«or Antonio, iar eu l-am urmat.

Dumnezeule milostiv, fie-ţi milă de sufletul lui nepieritor. Dumnezeule din ceruri, iartă-i lui nesocotinţa.

— Vrăjitorie! a rostit muribundul, cu gura mânjită de salivă şi de noroi, şi acesta a fost ultimul lui cuvânt.

în genunchi, s-a aplecat în faţă, cu chipul contorsionat, iar convulsiile i-au scuturat întreaga fiinţă.

Pe urmă s-a rostogolit pe-o parte, cu picioarele zvâcnind, cu faţa împietrită într-o grimasă, aidoma sărmanului animal mort înaintea lui.

Iar eu, care într-o viaţă trăită cu sute de ani mai târziu şi într-o ţară îndepărtată folosisem chiar această otravă ca să asasinez victime necunoscute, nu puteam acum decât să stau şi să mă uit neajutorat la el. O, ce greşeală grosolană că tocmai eu, trimis să răspund unor rugăciuni, provocasem o asemenea sinucidere.

S-a lăsat tăcerea peste noi toţi.

— Era prietenul meu, a şoptit Vitale.

Bătrânul încerca să se ridice; Vitale l-a apucat de braţ.

în poartă îşi făcuse apariţia Niccolo. Stătea acolo fară să scoată un sunet, îmbrăcat în cămaşa lungă de noapte, desculţ, tremurând, şi se uita la

fratele său mort.

— Plecaţi cu toţii, a spus *signor* Antonio. Lăsaţi-mă aici cu fiul meu. Lăsaţi-mă.

Preotul mai bătrân a zăbovit. Părea mai zguduit decât noi toţi, dar a găsit puterea să rostească, grav şi dispreţuitor:

— Să nu credeţi niciun moment că nu a fost vorba aici şi de vrăjitorie. Că fiii voştri nu s-au contaminat prin contactul cu aceşti evrei.

— Frate Piero, taci, a spus bătrânul. Nu a fost vorba de vrăjitorie, ci de gelozie! Iar eu nu am văzut ceea ce n-am vrut să văd. Lăsaţi-mă, acum, cu toţii. Lăsaţi-mă singur, să-mi jelesc fiul luat din braţele mamei sale. Vitale, du-ţi pacientul înapoi în pat. De-acum se va reface.

— Şi diavolul, el nu-i în continuare furios? a întrebat preotul, dar nimeni nu-1 asculta.

M-am uitat în jos, la tânărul mort. Nu puteam vorbi. Nu puteam gândi. înţelegeam că pleacă toţi, mai puţin bătrânul, şi că trebuia şi eu să-i urmez. Dar nu-mi puteam desprinde privirea de la trupul lipsit acum de viaţă. M-am gândit la îngeri, fară cuvinte. Am invocat un tărâm nevăzut, conectat cu al nostru, nişte fiinţe înţelepte şi pline de compasiune care ar fi putut să înconjoare sufletul celui mort, dar niciun fel de imagine liniştitoare nu mi-a venit în minte, niciun cuvânt blând. De data aceasta eşuasem. Eşuasem, chiar dacă poate că salvasem pe altcineva. Ce intenţionasem să fac? Să salvez un frate împingându-1 pe celălalt să se distrugă singur? Era de neconceput. Şi eu îl împinsesem la această faptă, nu încăpea nicio

îndoială.

Am ridicat privirea şi l-am văzut pe Pico în poartă, facându-mi semn să mă grăbesc. Ceilalţi plecaseră.

M-am înclinat, am trecut prin spatele lui *signor* Antonio şi am ieşit din oranjerie, intrând în curtea mare.

Eram buimac. M-am gândit că poate îl voi vedea acolo pe fratele Piero, dar nu puteam să mă uit cu adevărat la cei de faţă.

Am văzut poarta deschisă spre stradă, păzită de siluetele întunecate a doi servitori, am luat-o într-acolo şi am ieşit.

Nimeni nu m-a întrebat nimic. Nimeni nu păruse să mă bage în seamă.

M-am învârtit buimac prin piaţa aglomerată şi pentru o clipă mi-am ridicat privirea spre cerul cenuşiu, tot mai întunecat. Cât de solidă şi de reală era această lume în care plonjasem, plină de case zdravene de piatră, construite aproape una-ntr-alta, cu turnuri răspândite peste tot. Cât de reali erau pereţii *palazzo*-urilor de peste drum, sumbri şi cafenii, şi cât de reale zgomotele mulţimii pestriţe, cu discuţiile ei lipsite de griji, cu hohotele ei de râs.

încotro mă îndreptam? Ce trebuia să fac? Voiam să mă rog, să intru într-o biserică, să cad în genunchi şi să mă rog, dar cum aş fi putut, cu semnul acela galben pe care-1 aveam cusut pe haină? Cum să fi îndrăznit să fac semnul crucii, iară ca altcineva să creadă că-mi bat joc de credinţa lui?

Mă simţeam pierdut şi nu ştiam decât că mă îndepărtez de casele unde fusesem trimis. Iar când m-am gândit la sufletul celui mort, la cum se îndrepta acum spre un tărâm complet necunoscut, m-am simţit disperat.

Capitolul nouă

M-AM OPRIT. M-AM TREZIT pe o străduţă plină de noroi, copleşit de putoarea zoaielor care curgeau prin jgheabul canalului. M-am gândit din nou să caut o biserică, un loc unde să pot îngenunchea în penumbră ca să mă rog lui Dumnezeu să mă ajute cu tot ce aveam de făcut, dar apoi m-am gândit din nou la cercul galben cusut pe pieptul hainei pe care o purtam, în partea stângă.

Oamenii treceau pe lângă mine în amândouă părţile, unii făcându-mi loc politicos, alţii izbindu-mă cu umărul, iar mulţi se foiau prin faţa prăvăliilor cu mâncare sau a brutăriilor. Mirosul de carne prăjită şi de pâine proaspăt scoasă din cuptor se amesteca din plin cu putoarea.

M-am simţit dintr-odată prea slăbit ca să pot merge mai departe şi, găsind o margine îngustă de zid între prăvălia unui negustor de stofe şi o librărie, mi-am luat lăuta în braţe, legănând-o ca pe un copil, apoi m-am sprijinit cu spatele de perete şi m-ara odihnit, încercând să descopăr fâşia îngustă de cer de deasupra.

Lumina murea repede. Se făcea răcoare. în magazine ardeau lămpi. Un purtător de torţă îşi croia drum pe stradă, urmat de doi tineri elegant îmbrăcaţi.

Mi-am dat seama că habar n-aveam ce lună din an era aici, dacă nu cumva corespundea primăverii târzii pe care o lăsasem în urmă. Dar hotelul Mission Inn şi iubita mea Liona păreau peste măsură de departe, de parcă aş fi visat. Să fi

fost din nou Lucky Vulpoiul, asasin plătit, mi se părea la fel de imposibil.

M-am rugat din nou pentru sufletul lui Lodovico. Dar cuvintele mi s-au părut dintr-odată fără sens, în faţa propriului meu eşec, şi pe urmă am auzit o voce foarte aproape de mine.

— Nu trebuie să porţi semnul evreiesc.

înainte să apuc să ridic privirea, am simţit că semnul galben îmi este rupt de pe tunica de catifea. Am văzut în faţa mea un bărbat înalt, îmbrăcat foarte bine, în catifea strălucitoare de culoare roşu burgund, cu pantaloni negri şi cizme negre. Purta spadă, într-o teacă bogat ornamentată cu pietre preţioase, şi o manta scurtă aruncată pe umeri, de catifea gri, la fel de fină ca cea din care era făcută tunica.

Avea părul lung, asemănător cu al meu, dar castaniu deschis în lumină, lucios şi cârlionţat acolo unde îi ajungea până pe umeri. Faţa îi era remarcabil de simetrică şi gura, cu buze pline, foarte frumoasă. Avea ochi căprui-închis.

Ţinea între degetele înmănuşate ale mâinii drepte semnul galben pe care îl rupsese din cusături cu atâta uşurinţă şi pe care acum îl mototolea cât mai mărunt, îndesându-1 sub cingătoare.

— Nu ai nevoie de el, mi-a spus, discret şi cu căldură. Eşti slujitorul lui Vitale, iar el, curtea şi familia lui sunt exceptaţi de la portul semnului. Ar fi trebuit să se gândească să-ţi spună să-l dai jos.

— De ce, ce importanţă are? am întrebat.

A desfăcut o capă scurtă de catifea roşie pe care

o purta pe braţ şi mi-a pus-o pe umeri. Apoi mi-a dat o spadă, prinzându-mi-o la cingătoare. M-am uitat la ea, la mânerul ei cu nestemate.

— Ce înseamnă toate astea? am întrebat. Cine eşti?

— E vremea să te odihneşti puţin şi să te gândeşti, a spus el cu aceeaşi voce prietenoasă şi caldă. Te voi duce departe de aici pentru o vreme, ca să ai timp să reflectezi.

M-a luat de braţ. Mi-am atârnat din nou lăuta în spate şi l-am lăsat să mă conducă pe străduţă.

De-acum se întunecase aproape de tot. Treceau o mulţime de torţe pe lângă noi, sfârâind încet în timp ce ardeau, iar lumina din câteva prăvălii înghesuite se revărsa pe aleea îngustă. Strălucirea luminilor mă împiedica să văd cum trebuie.

— Cine te-a trimis la mine? am întrebat.

— Tu cine crezi? mi-a răspuns.

îşi petrecuse un braţ în jurul umerilor mei, sub lăută, şi mă împingea uşurel înainte. Părea imaculat de curat şi împrăştia uşor mirosul unui parfum greu şi dulce.

Nimeni dintre cei pe care îi întâlnisem aici nu mi se păruse câtuşi de puţin murdar, dar arătau cu toţii cumva prăfuiţi şi degajau întrucâtva mirosul natural al trupului şi al părului.

Acest bărbat nu le semăna.

— Dar cum rămâne cu Vitale? am întrebat. Este în regulă să-l las singur acum?

— Nu se va întâmpla nimic în noaptea aceasta, m-a asigurat bărbatul, aplecându-se puţin către mine şi privindu-mă direct în ochi. îl vor îngropa

pe Lodovico, nu în pământ sfinţit, desigur, dar tatăl său îi va însoţi trupul până la mormânt. Toată casa lui va fi în doliu, indiferent dacă este sau nu permis să ţii doliu după un sinucigaş.

— Dar preotul acela, fratele Piero, cum rămâne cu acuzaţiile lui? Nici măcar nu ştiu dacă *dibbuk*-ul mai este sau nu furios.

— De ce nu te laşi în seama mea, a spus, cu blândeţea unui doctor, şi nu-mi dai voie să alin durerea pe care o simţi? Permite-mi să-ţi amintesc că în acest moment nu eşti în stare să ajuţi pe nimeni. Trebuie să te refaci.

Am trecut prin altă piaţă uriaşă. La porţile imenselor case cu patru etaje ardeau torţe, iar numeroasele turnuri ridicau lumini către cerul întunecat. Se vedeau puzderie de stele.

Am observat că bărbaţii din jurul meu purtau haine cu foarte multe ornamente, aveau inele strălucitoare pe degete, mănuşi colorate, şi mulţi se duceau undeva în grupuri, ca spre o destinaţie importantă.

Femei în mătăsuri somptuoase şi brocart îşi croiau drum cu delicateţe prin colbul drumului, în timp ce servitoare îmbrăcate în culori închise se străduiau să ţină pasul cu ele. Treceau şi litiere bogat împodobite, cu purtătorii lor tropăind sub greutatea poverii şi cu pasagerii ascunşi după perdele viu colorate. Undeva departe se auzea muzică, dar zgomotul vocilor o acoperea.

Aş fi vrut să mă opresc şi să mă bucur de acest spectacol în continuă mişcare, dar nu părea cu putinţă.

— De ce nu a venit Malchiah? am întrebat. De ce te-a trimis pe tine?

Bărbatul cu păr şaten a zâmbit şi, privindu-mă afectuos, de parcă aş fi fost copilul lui, a spus:

— Nu-ţi face griji în ce-1 priveşte pe Malchiah. Şi iartă-mi tonul oarecum batiocoritor atunci când vorbim despre el, bine? Cei puternici sunt mereu luaţi peste picior de cei mai puţin puternici — ochii îi străluceau de voie bună. Vino, acesta este *palazzo-w|* cardinalului. Banchetul a început încă de după-amiază.

— Care cardinal? am şoptit. Cine este?

— Are importanţă? Suntem la Roma, în epoca splendorii, şi ce-ai văzut tu din ea, până acum? Nimic altceva decât întâmplările triste dintr-o anume casă.

— Stai puţin, eu nu...

— Haide, a sosit timpul să înveţi, a spus.

Din nou vorbea de parcă s-ar fi adresat unui copilaş. Mi se părea deopotrivă atrăgător şi extrem de detestabil.

— Ştii că ai tânjit mereu să vezi aceste lucruri, a continuat el, şi trebuie să le vezi, pentru că sunt o parte glorioasă a acestei lumi.

Vocea lui avea o rezonanţă bogată şi părea că se gândeşte firesc la ce spune în timp ce vorbea. Nici măcar zâmbetul lui Malchiah nu avea atâta gingăşie. Sau cel puţin aşa părea, în strălucirea făcliilor.

Am pătruns în mijlocul unui adevărat şuvoi de invitaţi eleganţi şi am intrat, pe sub o somptuoasă arcadă poleită, în ceva ce reprezenta o curte

interioară sau o sală uriaşă, nu-mi dădeam seama exact. Sute de oameni se amestecau acolo.

Pe marginile acestui spaţiu se aflau plante perene înalte şi maiestuoase, împodobite cu lumânări, şi chiar în faţa noastră, spre stânga şi spre dreapta, se întindea un şir nesfârşit de mese împbelşugate.

Unii oaspeţi se aşezaseră deja, inclusiv un grup cu robe bogate şi pălării, întorşi către spaţiul larg deschis de unde nenumăraţi servitori veneau şi plecau cu pocale de vin, tăvi încărcate de cupe şi platouri cu ceea ce păreau a fi fructe poleite cu aur.

Sus, deasupra noastră, se vedeau arcade enorme din lemn pictat, împodobite cu ghirlande de flori de care atârnau nenumărate baldachine strălucitoare din pânză ţesută cu fir de argint.

Peste tot pe margini ardeau torţe. Iar de-a lungul meselor, la mică distanţă, fuseseră aranjate sfeşnice grele din aur şi din argint. Oamenii se aşezau pe bănci tapiţate cu perne.

Am fost condus către capătul din dreapta, unde câţiva bărbaţi se aşezaseră deja, şi ne-am ocupat repede locurile. Sabia mă stânjenea. Mi-am pus lăuta în siguranţă, la picioare.

Locul forfotea de-acum de oaspeţi.

Trebuie să fi fost mai mult de o mie. Femeile erau peste tot o sărbătoare pentru ochi, cu umerii albi şi goi şi cu pieptul abia acoperit, în rochii colorate cu mâneci bufante, cu şiraguri de perle şi de pietre preţioase prinse în coafurile complicate. Dar şi tinerii bărbaţi păreau la fel de interesanţi,

toţi cu păr lung şi lucios, în pantaloni mulaţi viu coloraţi. Aveau haine cu mâneci bufante la fel de bogat decorate ca şi cele ale femeilor şi purtau, la fel ca ele, nenumărate culori. Bărbaţii se găteau chiar mai îndrăzneţ decât femeile, iar o veselie contagioasă părea să-i unească pe toţi.

Dintr-odată a apărut o trupă de băieţi îmbrăcaţi în tunici subţiri prinse în cingători, cu intenţia evidentă de a evoca Grecia sau Roma antică. Aveau braţele şi picioarele goale, purtau doar sandale aurii şi cununi de frunze şi flori în păr.

Obrajii le fuseseră în mod cert fardaţi cu roşu, şi probabil că şi ochii le erau pictaţi. Râdeau, zâmbeau şi murmurau voios, umplând cupele şi întinzând tuturor tăvi cu bomboane, ca şi cum în toată frageda lor viaţă s-ar fi ocupat numai cu asta.

Unul dintre aceşti Ganymede[1] mlădioşi a umplut cupele de argint din faţa noastră dintr-un burduf cu vin pe care-1 mânuia cu îndemânare, de parcă ar fi făcut asta de mii de ori.

Undeva departe, în dreapta noastră, a început să cânte un grup de muzicanţi, iar vocile din jurul meu au crescut în intensitate, ca şi cum muzica le-ar fi aţâţat. Muzica însăşi era neasemuit de frumoasă, cu o melodie bogată, o melodie care îmi părea cunoscută, fără să-mi fie cu adevărat, interpretată de viole, lăute şi instrumente de suflat. Existau în mod cert şi alte instrumente, dar nu ştiam ce sunt. Alt grup de muzicanţi, din

1 Erou din mitologia greacă, prinţ al Troiei, descris de Homer drept cel mai frumos dintre muritori.

stânga, s-a alăturat primilor în aceeaşi melodie. Un soi de bătaie ritmică de tobe o susţinea şi, încet, au început să se amestece şi alte melodii, până când am pierdut complet structura muzicii. Dar simţeam în urechi bătaia tobelor.

Toate acestea mă fascinau, dar mă şi răscoleau, îmi lăcrimau ochii, de la parfum şi de la fumul lumânărilor.

— Malchiah vrea cu adevărat să fac asta? am insistat.

M-am întins şi i-am atins tânărului încheietura mâinii.

— Vrea el să particip la acest banchet?

— Crezi că ar fi permis-o, dacă n-ar fi dorit-o? mi-a răspuns bărbatul, cu cea mai inocentă expresie. Uite, bea. Eşti aici de aproape o zi întreagă şi încă n-ai gustat deliciosul vin italian.

Mi-a zâmbit din nou, la fel de dulce şi de afectuos, şi mi-a întins cupa.

Mă pregăteam să protestez că nu beau niciodată, că nu pot suporta nici măcar mirosul băuturii, dar mi-am dat seama că nu era în întregime adevărat, doar o chestiune de tactică, iar aroma delicioasă a vinului se ridica izbitor de seducătoare. Am ridicat cupa şi am gustat. Era exact aşa cum îmi plăcea, sec şi cu o uşoară aromă de fum, un vin bun, ca acela pe care obişnuiam să-l aleg eu însumi. Am mai luat o înghiţitură şi m-am simţit străbătut de o căldură liniştitoare. Cine eram eu, să pun la îndoială dorinţa îngerilor? Peste tot în jurul meu oamenii se ospătau din farfurii de aur şi discutau plăcut unii cu alţii, ca şi

cum un al treilea grup s-ar fi adăugat ansamblului muzical. Am simţit cum încep să cedez tuturor acestora, ca într-un vis.

— Poftim, mai ia, a spus însoţitorul meu.

Mi-a arătat o femeie blondă şi subţire care tocmai trecea în compania câtorva persoane mai în vârstă, părul blond împletit cu flori şi cu bijuterii făcând-o să arate ca o viziune.

— Ea este femeia care a provocat toată nenorocirea, a adăugat el, tânăra Leticia, cea râvnită de Lodovico şi făgăduită lui Niccolo, care aproape că şi-a pierdut viaţa din cauza ei.

Avea un ton reverenţios, dar ceva din felul cum îşi alesese cuvintele mă nedumerea. Intenţionam chiar să-i atrag atenţia, dar mi-a întins altă cupă de vin.

Am băut. Şi iar am băut.

Mi se învârtea capul. Am închis ochii şi i-am deschis din nou, la început nevăzând decât milioane de lumânări strălucind peste tot, iar apoi mi-am dat seama că acum pe amândouă laturile spaţiului acela uriaş era plin de mese întinse. Toate erau la fel de aglomerate ca a noastră.

Unul dintre băieţi mi-a umplut iarăşi cupa şi mi-a zâmbit călduros în timp ce se îndepărta. Am băut din nou. încet, mintea mi se limpezea. Oriîncotro mă uitam, vedeam culoare şi mişcare. Oamenii treceau prin spaţiul gol din faţa noastră, muzica parcă crescuse în intensitate, brusc au început să sune trompetele, iar lumea a izbucnit în aplauze.

în spaţiul liber din faţa noastră a apărut un grup

de dansatori, costumaţi strălucitor astfel încât să sugereze zei şi zeiţe, cu pieptare şi coifuri aurite, cu scuturi şi suliţe, care au început un balet lent, graţios şi elaborat. Oamenii aplaudau cu ardoare, iar zarva vocilor a crescut din nou în intensitate.

Aş fi putut să mă uit o eternitate la aceşti dansatori, la cercurile şi piruetele lor executate atent, la formaţiile pe care le alcătuiau. Dar muzica s-a oprit şi balerinii au plecat. în mijlocul spaţiului şi-a făcut apariţia un cântăreţ la lăută şi, sprijinindu-şi un picior pe un scăunel de argint, a început să cânte tare, dar plin de graţie, un cântec în latină despre chipurile dragostei.

M-a cuprins un soi de ameţeală, dar mă simţeam cald, extrem de confortabil şi uimit de ce vedeam în faţa mea. Cântăreţul la lăută a dispărut şi el. Au intrat din nou actori, unii dintre ei costumaţi ca nişte cai, şi au început reprezentaţia unei scene zgomotoase de bătălie, însoţită de runde frecvente de aplauze.

în faţa mea, pe o farfurie de aur, aveam de mâncare, şi mi-am dat seama că mă ospătasem cu lăcomie, atunci când servitorii au venit să strângă vesela şi feţele de masă, descoperind dedesubt alte feţe de masă, roşii cu auriu.

Ni s-au adus boluri cu apă parfumată, ca să ne spălăm pe mâini.

Primul fel de mâncare se terminase şi eu abia dacă îl băgasem în seamă, iar acum servitorii veneau cu platouri cu păsări fripte şi legume aburinde. Ne-am umplut din nou farfuriile cu mâncare. Nu existau furculiţe, dar asta nu m-a

surprins. Mâneam cu degetele şi ajutându-ne cu nişte cuţite de aur. Băiatul mi-a tot umplut cupa şi eu am tot băut. Atenţia mi-a fost din nou atrasă de spaţiul deschis din faţa mea, când a fost adus un decor pictat cu străzi şi clădiri, transformând locul într-o scenă mult mai elaborată.

N-am putut urmări subiectul piesei de teatru care a urmat. Mă distrăgea subtilitatea muzicii şi mă simţeam mult prea somnoros ca să pot acorda atenţie mai multor frumuseţi deodată.

O altă rundă de aplauze m-a trezit din zăpăceală. Ni se aduceau purcei de lapte, care miroseau straşnic, deşi eu n-aş fi vrut să mai mănânc.

M-am trezit de-a binelea, alarmat de o întrebare. Ce făceam? Ce căutam acolo? Ar fi trebuit să sufăr, să-l jelesc pe Lodovico şi eşecul meu de a-1 salva, dar în loc de asta petreceam cu străini şi râdeam împreună cu ei la reprezentaţii artistice fară niciun sens pentru mine.

Aş fi vrut să vorbesc, dar bărbatul de lângă mine stătea de vorbă cu cel de lângă el, spunându-i cu cea mai sinceră voce:

— Fă-o. Fă ce vrei să faci. Oricum o vei face, nu? Atunci de ce să te laşi torturat de remuşcări, pentru asta sau pentru orice altceva?

A privit în faţă şi a sorbit din cupă.

— Nu mi-ai spus cum te cheamă, am zis, atingându-i mâneca.

S-a întors către mine şi mi-a aruncat unul dintre acele zâmbete afectuoase.

— Am un nume cu prea multe silabe, mi-a

răspuns, nu-i nevoie să-ţi încarci mintea cu el.

Ni s-a adus carnea. A tăiat o bucată mare de pe platou şi mi-a pus-o în farfurie. Cu o lingură uriaşă din aur a răscolit orezul şi varza din jur, adăugând lângă carne o porţie bună.

— Nu, nu mai vreau, am spus. De fapt, trebuie să plec. Trebuie să mă întorc.

— Prostii, nu trebuie. Curând se va dansa, va dansa toată lumea. Vor mai exista şi alte distracţii. Seara de-abia a început. Petrecerea va ţine toată noaptea.

Mi-a arătat un grup aşezat la mesele îndepărtate din partea dreaptă a sălii.

— Uite, acolo sunt oaspeţii din Veneţia ai cardinalului. încearcă din răsputeri să-i impresioneze.

— Totul este bine şi frumos, am spus. Dar trebuie să văd ce se întâmplă cu Vitale. Cred că am stat aici prea multă vreme.

Am auzit lângă mine un râs uşor şi adorabil şi m-am întors, văzând-o pe incredibil de frumoasa Leticia înclinând capul către bărbatul de lângă ea.

— Nu ştie, cu siguranţă, că Niccolo tocmai şi-a pierdut fratele, am spus.

— Nu, sigur că nu ştie, a spus însoţitorul meu. Crezi că familia va face publică această ruşine, faptul că prostul şi-a luat singur viaţa? îl îngroapă şi îşi văd de treabă. Lasă-i să-şi croiască singuri minciunile.

Am simţit cum mă cuprinde o furie rece.

— De ce vorbeşti în acest fel despre ei? l-am întrebat. Suferă cu toţii, iar eu mă aflu aici ca să-i

ajut în suferinţa lor. Mă aflu aici ca răspuns la rugăciunile lor. Tu pari să nu fii de acord nici cu ei, nici cu rugăciunile lor!

Mi-am dat seama că ridicasem vocea. Părea aspră. Mă simţeam nedumerit. Oare chiar vorbeam cu un înger?

S-a uitat fix la mine şi brusc m-am trezit studiindu-i faţa. Avea sprâncene înalte, drepte şi închise la culoare, ochii foarte mari şi limpezi. Gura îi era moale, plină şi zâmbitoare, ca şi când i-aş fi părut caraghios, deşi nu părea câtuşi de puţin dispreţuitor sau arogant.

— Crezi că eşti răspunsul la rugăciunile lor? m-a întrebat încet — arăta foarte preocupat. Asta eşti? Chiar crezi că de aceea te afli aici?

Vorbea foarte încet, prea încet pentru acel loc imens şi prea încet ca să se facă auzit peste muzica stăruitoare şi minunată venită din ambele laturi ale sălii. Dar eu auzisem fiecare cuvânt.

— Ce-ar fi dacă ţi-aş spune că nu reprezinţi răspunsul la rugăciunile nimănui, că ai fost păcălit de nişte spirite care au avut propriile lor motive să te determine să crezi aşa ceva?

Părea îngrijorat; şi-a lăsat palma caldă peste încheietura mâinii mele stângi.

Eram stupefiat. N-am spus nimic. M-am uitat numai la el, la buclele moi ale pletelor sale lungi, la ochii lui hotărâţi. Nu mă îngrozea el, ci doar ceea ce spusese. Dacă aşa stăteau lucrurile, atunci lumea nu avea niciun înţeles şi eram pierdut. Am simţit-o acut şi imediat.

— Ce vrei să spui? l-am întrebat.

— Că ai fost minţit, a răspuns el, cu aceeaşi solicitudine afectuoasă. Nu există îngeri, Toby, există numai spirite, spirite fară trup şi spirite ale celor trăitori în carne al căror trup nu mai este în viaţă. Nu ai fost trimis aici ca să ajuţi pe nimeni. Spiritele care te manipulează ţi-au hrănit emoţiile, la fel cum cei din această sală se hrănesc din farfurii.

Părea că vrea cu disperare să mă facă să înţeleg. Puteam să jur că îi apăruseră lacrimi în ochi.

— Nu te-a trimis Malchiah la mine, nu-i aşa? N-ai nimic de-a face cu el, am spus.

— Desigur, nu el m-a trimis, dar ar trebui să te întrebi de ce nu mă poate împiedica să-ţi dezvălui adevărul.

— Nu te cred, am spus. Am încercat să mă ridic, dar m-a apucat repede de braţ.

— Toby, nu pleca. Nu întoarce spatele adevărului. Timpul meu alături de tine s-ar putea să fie mai scurt decât am sperat. Dă-mi voie să te conving că eşti prizonierul unui sistem de credinţe care nu reprezintă decât un mecanism de înscenat minciuni.

— Nu, am răspuns. Nu ştiu cine eşti, dar nu voi asculta aşa ceva.

— De ce? De ce îţi este atât de frică? Am venit aici din afara timpului ca să te avertizez asupra superstiţiei reprezentate de credinţa în îngeri, zei şi diavoli. Dă-mi voie să încerc să ajung la inima ta.

— De ce? l-am întrebat.

— Există în univers mai multe entităţi fără trup, ca mine, a răspuns. încercăm să călăuzim suflete ca al tău, suflete rătăcite în mecanismele credinţei. Vrem să te aducem înapoi pe calea adevăratei dezvoltări spirituale.

Toby, sufletul tău poate rămâne întemniţat în mecanismele credinţei timp de secole, nu-ţi dai seama?

— Cum am ajuns aici, cum am călătorit cinci veacuri înapoi în timp, dacă totul nu-i decât o minciună? am insistat. Dă-mi drumul. Am de gând să plec.

— Cinci veacuri înapoi în timp? — a râs încet, cel mai trist râs din lume. Toby, tu n-ai călătorit în timp, ci în altă dimensiune, pe care unul dintre cei care îţi controlează sufletul au construit-o pentru tine, pentru că în felul acesta îţi poate manevra emoţiile, nu numai ţie, ci şi celor din jur, după bunul lui plac.

— încetează, am spus. Ce idee înspăimântătoare! Crezi că nu am auzit şi mai înainte asemenea teorii?

Eram speriat. Şocat şi speriat. Mintea mea se opunea fiecărui cuvânt rostit de el, dar eram zguduit. O groază îngheţată mă putea apuca în ghearele ei în orice moment.

— Termenii pe care-i foloseşti nu-mi sunt necunoscuţi, am continuat. Crezi că nu am citit teorii despre lumi paralele, poveşti despre suflete care călătoresc în afara trupului, sau despre spirite pământene care se descoperă prizoniere ale unor realităţi din care vor să evadeze?

— Ei bine, dacă tot ai citit astfel de lucruri, pentru binele tău şi al celor dragi ţie, pune-ţi întrebări despre creaturile îngrozitoare care te manipulează! a insistat el.
Eliberează-te de ele. Poţi să scapi din această capcană, din această elaborată bulă de spaţiu şi timp, prin propria ta voinţă.

— în ce fel? l-am zeflemisit eu. Bătând din călcâie şi rostind „Nicăieri nu-i ca acasă”? Uite, nu ştiu cine eşti, dar îmi dau seama ce încerci să faci, încerci să mă împiedici să mă întorc la Vitale şi să duc la îndeplinire misiunea pentru care am venit aici. Iar graba ta, prietene, îţi subminează teoriile subţirele mai mult chiar decât o poate face logica mea.

Parcă i-aş fi frânt inima.

— Ai dreptate, a recunoscut, cu ochii în lacrimi, încerc să te deturnez, să te întorc cu faţa la adevărata ta evoluţie spirituală şi să-ţi stârnesc capacitatea de a înţelege adevărul. Toby, nu vrei să ştii adevărul? Eşti conştient şi tu că tot ce ţi-a spus aşa-zisul înger nu reprezintă altceva decât minciuni. Nu există o Fiinţă Supremă care să asculte rugăciunile tuturor. Nu există îngeri cu aripi trimişi să-i împlinească voia.

Gura părea să i se lăţească în rânjet, dar apoi chipul său s-a recompus în aceeaşi expresie de profundă înţelegere.

— De ce ţi-aş da crezare? l-am întrebat. Universul tău este un univers gol, un univers neplauzibil, şi l-am respins cu multă vreme în urmă. L-am respins încă de când aveam mâinile

pline de sânge şi sufletul întunecat.
L-am respins pentru că nu avea înţeles pentru mine, şi nu are înţeles pentru mine nici acum. De ce ar fi sistemul tău de credinţe mai plauzibil decât al meu?

— Credinţă, credinţă, credinţă. Eu îţi cer să-ţi foloseşti raţiunea, a argumentat el. Ascultă, manipulatorii spiritului tău se pot întoarce în orice clipă ca să te ia în primire. Te rog, te implor, crede ceea ce-ţi spun. Eşti o fiinţă cu un spirit puternic, Toby, şi nu ai nevoie de un Dumnezeu invidios care se doreşte venerat, şi nici de complicii lui, îngerii care te trimit să împlineşti rugăciunile altora!

— Şi atunci în numele cui ai venit tu aici, cu atâta pasiune şi cu atâta efort?

— Am să-ţi răspund. Sunt una dintre nenumăratele entităţi fără trup trimise să te ajute în drumul tău. Toby, religia ta mizerabilă reprezintă cel mai de jos şi mai păgubos sistem de credinţe. Dacă vrei să evoluezi, trebuie să te desprinzi de ea.

— Ai fost trimis. Cine te-a trimis?

— Cum să te fac să înţelegi? — părea sincer trist. Ai trăit mai multe vieţi, dar de fiecare dată cu acelaşi suflet.

— Am auzit asta de un milion de ori.

— Toby, uită-te în ochii mei. Sunt personificarea unei vieţi pe care ai trăit-o cu multă vreme în urmă.

— Mă faci să râd, am zis.

Ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Toby, sunt bărbatul care ai fost tu în aceste vremuri, nu-ţi dai seama? Şi am venit să te avertizez în legătură cu ceea ce reprezintă universul cu adevărat. Nu are nimic de-a face cu raiul şi cu iadul. Nu există dumnezei dornici să fie idolatrizaţi. Nu există bine şi rău. Acestea sunt închipuiri. Ai căzut într-o capcană care te împiedică în dezvoltarea spirituală. înfruntă închipuirile. Refuză să li te supui.

— Nu, am răspuns.

Ceva se schimbase în mine. Spaima dispăruse, la fel şi mânia. Mă simţeam copleşit de linişte şi am devenit din nou conştient de muzică, de melodia aceea pe care o auzisem când începuseră să cânte muzicanţii. în muzică se simţeau atât de clar dreptatea şi frumuseţea, o virtute atât de bine exprimată, încât simţeai că ţi se rupe inima.

M-am întors şi m-am uitat la adunare. Lumea dansa, bărbaţi şi femei, în cercuri, ţinându-se de mâini, un cerc intersectându-se cu altul, cu următorul şi aşa mai departe.

Mi-a ajuns la ureche vocea lui:

— începi să te gândeşti la ce ţi-am spus, nu-i aşa?

— M-am gândit mai demult la ideile pe care mi le-ai expus. Aşa cum te-am informat deja, le-am auzit şi altă dată — m-am întors şi l-am privit. Nu am descoperit nimic convingător în argumentaţia ta. Aşa cum ţi-am spus, îţi descrii propriul sistem de credinţe. Ce dovezi ai că există alte dimensiuni, sau că nu există Dumnezeu?

— Nu trebuie să dovedesc ceea ce nu există, mi-

a răspuns. Părea epuizat. Fac apel la bunul tău simţ. Ai trăit multe vieţi, Toby, a insistat, şi de multe ori au venit să te ajute spirite de felul meu, iar uneori ai acceptat ajutorul lor, alteori nu. Te reîncarnezi, iar şi iar, cu intenţia de a învăţa anumite lucruri, numai că învăţătura ta nu poate progresa, atâta timp cât nu-ţi dai seama că am dreptate.

— Nu. Tot ce spui este doar un alt sistem de credinţe, destul de coerent şi cu destulă frumuseţe, dar l-am respins cu mult timp în urmă. Aşa cum ţi-am spus deja, l-am considerat găunos şi l-am refuzat.

— Cum poţi spune aşa ceva?

— Chiar vrei să ştii? Vrei cu adevărat să ştii?

— Te iubesc. Eu sunt tu. Sunt aici ca să te ajut să faci un pas înainte.

— Ştiu ce spun, pentru că în adâncul sufletului meu ştiu că există Dumnezeu. Există cineva pe care eu îl numesc Dumnezeu. Acest cineva are sentimente. Acest cineva reprezintă Iubirea. Simt prezenţa acestui Dumnezeu în toată substanţa lumii în care trăiesc. Sunt convins că Dumnezeu există. Faptul că trimite îngeri copiilor săi denotă o grijă pe care nu o pot nega. Am studiat ideile pe care le prezinţi tu, sistemul tău şi l-am găsit în cele din urmă sec, neconvingător şi rece. înspăimântător de rece. Nu-1 luminează personalitatea lui Dumnezeu, şi este rece.

— Nu, a protestat el, clătinând din cap. Nu este rece. Te contrazic. Te înşeli. Pui în centrul sistemului tău un Dumnezeu care nu a existat

niciodată. Numai copilul din tine insistă să-l păstreze pe acest Dumnezeu. Dar acel copil ar trebui să se supună bărbatului.

M-am ridicat de la masă şi mi-am luat lăuta. M-am oprit, am desfăcut spada de la cingătoare şi am lăsat-o să cadă pe pardoseală. Am lăsat să cadă şi capa pe care mi-o dăduse când ne întâlniserăm.

Brusc a început să mi se învârtă capul.

— Nu pleca, Toby, a spus el.

Stătea în picioare lângă mine. Ba nu. Traversam împreună mulţimea forfotitoare. Eram ameţit. Cineva mi-a întins o cupă cu vin, dar am refuzat-o.

însoţitorul meu m-a înlănţuit cu braţele şi a încercat să mă oprească.

— Lasă-mă să plec, am spus. Nu mă interesează ce ai să-mi oferi. Nu ştiu dacă eşti rău sau pur şi simplu rătăcit în propria ta călătorie. Dar ştiu ce am eu de făcut. Trebuie să mă întorc la Vitale şi să îl ajut în orice mod îmi stă în putinţă.

— Poţi să fii liber, mi-a şoptit, cu faţa foarte aproape de a mea. înfruntă-i, nu le da crezare. Denunţă-i şi alungă-i. Nu au niciun drept să se folosească de tine.

Şoptea ca şi cum ar fi şuierat. S-a uitat în dreapta şi-n stânga. Mi-a dat drumul, dar şi-a trecut braţul peste umerii mei şi simţeam cum mă strânge tot mai tare cu degetele.

Nu-mi plăcea deloc. Abia mă stăpâneam să nu-1 lovesc şi să nu-1 împing.

— Dacă fac toate astea să dispară, m-a întrebat, ai să mă crezi? Dacă te trezeşti înapoi în patul tău

de la Mission Inn? Sau ar trebui să te las pe strada plină de verdeaţă din New Orleans unde locuieşte prietena ta?

Am simţit sângele urcându-mi în obraji.

— Pleacă de lângă mine, am zis. Dacă eşti ceea ce susţii că eşti, atunci ştii că nu fac niciun rău întor- cându-mă la Vitale. Nici ajutând un alt om aflat la ananghie.

— La naiba cu Vitale! şi-a arătat el colţii. La naiba cu el şi cu încurcăturile lui murdare! Nu te voi lăsa să te rătăceşti.

Degetele lui mi se înfipseseră în carne şi acum mă durea. Zgomotul mulţimii şi sunetul muzicii deveniseră din ce în ce mai sonore, aproape asurzindu-mă, iar luminile căpătaseră o strălucire orbitoare.

Un val de aplauze şi de strigăte venite din mulţime m-au luat prin surprindere. In acel moment, el m-a apucat cu amândouă braţele şi a început să mă tragă de-a curmezişul pardoselii.

M-am împotrivit.

— Piei, Satană! am şoptit, apoi am strâns pumnul şi l-am lovit puternic în faţă, facându-1 să zboare de lângă mine, de parcă ar fi fost făcut numai din aer.

I-am văzut silueta îndepărtându-se, ca suptă de un tunel uriaş de lumină. Substanţa însăşi a lumii din jurul meu se făcuse ţăndări, iar trupul lui exploda în această învălmăşeală în pete uriaşe de foc orbitor. Am închis ochii. Nu m-am putut abţine. Am căzut în genunchi. Lumina era vulcanică şi devoratoare. Un ţipăt enorm mi-a sfâşiat auzul,

transformându-se apoi într-un urlet.

S-a auzit o voce:

— Spune-mi cum te cheamă!

Am încercat să văd, dar lumina încă mă orbea. Mi-am acoperit faţa cu palmele, încercând să zăresc ceva printre degete, dar nu puteam vedea decât rotocoale de foc.

— Spune-mi cum te cheamă! s-a auzit din nou vocea, apoi a venit şi răspunsul, ca un şuierat.

— Ankanoc! Lasă-mă să plec.

Vocea a vorbit din nou, inconfundabilă, şi am înţeles, chiar dacă nu am auzit cuvintele: *Ankanoc, întoarce-te în iad.* Fusese pedepsit, iar forţa care îl făcuse să-şi ia zborul se afla încă aproape.

S-a auzit un vuiet bubuitor, din ce în ce mai puternic şi, deşi ţineam ochii închişi, am ştiut că lumina dispăruse. *Ankanoc.* Numele îmi reverbera în minte şi aveam senzaţia că nu-1 voi uita niciodată. Mi se părea că recunoscusem vocea care rostise acest nume, cerându-i să plece, că fusese vocea lui Malchiah, dar nu eram sigur. Tremuram până-n măduva oaselor.

Am deschis ochii.

M-am trezit îngenuncheat pe dalele de piatră. Mulţimea se adunase în jurul meu, se auzeau strigăte, voci şi un vag fundal muzical. Capul îmi bubuia. Umerii mă dureau.

Malchiah îngenunchease şi el lângă mine şi mă susţinea, dar nu-1 puteam vedea cu adevărat. îi simţeam doar mâinile sprijinindu-mă. Mi-a spus, cu o voce fără sunet:

— Acum îi cunoşti numele. Strigă-1 pe nume,

indiferent sub ce înfăţişare ţi se arată, şi va fi nevoit să răspundă! Ţine-1 minte, pentru acum, pentru mai târziu şi pentru totdeauna. Ankanoc. Te las acum să faci ce ai de făcut.

— Nu mă părăsi! am şoptit.

Dar deja dispăruse.

Lângă mine stătea altcineva, un bărbat simpatic, cu faţa rotundă, îmbrăcat într-o robă roşie, lungă şi largă. Mi-a întins mâna.

— Haide, tinere, a spus, dă-mi voie să te ajut. Abia a trecut de miezul nopţii, e prea devreme să te împleticeşti.

Alte mâini m-au ajutat să mă ridic în picioare.

Apoi, bătându-mă pe umăr, bărbatul mi-a zâmbit şi s-a întors în sala banchetului.

Am descoperit că mă aflam în afara porţilor palatului. Şi că ploua.

Bătuse miezul nopţii. Fusesem pierdut multă vreme.

Cum de îngăduisem să mi se întâmple aşa ceva, şi ce credeam de fapt că mi se întâmplase? M-a cuprins din nou frica, acumulându-se treptat până nu am mai putut gândi sau simţi. Oare Malchiah se arătase cu adevărat? El îl alungase pe diavol? Ankanoc. Brusc, tot ce-mi mai aminteam era doar chipul lui plăcut, comportamentul plin de prefăcută solicitudine şi farmecul incontestabil.

Mi-am dat seama că stăteam în ploaie. Uram ploaia. Nu-mi plăcea să fiu ud. Nu voiam să mi se ude lăuta. Iar acum stăteam nemişcat în întuneric, turna cu găleata peste mine şi mi-era frig.

Am închis ochii şi m-am rugat acelui Dumnezeu

în care credeam, Dumnezeul din centrul sistemului meu de credinţe, m-am rugat amarnic, cerându-i să mă ajute acum.

Cred în tine. Cred că eşti aici, indiferent dacă te pot simţi sau nu, chiar dacă nu ştiu cu siguranţă adevărul. Cred în universul creat de tine, imaginat de dragostea ta şi de puterea ta. Cred că vezi şi cunoşti toate lucrurile.

Apoi m-am gândit, în tăcere: cred în lumea ta, în dreptatea ta, în coerenţa ta. Cred în muzica pe care am auzit-o acum câteva clipe. Cred în tot ce nu pot nega. în tot ce este clădit pe focul dragostei. Lasă-mă să mă dăruiesc trup şi suflet acestui foc.

îmi dădeam seama vag că tocmai făceam o alegere, dar era singura alegere posibilă pentru mine.

Mintea mi s-a limpezit.

Am auzit melodia aceea venind dinspre *palazzo,* melodia cu care îşi începuseră programul muzicanţii. Nu eram sigur dacă o recompuneam eu din crâmpeiele îndepărtate de muzică sau chiar o cântau din nou, atât de incert era sunetul. Dar de-acum o ştiam deja şi am început să o fredonez de unul singur. îmi venea să plâng.

N-am plâns. Am rămas acolo până m-am liniştit, până când m-am recompus şi până când întunericul nu mi s-a mai părut o beznă fatală care înghite pământul. O, dacă s-ar întoarce Malchiah, m-am gândit, dacă mi-ar mai vorbi. De ce permisese să se apropie de mine acel demon, acel *dibbuki* Cum de lăsase să se întâmple una ca asta?

Dar cine eram eu să-i pun lui întrebări? Nu stabileam eu regulile acestei lumi, nu stabileam eu regulile acestei misiuni.

Trebuia acum să mă întorc la Vitale.

Malchiah îmi dădea ocazia să o fac, să-mi duc misiunea la capăt, şi exact asta intenţionam.

Am văzut în stânga aleea pe care ajunsesem în acest loc şi m-am apropiat grăbit, urmând-o apoi până în piaţa din faţa casei lui Vitale.

Alergam cu capul în pământ când, chiar în faţa casei, Pico m-a văzut şi mi-a aruncat o mantie peste cap şi umeri. M-a condus pe poartă înăuntru, departe de ploaie, şi mi-a şters repede faţa cu o bucată uscată de pânză.

O torţă singuratică ardea în suportul ei de fier şi pe o măsuţă se afla un sfeşnic simplu cu trei lumânări aprinse.

Dârdâiam, nu-mi pria frigul. Nu era cine ştie ce căldură înăuntru, dar curând frisoanele au început să mă lase.

în minte, vedeam în continuare chipul lui Ankanoc şi îi auzeam cuvintele, „un sistem de credinţe”, apoi lungile fraze pe care le rostise, toate acele fraze binecunoscute desprinzându-se de pe buzele lui. îi vedeam pasiunea din privire. Apoi am auzit din nou şuieratul cu care îşi rostise numele.

Am revăzut focul şi am auzit vuietul asurzitor venit dinspre el. M-am sprijinit cu toată greutatea de peretele umed de piatră.

începeam să fiu tot mai conştient de un lucru: nu ştii niciodată nimic sigur, chiar dacă credinţa

îţi este uriaşă. Pur şi simplu nu ştii. Ezitările, supliciul pot fi fără sfârşit. Nici chiar aici, în această casă stranie din alt secol, cu toate dovezile pe care mi le oferise cerul, nu ştiam tot ceea ce tânjeam să ştiu. Nu puteam scăpa de frică. Doar cu o clipă în urmă îmi vorbise un înger, iar acum eram din nou singur. Şi dorinţa de a şti însemna durere, pentru că doream, pe de altă parte, să pun capăt tensiunii şi suferinţelor. Dar ele nu se terminau cu adevărat niciodată.

— Stăpânul meu îţi transmite să pleci, a spus cu disperare Pico. Uite, mi-a dat bani pentru dumneata. îţi mulţumeşte.

— N-am nevoie de bani.

Asta a părut să-i placă şi a pus punguţa deoparte.

— Dar, stăpâne, a continuat el, eu te implor să nu pleci. Stăpânul meu este ferecat acum în casa lui *signor* Antonio. Fratele Piero a cerut să fie închis până când va aduce mai mulţi preoţi. Vor să-l cerceteze în legătură cu diavolul.

— Nu-1 voi părăsi, am spus.

— Slavă Domnului, a zis Pico şi a început să plângă. Slavă Domnului, a spus el din nou, apoi a repetat-o iar şi iar. Dacă stăpânul meu va fi judecat pentru vrăjitorie, nu poate să existe decât un singur verdict. Şi va muri.

— Voi face tot ce-mi stă în puteri ca să nu se întâmple una ca asta!

M-am întors, pregătindu-mă să intru în casă.

— Nu, stăpâne, te rog, nu te duce acolo. De câteva ore, demonul s-a liniştit. Dacă urcăm pe

scări, va auzi şi se va porni din nou.

— Atunci rămâi aici, i-am spus, dar eu trebuie să mă duc să vorbesc cu acest diavol. Am luat sfeşnicul de fier. Tocmai am stat de vorbă cu altul, iar cel de aici nu mă poate speria mai mult.

Capitolul zece

Imediat ce am păşit pe treptele de piatră, l-am auzit pe *dibbuk.* Era undeva deasupra mea. Mi-am amintit că Vitale îmi spusese că găsise sinagoga „sus”, împreună cu cărţile sfinte. Am continuat să urc, ferind cu mâna luminile tremurânde ale lumânărilor, trecând pe lângă uşile biroului lui Vitale şi îndreptându-mă spre etajul de sus al casei.

Zgomotele au devenit mai puternice şi mai înspăimântătoare. Ceva se făcea ţăndări. Se auzeau izbituri şi lovituri, ca şi cum nişte obiecte ar fi fost aruncate de pereţi.

în cele din urmă am ajuns la uşa larg deschisă a unei încăperi mari. Linişte. Avea tavanul mai jos decât camerele de dedesubt, dar nu cu mult.

Lumina a dat la iveală dintr-odată, undeva la distanţă, uşile de argint ale chivotului, care adăpostea iară îndoială cărţile sfinte ale lui Moise. Chivotul se afla pe peretele dinspre Răsărit. într-o parte, un fel de podium domina încăperea, cu câteva bănci prăfuite în faţa lui, iar departe, în dreapta, se afla un paravan pictat şi poleit cu aur. în spatele lui se afla o bancă lungă, destinată probabil femeilor care veneau pe vremuri să urmărească slujba sau să asculte predica. Pereţii erau acoperiţi cu panouri din lemn închis la culoare, scump, dar nu atât de întunecat încât să nu se poată distinge inscripţiile pictate pe el cu litere ebraice negre. într-o parte a podiumului se afla o masă, iar pe ea, un maldăr de suluri.

Candelabre elegante de argint atârnau din tavan. Ferestrele fuseseră oblonite. Sfeşnicul meu reprezenta singura sursă de lumină.

Dintr-odată, băncile din faţa mea au început să tremure, apoi să se izbească una de alta, iar candelabrele să se zgâltâie în lanţurile lor de argint.

O cărticică legată în piele s-a ridicat de pe una dintre bănci şi a zburat spre mine, încât a trebuit să mă feresc. A aterizat în spatele meu, pe pardoseală.

—Cine eşti? I-am întrebat. Dacă eşti un *dibbuk*, îţi cer să-mi spui numele tău!

Băncile s-au mişcat toate, lovindu-se între ele, iar paravanul pictat s-a răsturnat şi a căzut cu o bubuitură uriaşă. Alte obiecte au fost iarăşi aruncate înspre mine şi a trebuit să mă adăpostesc sub tocul uşii, ferindu-mă instinctiv cu mâna dreaptă. Se auzea un sunet cavernos, un vuiet asemănător mai degrabă aceluia din momentul când auzisem că Ankanoc fusese pedepsit, numai că de data aceasta părea produs de o voce omenească. Era atât de puternic, încât a trebuit să-mi acopăr urechile.

—în numele lui Dumnezeu, am rostit, îţi cer să-mi spui cum te cheamă.

Vorbele mele n-au făcut decât să sporească furia creaturii. Un candelabru a început să fie tras cu violenţă în toate părţile, până când s-a desprins din lanţuri şi s-a prăbuşit peste băncile de dedesubt.

M-am ghemuit la pământ, ca şi cum aş fi fost

înspăimântat, dar nu eram. Am urmărit un alt candelabru zdrobindu-se de bănci, încercând să nu clipesc, nici să tresar la zgomotul violent.

Am aranjat candelabrul pe pardoseală şi apoi am rămas nemişcat. Nu m-aş fi simţit deloc confortabil dacă toate acestea ar fi stins lumânările, dar deocamdată nu se întâmplase asta. Stând în continuare nemişcat şi fară să vorbesc, s-a făcut din nou linişte.

Am întins mâna încet după lăută şi mi-am pus-o în poală. Nu eram sigur ce aveam de gând să fac, dar am întins coardele, ciupindu-le foarte uşor, ca să Ie acordez. Am închis ochii şi am început să cânt din memorie melodia auzită în palatul cardinalului. M-am gândit, fară cuvinte, ce însemnase muzica aceea pentru mine în timpul înfruntării cu Ankanoc. M-am gândit la coerenţa, la elocvenţa ei, la felul cum îmi vorbea despre o lume în care armonia reprezintă infinit mai mult decât un vis, în care frumuseţea atinge divinul. Aproape că mi-a venit să plâng atunci când am început să cânt, încrezător în mine că voi reuşi să reconstitui şi acele pasaje pe care memoria nu le înregistrase.

Pereţii au împrăştiat ecoul notelor blânde ale lăutei. Am prins ceva mai mult curaj, începând să cânt mai repede şi cu mai multe variaţiuni, transformând pe nesimţite melodia într-un fel de comentariu melancolic al ei. Notele mai joase m-am apucat să le şi fredonez, cântând încet şi monosilabic, na nah, na nah nah, na, lăsând degetele şi vocea să mă conducă încotro doreau.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi. Le-am lăsat să curgă în voie pe obraji. Am început să cânt încet cuvintele unui psalm.

„Sfinte Dumnezeule, salvarea mea, când plâng în întuneric înaintea Ta, lasă-mi rugăciunile să ajungă la Tine.” Nu îmi aduceam aminte mai departe, aşa că am continuat parafrazând: „Sunt aproape de marginea îndurării lui Sheol. Pleacă-ţi urechea la durerea mea.”

Am cântat mai departe, rostind cuvintele, când îmi veneau în minte, fredonând, când nu mi le aminteam. Cercetam din ochi întunericul dinaintea mea şi mi-am dat seama că nu eram singur.

în picioare în faţa chivotului, nu departe de mine, stătea un bătrân pipernicit.

Ne-am uitat unul la altul; pe chipul lui se citea o mare uimire şi nu era greu de înţeles din ce motiv. *Era uluit că-lpot vedea, la fel cum eram şi eu.*

M-am oprit din cântat. Abia l-am privit, hotărât să nu dau niciun semn de frică, pentru că într-adevăr nu simţeam frică. Simţeam doar mirare şi o emoţie crescândă. Aş fi vrut cu disperare să ştiu ce am de făcut.

—Nu eşti un *dibbuk,* i-am şoptit.

El n-a părut să mă audă. Mă cerceta în detaliu. Am făcut şi eu la fel, memorând tot ce vedeam cu precizia antrenată a unui asasin, hotărât să nu scap din vedere nimic din ceea ce mi se înfăţişă.

Era micuţ, uşor gârbovit şi foarte bătrân, cu un cap chel şi un mănunchi de păr rămas la ceafa care îi ajungea până la umeri. Avea mustaţă şi barbă albe. Veşmintele lui de catifea neagră,

cândva elegante, ajunseseră acum uzate, prăfuite şi rupte pe ici, pe colo. Pe marginea mantiei erau cusuţi ciucuri albaştri, iar în dreptul inimii, cercul galben pe care eu îl detestam, semn că era evreu. Părea stăpân pe sine şi mă examina necruţător, cu ochişori aprinşi, printr-o pereche de ochelari lucioşi.

Ochelari. Nu ştiusem că oamenii din acea epocă aveau aşa ceva. Dar purta ochelari, în mod limpede, iar lumina lumânărilor mele se reflecta din când în când în lentilele lor.

Malckiak, binecuvântează-mă cu puterea de a vorbi cu el.

— îţi dai seama că te pot vedea, i-am spus. Nu vin ca duşman. Vin doar ca să descopăr de ce anume bântui această casă. Ce anume te-a lăsat atât de neliniştit? Ce anume te-a lipsit de dorinţa de a păşi în lumină?

O clipă a rămas tăcut, nemişcat şi gânditor. Apoi a pornit înspre mine.

Am crezut că-mi stă inima. S-a apropiat fară grabă până când a ajuns exact în faţa mea. Mi-am ţinut răsuflarea. Părea concret, uman, respira şi se uita la mine pe sub sprâncenele albe.

Nu simţeam nicio consolare în faptul că eram eu însumi un spirit pe acest tărâm, că minunea existenţei Iui nu era mai mare decât a existenţei mele. îmi era frică, dar eram hotărât să n-o arăt.

A trecut pe lângă mine şi a ieşit pe coridor.

Am apucat candelabrul şi, uitând de lăută, am pornit după el. S-a îndreptat spre scară şi a început să coboare treptele repede.

L-am urmat.

Nu s-a uitat înapoi nici măcar o dată. Cocoşat şi mărunt, s-a mişcat repede, probabil cu dexteritatea unei stafii, până când a ajuns în uşa boltită a pivniţei. A trecut prin ea, iar eu m-am grăbit să o deschid ca să mă pot lua după el, şi am reuşit să-l prind la capătul scărilor, în timp ce lumânările dădeau la iveală treptat vechiturile adunate în pivniţă.

Peste tot pe pardoseală zăceau rămăşiţe de mese şi scaune rupte. Lângă pereţi se înşirau butoaie prăfuite cu vin. Deasupra lor, legate cu sfoară, fuseseră stivuite mobile vechi, unele dintre ele sfâşiate, împrăştiindu-şi măruntaiele pe podea. Sute de cărţi mucegăite zăceau adunate în teancuri, cu cotoarele rupte şi paginile împrăştiate.

Suporturi de lămpi şi sfeşnice fuseseră răsturnate, iar câteva coşuri erau rupte şi întoarse pe dos. Haine vechi făcute ferfeniţe se împrăştiaseră peste tot.

Bătrânul cel mărunţel stătea acum în mijlocul pivniţei şi se uita la mine.

— Ce anume vrei să-mi arăţi? l-am întrebat.

Aş fi vrut să-mi fac semnul crucii, dar ar fi fost o jignire pentru el.

— în numele lui Dumnezeu din cer, ce-mi stă mie în puteri să fac?

L-a cuprins furia.

A început să urle la mine, izbind cu picioarele în pereţi iar şi iar, întinzându-se apoi după acele lucruri deja împrăştiate în jur. A apucat gâtul unei

sticle şi a spart-o de zid. A aruncat cărţile de pereţi. A smuls paginile de pergament şi le-a aruncat în aer, furios apoi pentru că zburau şi se învârteau în jurul lui. A început să izbească şi să arunce orice, urlând de parcă ar fi fost un animal sălbatic.

— încetează, te implor! am strigat. Nu eşti un *dibbuk.* Sunt sigur de asta. Ţi-am auzit strigătele. Acum spune-mi ce ai pe suflet.

Nu puteam să-mi dau seama dacă, printre urletele sale, mă auzise şi pe mine.

A început apoi să arunce cu obiecte în mine. Picioare de scaun, farfurii şi sticle sparte, orice obiect pe care reuşea să pună mâna îl arunca în mine.

De-acum părea că tremură toată pivniţa: bucăţi de mobilă căzeau pe butoaie de parcă ar fi fost cutremur. O sticlă de vin m-a izbit tare în partea laterală a capului şi apoi am simţit lichidul oţetit curgându-mi pe umăr. M-am tras înapoi împleticindu-mă, ameţit. Dar am ţinut sfeşnicul strâns, ca şi cum de el depindea viaţa mea.

Mă simţeam tentat să-l condamn pentru toate acestea şi să mă cert cu el, să-i cer recunoştinţă pentru că acceptasem să-l urmez aici, dar mi-am dat seama repede că n-ar fi fost decât o fanfaronadă, o mândrie deşartă, o tâmpenie. Bătrânul era demn de milă. Ce aveam de gând cu el?

Am plecat capul şi m-am rugat încetişor. Doamne, ajută-mă să nu dau greş, aşa cum am dat greş cu Lodovico.

Am ales din nou un psalm pe care mi-1 aminteam cât de cât şi, pe măsură ce mi se iveau pe buze cuvintele străvechi, el a început să se potolească.

A rămas nemişcat, arătând în jos. Da, chiar arăta cu degetul.

Dintr-odată l-am auzit pe Pico din vârful scărilor:

— Stăpâne, în numele cerului, ieşi de-aici! a strigat el.

Nu, nu acum, m-am gândit eu disperat.

Fantoma dispăruse.

Toate obiectele suficient de uşoare încât să poată fi mişcate păreau dintr-odată să zboare prin aer. Lumânările s-au stins.

Fără speranţă în întuneric, am aruncat sfeşnicul şi am luat-o la fugă spre geana de lumină din capul scărilor. Eram sigur că simţeam mâini care mă trăgeau, degete apucându-mă de păr şi pe cineva respirându-mi direct în faţă.

Am alergat cuprins de panică până când am reuşit să-l apuc pe Pico, să-l împing afară şi să trântesc uşa pivniţei în urma noastră. Am tras zăvorul.

M-am sprijinit apoi cu spatele de ea ca să-mi trag sufletul.

— Stăpâne, ai sânge pe faţă, a strigat Pico.

De după uşă se auzeau urlete pline de jale şi imediat după aceea a urmat un bubuit tunător, ca şi cum unul dintre butoaiele uriaşe de vin s-ar fi rostogolit pe pardoseala pivniţei.

— Nu contează sângele, i-am spus lui Pico. Dumă la *signor* Antonio, trebuie să vorbesc cu el

chiar acum.

Am ieşit din casă.

— La ora asta? a protestat Pico, dar eu nu m-am lăsat întors din drum.

— El ştie cine este stafia, trebuie să ştie, am spus.

Am încercat să-mi amintesc ce aflasem. Un învăţat evreu locuise în această casă, da, cu douăzeci de ani în urmă. Acest învăţat evreu aranjase sinagoga de la ultimul etaj. Oare *signor* Antonio nu bănuise niciodată că învăţatul cu pricina ar putea fi cel care bântuia casa?

Am bătut la uşa casei lui *signor* Antonio până când a apărut paznicul de noapte, ne-a recunoscut şi ne-a poftit somnoros să intrăm.

— Trebuie să-l văd imediat pe stăpânul tău, i-am spus bătrânului paznic, dar el a clătinat doar din cap, ca şi cum ar fi fost surd. Uimitor, m-am gândit, cât de mulţi servitori bătrâni şi infirmi s-au adunat în această casă. Pico a aprins o lumânare şi m-a condus în sus pe scări.

Dormitorul lui *signor* Antonio era plin de lumina lămpilor. Uşile erau deschise şi l-am zărit îngenuncheat în roba lui lungă pe pardoseala goală de lângă pat. Avea capul descoperit şi năduşit în lumină şi braţele

împreunate în formă de cruce. Cu siguranţă se ruga pentru fiul lui.

Când am apărut în cadrul uşii, a tresărit. Apoi m-a privit cu o indignare mută.

— De ce-ai venit aici? m-a întrebat. Credeam că ai fugit ca să-ţi salvezi viaţa.

— Am văzut stafia care bântuie cealaltă casă, am răspuns. Am văzut-o bine şi cred că ştiţi cine este.

Am intrat în încăpere şi i-am oferit mâna, ajutându-I să se ridice. A acceptat, pentru că îi venea greu, la vârsta lui, dar apoi s-a îndepărtat către unul dintre numeroasele jilţuri bogat sculptate. S-a afundat în pernele lui şi, frecându-şi nasul ca şi cum ar fi suferit, s-a uitat din nou la mine.

— Nu cred în stafii, a spus el. în *dibbuk,* da, în diavoli, da, dar nu în stafii.

— Mai gândiţi-vă o dată. Este vorba despre un bătrân mărunţel. Poartă o tunică de catifea, lungă, ca de învăţat, dar are ciucuri albaştri la poalele mantiei. Are pe piept „semnul ruşinii" şi se uită la lume prin ochelari — am făcut un gest cu degetele, încercând să-i arăt cum stau ochelarii la ochi. Este chel în creştet şi cu părul lung la ceafa, alb, la fel ca barba.

Signor Antonio a rămas fară cuvinte.

— Aşa arăta savantul evreu care a locuit în acea casă în urmă cu douăzeci de ani? am întrebat. Cunoaşteţi numele acelui om?

Nu mi-a răspuns, dar părea puternic impresionat de relatarea mea. Se uita uimit în gol şi arăta demn de milă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule, spuneţi-mi numele acestui bărbat, am zis. Vitale este închis aici, sub acoperişul dumneavoastră. Va fi acuzat de Inchiziţie că a...

— Da, da, am încercat să împiedic asta, a strigat, ridicând mâna.

Şi-a tras sufletul şi, după un moment de tăcere, a părut să accepte, oftând, ce trebuia să facă.

— Da, ştiu cine este stafia aceasta.

— Ştiţi de ce bântuie? Ştiţi ce doreşte?

A clătinat din cap. Se vedea că se chinuieşte.

— Pivniţa, ce legătură are cu pivniţa? M-a condus în pivniţă. A arătat spre pardoseala de piatră.

A gemut lung, ca şi cum şi-ar fi dat duhul. Şi-a ascuns capul în palme, apoi m-a privit peste degete.

— Chiar ai văzut asta? m-a întrebat.

— Da. Este furios, suferă, strigă de durere. Şi arată spre pardoseală.

— Ah, nu spune mai mult, a intervenit bătrânul. Cum de am fost atât de nebun încât să mă gândesc că n-ar fi adevărat?

Şi-a întors faţa de la mine, ca şi cum nu mi-ar fi putut suporta privirea scrutătoare, sau privirea oricui, de fapt, şi a plecat capul.

— Nu puteţi să împărtăşiţi tuturor ceea ce ştiţi? l-am întrebat. Nu puteţi să depuneţi mărturie că ceea ce se petrece în casă nu are nicio legătură cu Vitale, cu sărmanul Lodovico sau cu Niccol6? *Signor* Antonio, trebuie să spuneţi ce ştiţi.

— Trage frânghia clopoţelului, a spus.

Am făcut cum mi-a cerut.

Când a apărut servitorul, o altă relicvă omenească, l-a înştiinţat că în zori dorea să-i adune pe toţi membrii casei sale la casa vecină, cea unde facea ravagii spiritul. Adunarea trebuia să-i includă neapărat pe fratele Piero, pe Niccolo şi pe Vitale. Aveau să se întâlnească toţi la masa din salonul cel mare, care trebuia curăţată şi pregătită cu scaune şi lămpi. Apoi trebuia aranjată şi aprovizionată cu pâine, fructe şi vin, întrucât era o istorie întreagă de povestit.

Mi-am luat rămas-bun de la el.

Pico, care se învârtea pe coridor, m-a condus la uşa lui Vitale. I-am strigat numele şi mi-a răspuns cu voce slabă, descurajat. I-am cerut să nu-i fie frică. Văzusem stafia şi misterul ei urma să fie dezlegat curând.

M-am lăsat apoi condus într-un dormitor mic cu pereţi pictaţi şi, oricât aş fi fost de curios, m-am cufundat în patul închis aproape ca un dulap şi am adormit imediat.

M-am trezit odată cu prima rază de lumină. îl visasem pe Ankanoc. Se facea că stăteam de vorbă, într-un loc confortabil, iar el îmi zicea, cu farmecul lui cald: „Nu ţi-am spus eu? Există milioane de suflete pierdute în acest mecanism al durerii, tristeţii şi ataşamentului fară sens. Nu există dreptate, nu există milă, nu există Dumnezeu. Nu există alţi martori ai suferinţei noastre, în afară de noi înşine.” *Spirite care te folosesc, care îţi alimentează emoţiile, fără Dumnezeu, fără diavol.*

Din dormitorul mic, i-am răspuns, sau mi-am răspuns mie.

—Există milă, am şoptit. Şi există dreptate, şi există cineva care este martor la toate. Şi, mai presus de orice, există dragoste.

Capitolul unsprezece

Când am ajuns, familia se adunase deja la masa din salonul nefericitei case. Stafia facea ravagii în pivniţă şi din când în când scotea urlete straşnice, în stare să străbată toate încăperile.

Am remarcat imediat că patru gărzi înarmate îl însoţeau de această dată pe *signor* Antonio, aşezate în jurul scaunului său din capul mesei. Bătrânul părea odihnit şi ferm, îmbrăcat solemn în catifea neagră. Stătea cu capul plecat şi cu palmele împreunate ca pentru rugăciune.

Niccol6 părea să-şi revină miraculos şi îl vedeam pentru prima dată în haine obişnuite, dacă ceea ce purta acum se putea numi obişnuit. Era înveşmântat în negru, ca şi tatăl său, sau la fel ca Vitale, aşezat alături, şi mă privea cu ochi timizi.

Fratele Piero stătea la celălalt capăt al mesei, însoţit în dreapta de încă doi clerici şi de un bărbat cu un teanc de hârtii, o călimară şi o pană ascuţită, care arăta, bineînţeles, ca un funcţionar. Pe tăblia imensă a mesei fusese întinsă mâncare din abundenţă, şi o liotă de servitori, printre care şi Pico, rezemau pereţii.

—Stai aici, a spus *signor* Antonio, indicându-mi locul din dreapta lui.

M-am supus.

—Vă avertizez din nou că sunt împotriva acestui lucru, a spus fratele Piero, împotriva acestei înfrăţiri cu spiritele, sau ce-o fi ea! Această casă trebuie exorcizată chiar acum! Sunt gata să încep.

—Destul! a spus *signor* Antonio. Ştiu acum cine

bântuie această casă şi vă voi spune cine este şi de ce o bântuie. Vă avertizez, nicio vorbă nu trebuie să părăsească încăperea în care ne aflăm.

Preoţii au acceptat în silă, dar vedeam că mor de ciudă că nu se vor putea împăuna cu povestea. Poate că nu conta.

Din pivniţă se auzeau în continuare zgomote şi am fost convins din nou că stafia rostogolea pe jos butoiul cel mare de vin.

La un semn al lui *signor* Antonio, gărzile au închis uşile şi s-a lăsat liniştea, aşteptându-1 să înceapă să vorbească.

— Daţi-mi voie să încep povestea cu mulţi ani în urmă, pe când eram tânăr student la Florenţa, mă bucuram de o oarecare trecere la curtea familiei de Medici şi nu-mi plăcea deloc să-l văd pe fiorosul Savonarola apărând în oraş. Ştiţi cine a fost Savonarola?

— Spune-ne tu, tată, a zis Niccolo. Am auzit mereu acest nume, dar nu ştim cu adevărat ce s-a întâmplat în vremurile acelea.

— Ei bine, aveam o mulţime de prieteni printre evreii din Florenţa, şi mai am şi acum. Aveam colegi de şcoală şi un foarte serios profesor particular, care mă ajuta să traduc texte medicale din arabă, pe care el, profesor de ebraică, o cunoştea foarte bine. L-am venerat pe acest om mult mai mult decât v-aţi venerat voi, băieţi, profesorii de ebraică de la Padova sau de la Montpellier. Se numea Giovanni şi i-am rămas profund îndatorat pentru cât a muncit cu mine, iar uneori chiar am simţit că nu l-am răsplătit

îndeajuns, căci de fiecare dată când îmi aducea un manuscris îngrijit, eu fugeam cu el la un tipograf şi îl transformam într-o carte, pentru ca toţi prietenii să se poată bucura de înţelepciunea lui. Aş putea spune că manuscrisele şi notele pregătite de Giovanni au circulat prin toată Italia, pentru că lucra foarte îngrijit şi de fiecare dată fără nici cea mai mică greşeală.

Ei bine, Giovanni, care îmi era de asemenea prieten şi tovarăş de băutură, se baza pe protecţia mea, atunci când călugării apăreau în oraş şi se apucau să predice lumii împotriva evreilor. La fel şi preaiubitul său fiu,
Lionello, unul dintre cei mai buni prieteni şi colegi pe care i-am avut. L-am iubit pe Lionello, ca şi pe tatăl lui, din toată inima.

După cum ştiţi, în Săptămâna Mare, în toate oraşele noastre se procedează la fel. Uşile tuturor evreilor se închid din Joia Mare până în Duminica Paştelui, mai mult pentru a-i proteja pe ei decât din alt motiv. Iar în timp ce se ţin predici în care sunt acuzaţi că l-au răstignit pe Hristos, huligani tineri aleargă pe străzi şi aruncă cu pietre în toate casele evreieşti întâlnite în cale. Evreii rămân înăuntru, la adăpost de aceste atacuri, şi rareori se întâmplă ceva mai grav decât să se spargă o fereastră sau două. După ce trece Duminica Paştelui, iar mulţimea se liniştеşte şi oamenii încep să-şi vadă de treabă, evreii ies din case, îşi repară ferestrele şi totul e dat uitării.

— Ştim cu toţii aceste lucruri şi ştim că primesc ceea ce merită, a spus fratele Piero, pentru că

sunt cu adevărat cei care l-au omorât pe binecuvântatul nostru Stăpân.

— Ei, hai să nu-i acuzăm de asta pe evreii de acum, a răspuns *signor* Antonio. Sunt sigur că Vitale, aici de faţă, este respectat de doctorii Papei şi că mulţi evrei din familia lui sunt angajaţi de către cetăţeni bogaţi ai Romei, bucuroşi să-i aibă în slujba lor.

— Vreţi să ne spuneţi ce legătură are Săptămâna Mare cu delirul acestui spirit? i-a întors-o fratele Piero.

Este el cumva duhul unui evreu care se imaginează acuzat pe nedrept de uciderea lui Hristos?

Signor Antonio l-a privit pe preot dispreţuitor. Şi imediat s-a auzit din pivniţă un tărăboi cum niciunul dintre noi nu mai auzise înainte.

Figura lui *signor* Antonio a rămas foarte gravă. S-a uitat plin de dispreţ la fratele Piero, dar nu i-a răspuns imediat. Fratele Piero părea tulburat şi înfuriat de zgomot, la fel şi preoţii care-1 însoţeau. De fapt, toată lumea era tulburată, chiar şi eu. Vitale tresărea la fiecare nou asalt al pivniţei. Iar uşile casei au început să se trântească de parcă ar fi fost furtună.

Ridicând vocea ca să acopere vacarmul, *signor* Antonio a început din nou să vorbească.

— Un lucru teribil i s-a întâmplat prietenului meu Giovanni, la Florenţa, a spus. Ceva în care a fost implicat şi Lionello, cel atât de drag mie.

A pălit şi s-a întors o clipă, ca şi cum şi-ar fi ferit ochii de ceea ce urma să povestească.

— Ştiu acum că numai un tată care a pierdut un fiu poate înţelege ce a însemnat totul pentru Giovanni, a continuat el. La vremea aceea am fost mult prea preocupat de propria mea suferinţă. Dar ceea ce i s-a întâmplat unicului fiu al lui Giovanni depăşeşte cu mult tot ce i s-a întâmplat lui Lodovico sub acoperişul meu.

A înghiţit şi a continuat cu voce încordată.

— Trebuie să ţineţi minte că zilele acelea nu semănau cu cele de care ne bucurăm acum la Roma, a spus el, când Sfântul Părinte veghează ca

niciun călugăr să nu poată stârni furia populaţiei împotriva evreilor.

— Niciodată călugării nu au intenţionat aşa ceva, a intervenit fratele Piero, cu vocea cât de răbdătoare şi de calmă era în stare. Atunci când predică în Săptămâna Mare nu doresc decât să ne aducă aminte păcatele. Cu toţii l-am răstignit pe Domnul nostru Iisus. Cu toţii suntem răspunzători pentru moartea lui pe cruce. Şi, aşa cum aţi spus, totul nu-i decât o reprezentaţie, pietrele acelea aruncate în casele evreilor, şi după câteva zile toată lumea se întoarce la treburile sale.

— Ascultaţi-mă pe mine. La Florenţa, în ultimul meu an acolo, în timp ce petreceam minunat cu prietenii mei de la curtea marelui Lorenzo, o acuzaţie înspăimântătoare i-a fost adusă lui Lionello, preaiubitul fiu al lui Giovanni, o acuzaţie care nu conţinea nici măcar o fărâmă de adevăr.

Savonarola îşi începuse predicile şi începuse să insiste că populaţia trebuia să se cureţe de păcat. începuse să ceară arderea tuturor obiectelor care aveau legătură cu o viaţă de plăceri. Şi o ceată de tineri fioroşi încercau, la porunca lui, să-i împlinească voinţa cu forţa. întotdeauna au existat astfel de tineri pe lângă călugări. Li se spune „băieţii călugărilor”.

— Nimeni nu aprobă aşa ceva, a spus fratele Piero.

— Şi totuşi ei se adună laolaltă, a spus *signor* Antonio. O astfel de bandă de derbedei l-au acuzat pe Lionello că ar fi profanat public imaginea Sfintei Fecioare, şi anume în trei locuri diferite.

De parcă un evreu ar fi fost atât de nebun încât să facă asta chiar şi o singură dată. Aşa că i-au adus trei capete de acuzare. Şi la porunca preacuvioşilor călugări şi a susţinătorilor fanatici ai acestora, tânărul a primit o pedeapsă triplă.

Ascultaţi-mă bine, tânărul era complet nevinovat. îl cunoşteam bine pe Lionello. îl iubeam, aşa cum v-am mai spus. Ce l-ar fi putut determina pe un tânăr intelectual rafinat, iubitor de poezie şi muzică, să-şi bată joc de Sfânta Fecioară în faţa altora, şi încă în trei locuri diferite? Şi ca să vă daţi seama de ridicolul acuzaţiilor, imaginaţi-vă că ar fi comis această blasfemie într-un loc. Credeţi că ar mai fi ajuns să comită aceeaşi crimă a doua şi a treia oară?

Dar acelea erau timpuri nebuneşti, la Florenţa. Puterea lui Savonarola creştea. Puterea familiei de Medici îşi pierdea întinderea.

Astfel că sentinţa împotriva lui Lionello a fost proclamată, Lionello, pe care îl cunoşteam şi îl iubeam, înţelegeţi, la fel cum îl cunoşteam şi îl iubeam pe Giovanni, profesorul meu, la fel cum l-am cunoscut şi l-am iubit pe prietenul fiului meu, Vitale, aici de faţă.

S-a oprit, ca şi cum nu ar mai fi avut niciun chef să continue. Nimeni nu a rostit o vorbă. Şi abia atunci mi-am dat seama că stafia se liniştise. Nu mai scotea niciun sunet.

Nu ştiam dacă şi ceilalţi îşi dăduseră seama, pentru că ne uitam cu toţii la *signor* Antonio.

— Şi care a fost această sentinţă? a întrebat fratele Piero.

Liniştea a continuat. Nimeni nu mai spărgea, nu mai rostogolea, nu mai urla. Dar nu voiam să le atrag şi celorlalţi atenţia asupra acestui lucru.

— S-a hotărât, a spus *signor* Antonio, ca Lionello să fie dus în colţul spitalului Santa Maria Nuova, la San Nofri, unde se afla o Fecioară de care se presupunea că-şi bătuse jos, şi să i se taie o mână, ceea ce s-a şi întâmplat.

Vitale avea chipul împietrit şi buzele albe. Niccolo arăta pur şi simplu îngrozit.

— De acolo, a continuat *signor* Antonio, tânărul a fost târât de mulţime până la o Pietâ pictată de la Santa Maria din Campo, unde i-a fost tăiată cealaltă mână. Intenţia mulţimii era să-l târască apoi până la cea de-a treia scenă a inventatei sale nelegiuiri, la Madona din Or San Micele, unde să i se scoată ochii. Dar derbedeii, vreo două mii de voinici de această dată, în iureşul tinereţii, n-au mai avut răbdare să înfăptuiască această parte a sentinţei, ci l-au mutilat pe bietul băiat chiar acolo.

Cei doi preoţi păreau abătuţi. Fratele Piero a clătinat din cap.

— Dumnezeu să-i aibă în pază sufletul, a spus. Derbedeii din Florenţa sunt mai răi decât cei din Roma.

— Aşa crezi? l-a întrebat *signor* Antonio. Tânărul, cu cioturi în loc de mâini, cu ochii scoşi şi mutilat, a mai trăit câteva zile. în casa mea!

Niccol6 a făcut ochii mari şi a clătinat din cap.

— Am îngenuncheat lângă el alături de îndureratul lui tată, a continuat *signor* Antonio, iar

după aceea, după ce frumosul tânăr care fusese Lionello s-a prăpădit, am insistat ca Giovanni să mă însoţească la Roma.

Savonarola părea de neoprit. Evreii din Florenţa urmau să se împrăştie curând în alte părţi. Iar eu aveam aici proprietăţi din belsug şi legături la curtea Papei, care n-ar fi permis niciodată asemenea barbarii în cetatea Sfântă, sau cel puţin aşa speram şi mă rugam. Aşa că profesorul meu Giovanni, zguduit, zdrobit de durere, abia în stare să vorbească şi să bea o înghiţitură de apă, a venit cu mine şi a găsit refugiu aici.

—Acestui om, a întrebat fratele Piero, i-ai dat casa în care ne aflăm?

—Da, acestui om i-am dat biblioteca, un birou unde să lucreze, un lux care credeam că îi va aduce alinare şi promisiunea că vor apărea studenţi să-i caute înţelepciunea imediat ce sufletul avea să i se vindece. Bătrânii comunităţii evreieşti au venit să aranjeze sinagoga de la ultimul etaj al casei pentru ca să se roage aici alături de Giovanni, prea rănit ca să fie în stare să mai iasă din casă.

—Dar cum, am întrebat eu, se poate vindeca un tată care a văzut comiţându-se o asemenea barbarie împotriva fiului său?

Signor Antonio s-a uitat la preoţi. Apoi s-a uitat la Vitale şi la mine. Şi apoi la fiul lui, Niccolo.

—Nu uita nici sufletul meu rănit, a şoptit. Pentru că şi eu l-am iubit foarte mult pe tânărul Lionello. Era tovarăşul sufletului meu, Niccolo, aşa cum a fost mereu Vitale pentru tine. Mă

meditase atunci când tatăl lui nu avea răbdare cu mine. Scrisese versuri cu mine pe o mulţime de mese de tavernă. Cânta la lăută, Toby, la fel ca tine, iar eu i-am văzut mâinile ciopârţite şi aruncate la câini, ca nişte resturi, şi trupul batjocorit înainte să i se scoată ochii.

—Mai bine că a murit, sărmanul suflet, a spus fratele Piero. Dumnezeu să-i ierte pe cei care i-au făcut rău.

—Da, Dumnezeu să-i ierte. Pentru că nu ştiu dacă Giovanni ar fi putut să-i ierte, sau dacă eu aş fi putut să-i iert. Iar Giovanni a trăit în această casă ca o stafie. Nu una care zvârle cu sticle şi trânteşte uşile, face călimările să zboare prin aer sau izbeşte lucruri de pereţii pivniţei. A trăit ca şi cum nu i-ar mai fi rămas nimic în inimă. Ca şi cum nu ar mai fi avut nimic pe dinăuntru, în timp ce eu vorbeam zi şi noapte despre vremuri mai bune, despre lucruri mai bune, despre faptul că ar fi trebuit să se recăsătorească, întrucât îşi pierduse soţia cu mulţi ani în urmă, sau că ar fi trebuit, poate, să aibă încă un fiu.

S-a oprit şi a clătinat din cap.

—Poate că nu a fost bine să-i sugerez aşa ceva. Poate că l-am rănit mai adânc decât îmi dau seama. Tot ce ştiu este că şi-a păstrat câteva lucruri ale lui, câteva cărţi, şi nu a acceptat niciodată să se stabilească în bibliotecă, sau să stea cu mine la masă şi să se simtă bine. în cele din urmă am renunţat la ideea de a-1 convinge să trăiască şi să se bucure de această casă ca şi cum ar fi fost stăpânul ei de drept, şi m-am întors la

mine, venind să-l văd cât de des puteam, numai ca să-l găsesc retras, la fel de des, în pivniţă, de unde nu ieşea decât după ce se asigura că sunt singur. Servitorii îmi povesteau că ascunde în pivniţă o comoară şi cărţi preţioase.

Era, de fapt, un om distrus, învăţatul nu mai exista. Amintirile erau prea dureroase. Prezentul nu exista nici el.

Ca în fiecare an, a venit Săptămâna Mare, şi evreii de pe strada noastră au tras obloanele şi s-au închis în casă după obicei, aşa cum cerea legea. Iar golanii din cartier, necioplţii, nebunii s-au adunat ca în fiecare an, după predica însufleţită din post, ca să arunce cu pietre în casele evreilor şi să îi acuze că l-au ucis pe Domnul nostru Iisus Hristos.

M-am gândit că aceste lucruri n-aveau legătură cu Giovanni, pentru că locuia în casa mea şi nu mă aşteptam să i se facă nici cel mai mic rău, dar în noaptea de Vinerea Mare, servitorii m-au chemat să vin de îndată. Derbedeii atacaseră casa, iar Giovanni ieşise să-i înfrunte, plângând, urlând de furie, aruncând cu pietre în ei, la fel cum aruncau ei cu pietre în el.

Gărzile mele s-au străduit să pună capăt încăierării. Eu l-am târât pe Giovanni înapoi înăuntru. Dar declanşase deja o răzmeriţă. Sute de oameni băteau acum cu pumnii în uşi şi în pereţi, ameninţând să dărâme totul.

Existau în casă mai multe ascunzători, în spatele unor pereţi falşi, sub scări, pe care oamenii nu le-ar fi putut descoperi ani în şir. Dar

cea mai sigură era în pivniţă, în mijlocul pardoselii, sub pietre.

Mi-am adunat toate puterile şi l-am târât pe Giovanni acolo. „Trebuie să te ascunzi”, i-am spus, „până când voi reuşi să îndepărtez gloata”.

Era rănit şi plin de sânge, tăiat rău la cap şi la faţă. Nu cred că m-a înţeles. Am ridicat dalele false şi l-am împins în spaţiul ascunzătorii, l-am forţat să intre acolo, insistând să rămână până când va trece pericolul. Nu cred că înţelegea ce se petrece. S-a împotrivit nebuneşte, în cele din urmă l-am lovit tare şi s-a liniştit. S-a aşezat în ascunzătoare ca un copil, s-a întors pe o parte şi şi-a acoperit faţa cu mâna.

Atunci i-am zărit comoara şi cărţile ascunse acolo şi m-am gândit bine că le-a ascuns, pentru că derbedeii de afară aveau probabil să reuşească să intre în casă.

L-am acoperit cu lespezile pardoselii, în timp ce el tremura şi gemea. Ferestrele casei fuseseră sparte, iar uşile lovite iar şi iar.

în cele din urmă, înarmat până în dinţi şi înconjurat de servitori, am deschis uşa şi le-am spus celor din mulţime că evreul pe care îl căutau nu era acolo. I-am lăsat pe şefii bandei să intre şi să vadă cu ochii lor.

I-am ameninţat că, dacă strică fie şi cel mai mărunt bun care îmi aparţine, mă voi răzbuna crunt. Iar gărzile şi servitorii mei i-au urmărit trecând prin încăperile principale, coborând în pivniţă şi cercetând dormitoarele, pentru ca în cele din urmă să plece, mult mai liniştiţi decât

veniseră. Niciunul dintre ei nu-şi bătuse capul să urce la ultimul etaj. Nu văzuseră sinagoga, nici scrierile sfinte. Nu voiau decât sânge. îl voiau pe evreul care îi înfruntase şi îi lovise, iar pe acesta nu-1 putuseră găsi.

După ce casa a devenit din nou sigură, m-am dus în pivniţă. Am ridicat lespezile de piatră, nerăbdător să-mi eliberez prietenul, iar când am ajuns la el, ce credeţi că am descoperit?

— Era mort, a spus grav fratele Piero.

Signor Antonio a încuviinţat. Apoi s-a uitat din nou într-o parte, ca şi cum, în ciuda oamenilor adunaţi, şi-ar fi depănat povestea de unul singur.

— Eu l-am omorât? a întrebat el. Sau a murit din cauza loviturilor primite de la ceilalţi? De unde să ştiu? Nu ştiam decât că murise. Suferinţa lui luase sfârşit. Iar pentru moment am aşezat pur şi simplu lespezile la loc.

în noaptea aceea a venit altă mulţime şi iarăşi au încercat să intre în casă. Dar o lăsasem încuiată şi păzită, iar când au văzut că nu există niciun fel de lumină, au plecat.

Luni după Paşte m-au căutat soldaţii. Era adevărat că un evreu pe care-1 cunoşteam atacase creştini în Săptămâna Mare, când se ştia că evreilor le era interzis să iasă pe străzi? Am dat un răspuns care nu mă implica în niciun fel. „De unde să ştiu, nu există niciun evreu aici. Nu mai există, cercetaţi casa, dacă vreţi.” Şi au cercetat-o. „A plecat, a dispărut”, am insistat eu. Curând au plecat şi ei. Dar s-au întors de mai multe ori cu aceeaşi întrebare.

Mă simţeam peste măsură de îndurerat şi de vinovat. Cu cât cugetam mai mult, cu atât mă blestemam pentru asprimea cu care mă purtasem cu Giovanni, pentru felul cum îl târâsem în pivniţă, pentru că îl lovisem ca să se liniştească. Nu puteam îndura ceea ce făcusem şi nu puteam îndura nici durerea pe care o simţeam când îmi aduceam aminte tot ce se petrecuse. Şi, cumva, în nimicnicia mea, am îndrăznit să-l învinovăţesc pe el. Am îndrăznit să-l învinovăţesc pe el pentru că nu fusesem în stare să-l apăr, să-l vindec. Am ajuns să-l blestem pentru durerea pe care mi-o lăsase.

S-a oprit din nou şi s-a uitat aiurea. A trecut un lung moment.

— L-ai lăsat aici, îngropat în pivniţă, a spus fratele Piero.

Signor Antonio a încuviinţat, întorcând încet faţa către călugăr.

— Mi-am spus, bineînţeles, că îl voi înmormânta curând. Urma să aştept numai până când toată lumea avea să uite de răzmeriţa din Săptămâna Mare, apoi să mă duc la bătrânii comunităţii lui ca să mă înveţe ce să fac cu rămăşiţele.

— Dar n-ai mai făcut-o niciodată, a spus încet fratele Piero.

— Nu, a spus *signor* Antonio. N-am mai facut-o niciodată. Am închis casa şi am abandonat-o. Din când în când am mai depozitat în ea lucruri, mobilă veche, cărţi, vin, tot ce trebuia mutat din cealaltă casă. Dar eu însumi n-am mai intrat aici niciodată. Este prima oară, pentru prima oară de

atunci, când intru în această casă.

Când m-am convins că se întrerupsese iarăşi, am spus încet:

— Stafia s-a liniştit. Stafia s-a liniştit când aţi început să povestiţi.

Signor Antonio a plecat capul şi şi-a acoperit ochii cu mâinile. Am crezut că va izbucni în lacrimi, dar a respirat adânc, apoi a continuat.

— M-am gândit mereu, a spus, că mă voi ocupa de asta într-o zi. Că vor fi spuse pentru el rugăciunile potrivite. Dar n-am facut-o niciodată.

Până la sfârşitul anului mă însurasem şi am început să călătoresc. Soţia mea şi cu mine am îngropat de-a lungul anilor mai mulţi copii, dar preaiubitul meu fiu Niccolo, aici de faţă, a învins moartea, şi nu numai o dată. Ehei, nu numai o dată. Şi au existat mereu motive să nu mă mai apropii de casa părăsită, ca să nu tulbur praful din pivniţă, ca să nu trebuiască să răspund la întrebările celorlalţi evrei despre vechiul lor prieten şi profesor Giovanni, ca să nu explic ceea ce făcusem.

— Dar nu Domnia Voastră l-aţi omorât, a spus fratele Piero. Nu a fost fapta Domniei Voastre.

— Nu, a spus *signor* Antonio, dar, cu toate acestea, a fost omorât.

Călugărul a oftat şi a încuviinţat.

Signor Antonio s-a uitat lung la Vitale.

— Când te-am cunoscut, te-am îndrăgit imediat. Nu-ţi poţi imagina cu câtă plăcere te-am trimis în casa cea veche, să descoperi sinagoga şi biblioteca şi să te aşezi în faţa cărţilor lui Giovanni.

Vitale a încuviinţat grav, dând din cap. Avea lacrimi în ochi.

Signor Antonio a tăcut o vreme. Pe urmă a vorbit din nou.

— M-am întrebat dacă vechiul meu prieten ar fi fost încântat să locuieşti în această casă, să-i foloseşti cărţile. Şi chiar m-am întrebat, de mai multe ori, dacă aş putea să-ţi cer să te rogi pentru sufletul învăţatului care a trăit aici înaintea ta.

— Mă voi ruga pentru el, a şoptit Vitale.

Signor Antonio s-a uitat apoi la fratele Piero.

— Continui să insişti că un demon bântuie această casă, un *dibbukî* Sau ai înţeles acum că este stafia fostului meu prieten, căruia i-am condamnat memoria la uitare pentru că nu mi-am putut îndura durerea?

Călugărul nu a răspuns.

Signor Antonio s-a uitat la mine. Am văzut că ar fi vrut să-mi ceară să povestesc cum arăta stafia pe care o văzusem, dar nu a facut-o. Nu intenţiona să mă dea de gol ca pe unul care vedea spirite şi vorbea cu ele. N-am spus nimic.

— Oare de ce nu m-am gândit la semnificaţia acestor lucruri de la început? a întrebat el, privindu-1 iarăşi pe fratele Piero. Şi cine este vinovat, în cele din urmă, că rămăşiţele prietenului meu nu se pot odihni în pace?

Am rămas tăcuţi îndelung. Fratele Piero a făcut semnul crucii şi a rostit o rugăciune.

în cele din urmă, *signor* Antonio s-a ridicat în picioare, apoi am făcut şi noi, toţi ceilalţi, acelaşi lucru.

—Aduceţi lumină, le-a cerut el servitorilor, şi am ieşit cu toţii din salon, urmându-1 până la intrarea în pivniţă.

Acolo a luat un sfeşnic de la Pico, a tras zăvorul uşii şi a deschis drumul pe scări în jos.

Locul arăta mult mai rău decât îl văzusem eu cu numai câteva ore în urmă. Fiecare piesă de mobilier fusese zdrobită în bucăţi, în fragmente mai mari şi mai mici. Fiecare carte fusese sfâşiată şi împrăştiată. Câteva butoaie, aparent goale, fuseseră desfăcute în doage, iar sticla spartă acoperea aproape toată pardoseala.

Dar nu se mai auzea nimic neobişnuit. De fapt, nu se auzea chiar nimic, cu excepţia răsuflărilor noastre şi a paşilor moi ai lui *signor* Antonio apropiindu-se exact de locul unde văzusem stând stafia.

Signor Antonio a ordonat să fie curăţată pardoseala. Servitorii şi gărzile au măturat de îndată cioburile şi resturile. La picioarele lor s-au ivit câteva lespezi.

Repede, cu nişte răngi, lespezile au fost ridicate şi s-a ivit spaţiul gol de dedesubt.

Acolo, la lumina candelabrului, am zărit scheletul mărunt al unui om, o mână de oase ţinute laolaltă de resturile putrezite ale veşmintelor.

Peste tot în jurul lui erau adunate teancuri de cărţi, iar lângă acestea, sacii comorii sale. Dar el, sărmanul, cât trebuie să fi suferit în acest loc strâmt, plângând, rănit, fară nimeni care să se îngrijească de el. Osemintele explicau totul, de la

mâna îndoită ca să-şi acopere mai bine capul, până la cealaltă, care încerca să atingă pentru vecie preţioasele cărţi din jur.

Cât de mărunt şi de fragil arăta craniul! Şi cum îi străluceau în lumină ochelarii...

Capitolul doisprezece

ÎN ACEEAŞI DUPĂ-AMIAZĂ, bătrânii comunităţii evreieşti au fost invitaţi în casă. *Signor* Antonio i-a primit în particular, lăsându-ne pe Niccol6, pe Vitale şi pe mine să ne vedem de ale noastre.

Seara a fost adus un coşciug pentru rămăşiţele lui Giovanni şi i-am însoţit cu torţe pe învăţaţii evrei în drumul istovitor până la cimitirul evreiesc, unde a fost încredinţat pământului. Toate rugăciunile au fost rostite aşa cum trebuiau să fie rostite.

Niciunui gură-cască nu i s-a îngăduit să tulbure procesiunea. Când ne-am întors în casa întunecată, se făcuse târziu. Părea că stafia nu bântuise niciodată acel loc. Servitorii încă viermuiau pe coridoare şi pe scări, în ciuda orei târzii, iar în numeroase încăperi ardeau lumânări.

Signor Antonio i-a cerut lui Vitale să se întâlnească în bibliotecă, unde i-a spus, aşa cum ne-a mărturisit el mai târziu, că averea lui Giovanni fusese împărţită în două, jumătate pentru stâlpii comunităţii evreieşti, iar cealaltă, destinată lui Vitale, care nu numai că trebuia să se roage pentru sufletul lui Giovanni şi să-i comemoreze moartea în toate felurile acceptabile, ci şi să înceapă colectarea şi restaurarea nenumăratelor sale opere literare. *Signor* Antonio deţinea copii după majoritatea acestor manuscrise, iar Vitale avea datoria să le descopere pe cele pierdute. Aceasta era principala însărcinare pe care *signor* Antonio i-o dădea lui Vitale pentru perioada

următoare.

în acelaşi timp, Niccol6 urma să se mute în acea casă, aşa cum fusese stabilit, iar Vitale trebuia să înceapă să-i slujească drept secretar.

Cu alte cuvinte, rugăciunile lui Vitale se împliniseră, într-un fel chiar şi acelea rostite de el în prima seară în sinagogă, întrucât era pe cale să devină, datorită moştenirii lui Giovanni, un om bogat.

Ştiam că perioada vizitei mele în acel timp se apropia de sfârşit. De fapt, nu înţelegeam cum de Malchiah nu venise încă după mine.

L-am vizitat pe *signor* Antonio tocmai când era pe punctul să se bage în pat, aducându-i la cunoştinţă că voi pleca în curând, deoarece misiunea mea se terminase.

M-a privit lung şi cu înţeles. Ştiam că voia să mă întrebe cum sau de ce reuşisem să văd spiritul lui Giovanni, dar nu m-a întrebat, pentru că era un subiect periculos în Roma acelor vremuri, şi se arăta dispus, în mod limpede, să lase lucrurile aşa cum erau. Aş fi vrut să-i spun cât de rău îmi părea că Lodovico îşi curmase viaţa, dar n-am fost în stare. în cele din urmă am desfăcut braţele, iar el m-a îmbrăţişat cu putere, mulţumin- du-mi pentru tot ce făcusem.

— Poţi rămâne cu noi oricât doreşti, ştii bine, a spus el. Sunt încântat să am în casă un cântăreţ la lăută. Aş dori să ascult toate cântecele pe care le ştii. Dacă nu aş fi în doliu după Lodovico, te-aş ruga să-mi cânţi ceva chiar acum. în orice caz, ţine minte că poţi să stai la noi. De ce nu rămâi?

Vorbise cu desăvârşită sinceritate şi pentru o clipă m-am gândit să-i răspund în acelaşi fel. L-am privit, m-am gândit la tot ce se întâmplase în ultimele două zile şi m-am simţit de parcă l-aş fi cunoscut de-o viaţă. Am simţit aceeaşi suferinţă pe care o încercasem în prima mea misiune pentru Malchiah, când devenisem atât de apropiat acelor oameni din Anglia pe care fusesem trimis să-i ajut.

M-am gândit la Liona şi la micul Toby, la cum mă asigurase Malchiah că voi şti să iubesc. Dacă era adevărat, tocmai învăţasem ceva, chiar dacă eram un stângaci începător în ale dragostei şi aveam nevoie să recuperez cumva zece ani de amărăciune şi de eşec în ceea ce priveşte dragostea. în orice caz, îl iubeam pe acest bărbat şi n-aş fi vrut să plec. Oricât îmi doream să mă întorc la Liona şi la Toby, n-aş fi vrut să plec.

Niccolo dormea, atunci când am ajuns în camera lui, şi mi-am luat rămas-bun doar sărutându-1 pe frunte. îşi recăpătase culoarea şi dormea bine, adânc.

M-am întors la „cealaltă" casă şi l-am găsit pe Vitale în biblioteca unde stătusem de vorbă prima oară. Citea deja una dintre traducerile lui Giovanni şi avea alături un maldăr de cărţi care aşteptau să fie studiate.

Volumele acelea, rămase atâta timp în ascunzătoarea din pivniţă, păreau deteriorate rău de mucegai şi de umezeală, dar le putea descifra titlurile şi subiectul, pentru ca apoi să le caute în lumea largă. Era acum cu desăvârşire absorbit de viaţa lui Giovanni, de opera lui Giovanni şi vorbea

despre intenţia de a-i căuta şi de a-i întâlni pe discipolii lui Giovanni.

S-a dovedit că Pico îi relatase precedenta mea vizită în casă, că acelaşi Pico auzise discuţia mea cu spiritul, apoi auzise şi discuţia mea cu *signor* Antonio, în care îi descrisesem stafia în detaliu. Aşa că Vitale era la curent cu totul.

Mi-a spus că, dacă n-aş fi fost eu, Inchiziţia l-ar fi distrus, lucru de care nu se îndoia.

— Niciuna dintre faptele vinovate nu a fost fapta ta, i-am reamintit.

Tot mai tremura, ca şi cum recentul pericol încă nu i-ar fi ieşit din minte.

— Dar rugăciunea mea, rugăciunea mea pentru faimă şi putere, nu crezi că ea a deşteptat spiritul?

— Deschiderea casei a deşteptat spiritul, am spus eu. Iar acum spiritul şi-a redobândit pacea.

Când ne-am îmbrăţişat, aproape că am plâns.

Aproape de miezul nopţii, când cu toţii dormeau, am urcat până în sinagogă, am luat lăuta de unde o lăsasem şi m-am aşezat pe una dintre bănci, gândindu-mă ce ar trebui să fac.

Servitorii măturaseră locul, strânseseră candelabrele sfărâmate şi şterseseră praful. îmi dădeam seama de asta prin lumina difuză împrăştiată de o torţă aprinsă pe scară.

Am zăbovit acolo, întrebându-mă: De ce sunt încă aici? îmi luasem rămas-bun de la toată lumea pentru că simţisem dorinţa copleşitoare să o fac, pentru că ştiam ce trebuie să spun fiecăruia, dar mai departe nu ştiam cum să acţionez.

în cele din urmă, am decis să părăsesc casa.

La poartă nu era de pază decât Pico. I-am dat aproape toate monedele de aur din buzunare. N-a vrut să le ia, dar am insistat.

Mi-am oprit doar atât cât am considerat că-mi trebuia pentru un loc cald într-o tavernă din apropiere, unde aş fi putut să ascult muzică şi să aştept, sperând că Malchiah avea să vină să mă ia curând. Simţeam cu putere că va veni.

Curând hoinăream pe străzi, departe de zona cunoscută a oraşului, străzi negre ca cerneala, unde rareori lătra un câine sau trecea zorită o siluetă cu gluga trasă peste cap. Mă munceau gânduri negre. Eşecul de a-l salva pe Lodovico cântărea greu pentru mine, oricât de des încercam să-mi reamintesc că de fapt Creatorul cunoaşte minţile şi inimile noastre, ale tuturor, şi că El şi numai El putea judeca durerea, confuzia sau poate otrava care îl îndemnaseră pe Lodovico să aleagă această cale tenebroasă. Mi-am dat seama pentru a nu ştiu câta oară că ceea ce ştim despre salvarea altui suflet nu înseamnă nimic. Ne gândim mereu la sufletele noastre şi vorbim numai despre ele, dar nici despre sufletele noastre nu ştim ceea ce ştie Creatorul.

Mă miram în continuare că nu prevăzusem încercarea lui de a se sinucide. M-am gândit de câte ori, în tinereţea mea, fusesem şi eu ispitit să-mi iau zilele. Fuseseră luni, poate chiar ani, când trăisem obsedat de posibilitatea sinuciderii, timpuri când îmi plănuiam moartea în funcţie de ce s-ar fi întâmplat cu rămăşiţele mele. De absolut fiecare dată când duceam la îndeplinire unul

dintre asasinatele comandate de Justiţiar, trimiţând cu multă pricepere încă un suflet în necunoscut, eram atât de tentat să-mi iau viaţa, încât era o minune că supravieţuisem. Ce s-ar fi ales oare din toată viaţa mea dacă aş fi făcut acest pas? Aproape că am început să plâng de recunoştinţă pentru că mi se dăduse ocazia să întreprind ceva bun. Ceva, orice, numai să fie bun, am şoptit mergând. Şi iată că Niccol6 şi Vitale erau vii şi în siguranţă. Iar sufletul lui Giovanni părea să-şi fi găsit liniştea. Eram cât se poate de recunoscător să ştiu că jucasem un rol în toate acestea. Aşadar, de ce plângeam? De ce eram atât de trist? De ce continuam să-l văd în minte pe Lodovico, murind cu seminţele otrăvii în gură? Nu, nu părea să fi fost o victorie perfectă, departe de aşa ceva.

Şi apoi exista Ankanoc, adevăratul *dibbuk* al acestei aventuri, iar cuvintele lui încă îmi răsunau în minte. Când şi cum urma să mai am de-a face cu Ankanoc, de-acum înainte? Desigur, fusese o nebunie din partea mea să-mi imaginez că pot vedea îngeri, dar nu şi demoni, că unii îi excludeau pe ceilalţi, că un personaj sinistru al lumii de dincolo se putea manifesta doar ca o voce negativă în mintea mea. Cu toate acestea, nu mă aşteptasem. Câtuşi de puţin. Şi încă nu ştiam cum să mă comport. Fapt este că toată viaţa mea crezusem în Dumnezeu, dar nu ştiu dacă crezusem vreodată în diavol.

Nu mi-1 puteam scoate din minte pe Ankanoc şi expresia lui fermecătoare, dulce-amăruie. înainte

de cădere fusese, cu siguranţă, un înger la fel de frumos ca
Malchiah, aşa părea. Era şocant să mă gândesc la asta, la firmamentul nesfârşit plin de îngeri şi demoni, la faptul că lumea căreia îi aparţineam nu-mi aparţinea mai mult decât oricare alta.

Mă simţeam obosit. Oare de ce nu venise Malchiah să mă ia de acolo? Poate din cauză că în inima mea mai simţeam nevoia unei mici experienţe, adică să găsesc o tavernă veselă, plină de lumină şi râsete, unde nimeni să nu cânte pentru moment la lăută.

Am ajuns în cele din urmă la un astfel de loc, cu uşile larg deschise către întunericul de afară. într-un cămin grosolan — aproape doar o gaură — ardea focul, iar mesele şi băncile neşlefuite de lemn erau înţesate de bărbaţi tineri şi bătrâni, bogaţi şi săraci, cei mai mulţi cu feţe unsuroase, lucioase, unii cu capetele plecate, aţipiţi în penumbră. Nu-ţi venea să crezi, dar erau acolo şi copii, adormiţi în poala taţilor sau pe zdrenţe întinse pe pardoseala murdară.

Când am apărut în faţa lor cu lăuta în mână, din mulţime s-au auzit strigăte puternice. Cupele s-au ridicat să mă salute. M-am înclinat şi m-am îndreptat către o masă din colţ, unde imediat mi s-au pus în faţă două halbe.

—Cântă, cântă, cântă, se striga din toate părţile.

Am închis ochii şi am tras adânc aer în piept. Cât de dulce mirosea vinul, cât de delicios mirosea berea! Şi cât de cald era aerul, plin de zgomotul

discuţiilor şi al râsetelor. Am deschis ochii. în cealaltă parte a tavernei şedea Ankanoc, arătând exact la fel ca la banchetul cardinalului, şi se uita la mine, cu ochii în lacrimi.

Am clătinat din cap, ca şi cum aş fi refuzat tot ce ar fi avut să-mi ofere, şi m-am pregătit să-i răspund în cel mai bun mod în care mă pricepeam, prin cântec.

Mi-am acordat lăuta, apoi am început să cânt, şi imediat tot locul a început să cânte cu mine, deşi melodia era grea şi habar n-aveam de unde o ştiau. Mi-a fost foarte uşor să parcurg toate cântecele din acea perioadă pe care le aveam în minte şi mi s-a părut în acele clipe, înconjurat de corul de oameni simpli şi îndrăzneţi, că sunt mai fericit decât fusesem în oricare altă clipă a vieţii mele ciudate din acea vreme, sau poate chiar a vieţii mele din oricare vreme. Ah, ce creaturi frânte suntem, şi cât putem îndura!

M-au năpădit curând amintiri tenebroase, nu din acea vreme, ci din timpul copilăriei mele, pe când cântam aceste cântece renascentiste la colţul străzii pentru ca lumea să-mi arunce la picioare nişte bani. Mă simţeam atât de trist pentru băiatul care fusesem, trist pentru amărăciunea lui, pentru greşelile pe care urma să le facă. Mă simţeam trist pentru că trăise atâta vreme cu inima ferecată şi conştiinţa scindată, alimentându-şi amărăciunea vieţii şi, în momentele vesele, amintindu-şi mereu durerea pe care o purta cu el zi după zi. Apoi m-am simţit fericit că seminţele binelui rezistaseră adormite în el atâta vreme, aşteptând să fie trezite

la viaţă de răsuflarea unui înger.

Din câte am putut să văd şi să-mi dau seama, Ankanoc dispăruse. Rămăseseră în jurul meu numai petrecăreţi. Oamenii îşi ciocneau cupele şi halbele în ritmul muzicii mele. Am fredonat mai întâi versurile pe care mi le puteam aminti, apoi am acompaniat ce cântau ei, cu melodii pe care le scoteam din lăută iară să fi avut habar că le ştiam.

Am cântat iar şi iar, până când sufletul mi s-a umplut de căldura şi dragostea din jurul meu, de căldura focului, de lumina feţelor, de sunetul corzilor lăutei, iar cuvintele s-au transformat în muzică, până când am simţit, chiar în mijlocul celui mai îndrăzneţ cântec — al celui mai dulce, al celui mai ritmic şi mai melodic — că aerul se schimbă, că lumina străluceşte mai tare, şi atunci am ştiut, mi-am dat seama că toate feţele lucioase din jurul meu se transformaseră în ceva deloc corporal, mai degrabă în note muzicale, şi că era vorba despre o muzică în care eu interpretam partea cea mai modestă, în timp ce ea creştea, creştea tot mai mult.

— Malchiah, plâng, am şoptit. Nu vreau să-i părăsesc.

Un şir lung de râsete blânde au izbucnit în întunericul din jur, şi fiecare silabă de-a mea a fost repetată de parcă era tema unei melodii, plină şi întreagă, destinată acum să se amestece cu alta.

— Malchiah, am şoptit.

L-am simţit cuprinzându-mă cu braţul. L-am simţit legănându-mă, în timp ce mă ridica. Muzica era făcută atât din spaţiu, cât şi din timp, iar

fiecare notă părea o gură din care se adăpa încă o gură, pe urmă alta şi alta.

Mă legăna şi mă purta în sus.

— întotdeauna îi voi iubi atât de mult? întotdeauna voi urî faptul că îi părăsesc? Face parte din plan, nu-i aşa, din ceea ce trebuie să îndur?

Dar cuvântul „îndur” era greşit, pentru că totul fusese prea măreţ, prea strălucitor, prea aurit. îl auzeam şop- tindu-mi la ureche exact asta, apoi adăugând, cu cel mai dulce ton:

— Te-ai descurcat bine, iar acum ştii că mai există şi alţii care te aşteaptă.

— Aceasta este şcoala dragostei, am spus, şi fiecare lecţie este mai profundă, mai bogată, mai rafinată.

Am văzut o viziune a dragostei; *am văzut* că nu înseamnă un singur lucru, ci un nemaipomenit amestec de lucruri, deopotrivă luminoase, întunecate, sălbatice şi blânde, iar inima mi s-a frânt, la fel cum mi s-a frânt şi întrebarea de pe buze.

Şi n-am primit alt răspuns decât imnurile din ceruri.

Capitolul treisprezece

CINEVA Mă ZGÂLŢÂIA. M-am trezit dintr-un coşmar. L-am zărit în întuneric pe Shmarya, cu spatele către lumina palidă care venea dinspre ferestre. Era noapte pe străzile de jos.

— Dormi de douăzeci şi patru de ore, mi-a spus el.

Ne aflam în camera mea de la Mission Inn, iar eu zăceam peste cuvertura boţită de pe pat, cu hainele răvăşite şi umede, şi simţeam că mă dor toţi muşchii. în încăpere era frig.

Coşmarul încă se mai agăţa de mine, plin de toate semnele visului: schimbări incoerente, chipuri distorsionate, decoruri absurde şi incomplete. Nu semăna deloc cu limpezimea de după Vremea îngerului.

Am încercat din nou să-i aud pe îngeri cântând, dar nu răzbăteau până la mine decât vagi ecouri, iar un fragment de coşmar s-a năpustit să le înăbuşe.

Ankanoc mă contrazicea pe tema sinuciderii lui Lodovico.

— Conform sistemului tău de credinţe, repeta el pentru a nu ştiu câta oară, acest sărman suflet se va duce într-un iad încins. Dar un asemenea loc nu există. Sufletul lui se va reîncarna şi va fi nevoit să înveţe ceea ce nu a reuşit să înveţe prima oară.

Eu puteam vedea iadul încins şi puteam auzi urletele condamnaţilor, dar Ankanoc continua să râdă.

— Crezi că eu sunt diavolul? Atunci de ce mi-aş

dori să trăiesc într-un asemenea loc?

Urma un zâmbet batjocoritor şi o expresie înlemnită.

— Crezi că ai fost vizitat de îngeri ai Domnului? Atunci de ce eşti atât de chinuit de atâtea lucruri? Dacă Dumnezeul tău te-a iertat, dacă te-ai întors cu adevărat la el, n-ar trebui oare ca Sfântul Duh să reverse asupra ta mângâiere şi lumină? Nu, nu ştii nimic despre Sfântul Duh. Dar nu lăsa asta să te sperie. Bun venit în rasa umană!

M-am ridicat, am plecat capul şi m-am rugat.

— Eliberează-mă, Doamne, de aceste lucruri!

Mă simţeam ameţit şi îmi era teribil de sete. Sentimentul că eşuasem, că-1 lăsasem pe Lodovico să moară mă încerca la fel de puternic ca şi la Roma. Şi eram furios, furios pentru că Ankanoc pătrunsese în lumea mea, în visele mele, în gândurile mele.

Dacă Dumnezeul tău te-a iertat, dacă te-ai întors cu adevărat la el, n-ar trebui oare ca Sfântul Duh să reverse asupra ta mângâiere şi lumină?

— Gata, s-a terminat, a spus Shmarya.

Avea o voce liniştită şi domoală, sonoră, dar tânără, şi era îmbrăcat la fel ca mine, cu o cămaşă albastră de bumbac şi cu pantaloni kaki.

M-a ajutat să mă dau jos din pat. M-am apropiat de fereastră şi m-am uitat la ceas. Era ora 2.00, după miezul nopţii. Singura lumină venea de la felinarele de pe strada de dedesubt.

Amintirile de la Roma îmi reveneau de-a valma în minte, alungând coşmarul.

— Te rog, îndepărtează de la mine acest vis, am

şoptit.

Spre surpriza mea, am simţit mâna lui Shmarya pe umăr. Ne uitam ochi în ochi. *L-am pierdut pe Lodovico. A plecat dintre noi.*

— Nu te mai zbate, mi-a spus.

Avea o expresie inocentă, cercetătoare, şi pentru o clipă şi-a îmbinat sprâncenele, ca şi cum ar fi vrut să fie mai convingător.

— Sufletul acestui bărbat nu se află în mâinile noastre.

— Creatorul *trebuie* să le ştie pe toate, am spus.

Apoi vocea mi s-a frânt. îl auzeam pe Ankanoc râzând, dar s-a dovedit doar o amintire. Aici se afla Shmarya.

— Iar Creatorul este singurul care poate judeca, am adăugat.

A încuviinţat.

— Unde-i şeful? am întrebat — mă referem la Malchiah.

— Va veni curând, a spus Shmarya. Până atunci trebuie să te dezmeticeşti.

— Oare de ce mi se pare că nu-ţi place de el?

— îl iubesc, mi-a răspuns el simplu. Ştii bine. Dar nu suntem de acord întotdeauna. La urma urmei, eu sunt îngerul tău păzitor. Am o misiune simplă. Să am grijă de tine.

— Şi Malchiah?

— Trebuie să-ţi amintesc din nou că ştii răspunsul la aceste întrebări. El este un serafim. E trimis să răspundă la rugăciunile celor mulţi. El cunoaşte lucruri la care eu nu am acces. El înfăptuieşte lucruri pe care eu nu sunt trimis să le

fac.

— Am crezut că toţi le ştiţi pe toate, am zis eu, şi mi-am dat seama că spusesem o prostie.

A clătinat din cap.

— Poţi măcar să-mi spui dacă Lodovico a ajuns sau nu în iad? am insistat.

A clătinat din cap.

Eu am încuviinţat. Am tras jaluzelele peste ferestre şi am aprins veioza de pe noptieră.

Era cât se poate de impresionant să-l văd atât de concret în lumină. Părea la fel de concret ca orice altceva exista în încăpere. Aş fi vrut să-l ating, dar n-am facut-o, şi imediat mi-am adus aminte că tocmai mă atinsese el pe mine.

Nu se putea citi nimic în ochii lui, nici în felul liniştit în care mă studia. A ridicat uşor din sprâncene, apoi a şoptit:

— încrede-te în Creator. Ceea ce gândeşti tu sau ceea ce gândesc eu nu poate trimite un om în iad.

— Ştii de ce sunt mânios?

A încuviinţat. Iar eu am continuat:

— Pentru că, înainte de a-1 vedea pe bărbatul acela luându-şi viaţa, n-am crezut în iad, n-am crezut în diavol şi în demoni, iar în faţa Domnului nu mi-a fost niciodată frică de Infern.

A încuviinţat din nou.

— Iar acum a apărut Ankanoc, şi el reprezintă iadul însuşi.

A cumpănit vorbele mele, apoi a ridicat din umeri.

— Ai auzit vocea răului şi în trecut, a spus. Ai ştiut întotdeauna că răul există. Nu te-ai minţit

niciodată.

— Am ştiut, dar am crezut că vocea lui vine dinăuntrul meu. Am crezut că tot răul pe care l-am văzut înseamnă oameni răi, că diavolii şi iadul nu reprezintă decât o închipuire. M-am simţit eu însumi devenind rău atunci când am luat prima oară o viaţă omenească. M-am simţit şi mai rău după ce am continuat să ucid. Pot trăi cu un rău ascuns în mine însumi, poate din cauză că pentru acesta mă pot căi. Dar acum există Ankanoc, un *dibbuk,* şi nu sunt dispus să cred în existenţa unor astfel de lucruri.

— Crezi că asta schimbă chiar atât de mult lucrurile?

— N-ar trebui?

— Cum măsurăm răul? m-a întrebat. Prin cât rău s-a înfăptuit, nu-i aşa?

A aşteptat. Apoi a continuat:

— Nu s-a schimbat nimic. Ai părăsit calea lui Lucky Vulpoiul, asta contează. Ai devenit un copil al îngerilor. O filozofie a răului nu schimbă aceste lucruri.

Am încuviinţat. Dar argumentaţia lui, oricât de adevărată, nu mă liniştea. M-a apucat din nou ameţeala, iar setea a devenit curată arşiţă.

M-am dus la frigiderul din mica sufragerie, am găsit o sticlă de cola rece şi am golit-o din câteva înghiţituri. Plăcerea ei limpede, senzuală m-a liniştit şi m-a făcut să mă simt puţin ruşinat. Gândurile abstracte reuşesc atât de uşor să te neliniştească fizic, m-am gândit.

— Nu ţi se întâmplă uneori să ne urăşti? l-am

întrebat.

— Niciodată, şi iarăşi ştii deja răspunsul la întrebare.

— încerci să mă determini să pun întrebări deschise, în locul întrebărilor retorice?

A râs. Un râs mărunt, plăcut.

Cofeina din băutura răcoritoare mi se urca la cap.

M-am dus pe rând la celelalte ferestre, una câte una, şi am tras draperiile, aprinzând în acelaşi timp şi veiozele — de pe birou şi de lângă pat. încăperea părea ceva mai sigură acum, fară vreun motiv anume. Pe urmă am dat drumul la căldură.

— Nu mă vei părăsi, nu-i aşa? l-am întrebat.

— Nu te voi părăsi niciodată, a spus.

Ţinea braţele încrucişate la piept şi se rezema de peretele de lângă fereastră, uitându-se la mine de pe cealaltă latură a camerei. Deşi avea părul roşcat, sprâncenele îi erau mai degrabă aurii, destul de închise, însă, ca să-i confere personalitate chipului. Purta pantofi identici cu ai mei, dar nu avea ceas la mână.

— N-o să te faci nevăzut, vreau să spun! am insistat eu, gesticulând cu amândouă mâinile. Te găsesc aici şi după ce fac un duş si mă schimb.

— Ai multe de făcut, a răspuns. Dacă te încurc, poate că-i mai bine să plec.

— Nu pot să-i telefonez Lionei la ora asta, am spus. Doarme.

— Data trecută când te-ai întors, cu ce te-ai ocupat?

— Am făcut cercetări, am scris... Am povestit în

scris tot ce s-a întâmplat. Am încercat să înţeleg detalii pe care le scăpasem din vedere. Dar ştii prea bine că şeful tău nu-mi va permite să arăt nimănui ce scriu. Visul să scriu, să devin autor de cărţi s-a terminat.

Mi-am amintit din nou cum mă lăudasem în faţa fostului meu şef, Justiţiarul, că voi scrie despre „ceva grozav” care mi se întâmplase şi care era menit să-mi schimbe viaţa. îi spusesem să se uite mereu în librării, pentru că într-o zi îmi va descoperi numele pe coperta unei cărţi. Ce nebunie, ce nechibzuinţă mi se părea acum! Mi-am adus aminte şi că îi dezvăluisem numele meu adevărat, acum aş fi vrut să n-o fi făcut. De ce trebuise oare să-i spun că asasinul lui de încredere, Lucky Vulpoiul, era de fapt Toby O’Dare?

Mi-au venit în minte imaginile Lionei şi a lui Toby.

Apoi mi-am reamintit îngrozitoarele vorbe ale lui Ankanoc: N-ar trebui oare ca Sfântul Duh sâ reverse asupra ta mângâiere şi lumină?

Ei bine, atunci când îi făcusem Justiţiarului acele mărturisiri mă simţisem plin de mângâiere şi lumină. Nu-mi mai păsa acum că nu puteam povesti nimănui ce misiuni îndeplineam pentru Malchiah. Un copil al îngerilor trebuie să păstreze secret ceea ce face, aidoma unui asasin plătit de către Justiţiar. Cum ar fi fost cu putinţă să le dăruiesc îngerilor mai puţin decât îi dărui- sem Justiţiarului? Numai că mai existau şi alte lucruri, de exemplu neliniştea şi confuzia pe care le

simţeam. îmi era frică. Mă aflam în prezenţa unui înger vizibil şi îmi era frică. Nu copleşitor de frică, dar destul cât să sufăr, ca şi cum cineva m-ar fi legat la un curent electric doar atât de puternic încât să mă usture.

Am luat încă o sticlă de cola, savurându-i răceala, deşi eram şi eu îngheţat, şi am băut din ea.

M-am aşezat pe scaunul de lângă birou.

— Am înţeles, nu ne urâţi, desigur, am spus. Dar cu siguranţă că nu prea mai aveţi răbdare în ce ne priveşte, ţinând cont de strădania voastră de a ajunge la o rezolvare simplă.

A zâmbit, ca şi cum felul în care mă exprimasem i-ar fi plăcut, apoi mi-a răspuns.

— Din ce motiv aş putea eu să-mi pierd răbdarea? m-a întrebat cu blândeţe. De fapt, de ce-mi pui întrebări despre gândurile şi sentimentele noastre?

A ridicat din nou din umeri.

— Nu înţeleg când interveniţi şi când nu, am spus.

— Aha, iată o întrebare pertinentă. Pot să-ţi răspund la ea, a zis el calm.

Vocea lui părea la fel de blândă ca a lui Malchiah, dar mai tânără, aproape de băiat. Părea un băiat care vorbeşte cu stăpânirea unui bărbat matur.

— Liberul vostru arbitru este cel care contează, şi nu ne vom împotrivi niciodată, mi-a explicat. Aşadar, tot ceea ce spunem sau facem, felul în care apărem, totul are legătură cu acest fapt, că

decizia vă aparţine.

Am încuviinţat din cap. Am terminat a doua băutură răcoritoare. îmi simţeam trupul ca pe un burete.

— Am înţeles, am spus, numai că Malchiah a fost în stare să-mi arate toată viaţa mea.

— Ţi-a arătat trecutul, a spus el. Ce te preocupă acum pe tine este viitorul. Stai de vorbă cu mine, dar în acelaşi timp te gândeşti la nenumărate lucruri, şi toate se leagă de viitor. Te întrebi cum o vei mai putea întâlni din nou pe Liona şi ce se va întâmpla când o vei întâlni. Te gândeşti ce ar trebui să faci în această viaţă ca să ştergi orice dovadă din trecutul tău ca Lucky Vulpoiul. Nu vrei ca trecutul tău să-i poată tulbura vreodată pe Liona şi pe Toby. Te întrebi de ce ultima misiune primită de la Malchiah a fost atât de diferită de cealaltă şi cum ar putea arăta următoarea.

Avea dreptate. în mintea mea clocoteau toate aceste întrebări.

— De unde să încep? am spus.

Dar ştiam de unde.

M-am dus în baie şi am făcut cel mai lung duş din istoria mea personală. Oricum părea că istoria mea conta suficient cât să-mi ocupe gândurile. Liona şi Toby. Oare ce anume îmi cerea prezenţa lor în viaţa mea să fac mai departe? Nu mă gândeam la telefoane, grija pentru ei ori vizite. Mă gândeam ce trebuia să întreprind ca să-mi răscumpăr oribilul trecut. Ce trebuia să facă Lucky Vulpoiul în legătură cu trecutul lui.

M-am bărbierit şi m-am îmbrăcat cu blugi

călcaţi şi cu o cămaşă albastră. Nutream dorinţa răutăcioasă să-l văd pe îngerul meu păzitor schimbându-şi hainele în funcţie de mine.

N-a facut-o. Am intrat şi l-am găsit aşezat pe scaunul cu spătar înalt de lângă şemineu, privind fix în vatra goală.

— Ai dreptate, i-am spus, de parcă nu ne-am fi întrerupt discuţia. Vreau să cunosc toate răspunsurile legate de viitor, mai ales despre viitorul meu. Şi trebuie să-mi amintesc că nu te afli aici ca să mi-1 faci mai uşor.

— într-un fel nu, într-un fel da, a spus el. Dar ai de îndeplinit nişte lucruri şi trebuie să le îndeplineşti. Va trebui să faci din nou ceea ce ai făcut mereu cel mai bine.

Avea o cută între sprâncene şi pupilele i se mişcau, încet, dar continuu, ca şi cum m-ar fi urmărit, ca şi cum ar fi urmărit mereu un ecran pe care se desfăşurau imagini cu amănunte de neînţeles.

— Petreci prea multă vreme cercetându-ne chipurile, mi-a atras el atenţia. Nu vei reuşi să ne înţelegi în acest fel. N-am putea să-ţi explicăm felul în care gândim, nici dacă am dori.

— Expresia feţelor voastre nu poate să ne păcălească, să ne tragă pe sfoară? l-am întrebat.

— Nu, a răspuns el, cu un zâmbet egal.

— Te bucuri că te pot vedea?

— Da, a spus. Ne bucurăm de universul fizic. întotdeauna ne-am bucurat. Ne place să avem corp. Ni se pare interesant.

Eram fascinat.

— Te bucuri că vorbeşti cu mine şi că pot să-ţi aud vocea? l-am întrebat. Chiar îţi place?

— Da, a răspuns. îmi place foarte mult.

— Cred că ai suferit groaznic în cei zece ani cât am fost ucigaş, am spus.

A râs, dar iară să scoată un sunet, şi a ridicat ochii spre tavan. Pe urmă s-a uitat la mine.

— N-a fost perioada mea cea mai grozavă, a spus. Trebuie să recunosc.

Am dat din cap înţelegător, ca şi cum l-aş fi făcut să recunoască o mulţime de lucruri, dar de fapt nu recunoscuse nimic.

M-am dus în bucătărie şi mi-am făcut cafea. După ce în sfârşit mi-a ieşit o ceaşcă pe gustul meu, m-am întors la el, sorbind din cană, savurându-i căldura la fel cum savurasem răceala băuturii de mai înainte.

— De ce i s-a îngăduit lui Ankanoc să mă pună la încercare? l-am întrebat. De ce i s-a îngăduit să mă ducă pe căi greşite, la Roma?

— Pe *mine* mă întrebi? a spus.

Din nou a ridicat uşor din umeri.

— îngeri speciali li se arată celor cu un destin special. Şi demoni speciali îi ispitesc după putinţa lor.

— Aşadar, vor mai apărea. Diavolul nu renunţă niciodată.

A reflectat la întrebarea mea şi mi-a făcut semn că nu poate răspunde. Doar o mică fluturare a mâinii, o ridicare din sprâncene.

— Ce ai aflat despre el? m-a întrebat.

— M-a atacat pe calea raţiunii, controverse

vechi, teorii pe care le-am citit. S-a aventurat până la filozofia New Age, adică a invocat experienţa celor care au călătorit în afara trupului, a celor care spun că s-au întors din moarte. Le-a tocat pe toate. Ideea este că mi-a atacat credinţa prin raţiune mai degrabă decât să încerce să-mi pună la încercare emoţiile.

A căzut din nou pe gânduri, sau cum s-or fi numit la ei. Mi se părea de vârsta mea, dar nu înţelegeam deloc de ce îl aleseseră roşcat, şi părea să aibă un trup mai bine legat decât al lui Malchiah. Toate astea ar fi trebuit să capete un înţeles, dar care? Probabil că existau reguli după care se înfăţişau, dar păreau prea complicate şi încurcate ca să le înţeleg.

A vorbit brusc, aducându-mă din nou în conversaţie.

— Există o legendă veche, a zis el, care spune că un sfânt a rostit odată: „Chiar dacă prinţul întunericului ia chipul unui înger, îl vei recunoaşte după coada de şopârlă.”

Am râs.

— Ştiu legenda, am spus. îl cunosc şi pe sfânt. Ei bine, Ankanoc nu a avut coadă de şopârlă.

— Dar şi-a dat arama pe faţă, fără îndoială. L-ai mirosit devreme, după felul cum vorbea, după consideraţiile despre fiinţele umane.

— Cât se poate de exact, am spus eu. Şi după felul în care manevra punctele de vedere ale prezentului în probleme de viaţă şi de moarte şi de motivele pentru care existăm. Ce este fascinant în legătură cu aceste puncte de vedere este că au

fost emise de o mare varietate de gânditori şi că unele dintre ele aparţin unor specialişti în fizică din lumea întreagă. Dar Ankanoc le trata ca şi cum ar reprezenta o nouă dogmă.

— Nu uita un lucru, mi-a spus el. Nu contează ce face şi ce spune, întotdeauna se va da de gol. Demonii sunt prea plini de ură şi de furie ca să fie foarte deştepţi. Nu-i supraestima. Poate fi la fel de periculos ca şi a-i subestima. în ce-1 priveşte pe Ankanoc, dacă îl vei striga pe nume, va fi nevoit să-ţi răspundă, aşa că pare greu de crezut că va mai încerca vreo altă întrupare.

— Aşadar, susţii că demonii nu sunt la fel de deştepţi ca îngerii.

— Ar putea fi, mi-a răspuns, dar starea de spirit le tulbură inteligenţa. Le tulbură capacitatea de a vedea şi de a înţelege. Tulbură tot ce fac. Acesta este impasul în care se află pentru că refuză să admită că au pierdut.

Ce frumos suna! îmi plăcea. îmi plăcea cât de complicat suna şi cât de adevărat era.

— îl cunoşti personal? l-am întrebat.

— Personal? a izbucnit în râs. Personal! a repetat, cu gura până la urechi. Toby, eşti un tânăr fascinant! Nu, nu-1 cunosc personal. Nu cred că mi-ar fi acordat această favoare. A râs din nou. Nu cred că-şi face griji în ce mă priveşte, „un înger păzitor oarecare”. Doar Malchiah îl dă peste cap. Faţă de el mai are de învăţat.

— Deci după ce terminăm treaba şi trag un pui de somn, tu şi Ankanoc nu puteţi da o fugă împreună în lumea îngerilor, ca să beţi una mică.

— Nu, a râs el din nou. Şi, apropo, să nu crezi că sunt liber când tu dormi. Dar bănuiesc că ştii deja.

— Ai fost cu mine la Roma? l-am întrebat.

— Sigur că da. Sunt mereu cu tine. Sunt îngerul tău păzitor, ţi-am spus. Sunt lângă tine de când te-ai născut.

— Dar la Roma n-ai putut să fii lângă mine, să mi te arăţi, să mă ajuţi?

— Ce părere ai? mi-a răspuns el cu o întrebare.

— O, nu începe iarăşi. Voi, îngerii, nu răspundeţi niciodată!

— Noi nu răspundem! a şoptit. Dar ştim amândoi măcar un motiv pentru care eşti atât de neliniştit. Nu-ţi place că n-am venit să te ajut. Dar a venit Malchiah, nu-i aşa?

— Da, în cele din urmă, i-am răspuns. A venit când totul se terminase. Oare niciunul dintre voi n-ar fi putut să mă avertizeze că sunt urmărit de o creatură cu asemenea posibilităţi?

A ridicat din umeri.

— Cred că ar trebui să acţionezi ca Malchiah, am spus.

— Dacă vrei. Dar iată şi altă variantă, a zis. Malchiah este serafim. Eu nu sunt.

— Atunci de ce te afli aici? l-am întrebat.

— Pentru ca ai nevoie de mine şi pentru că mă doreşti aici, pentru că n-ai odihnă şi n-ai nicio idee ce să faci mai departe. Uite doar o parte dintre motive. Cred că este momentul să începi să faci ce-ai făcut după ultima misiune. Aşa că mai bine plec.

— Aş vrea să te pot vedea mereu.

—Numai îţi imaginezi că-ţi doreşti asta. Ai memorie scurtă. Nu vreau să te împiedic să fii bărbat.

—Copiii îngerilor sunt nişte singuratici? am întrebat.

—Tu eşti, nu-i aşa? Dar crezi că, aflat în compania oricâtor îngeri, ţi-ar dispărea dorinţa omenească? Suntem aici pentru că eşti om. Şi vei rămâne o fiinţă omenească până în ziua în care vei muri.

—Aş vrea să ştiu cum arăţi cu adevărat! am strigat.

însă atmosfera din jurul meu s-a schimbat într-o clipă. Parcă o forţă precisă scutura toată încăperea, sau toată clădirea, dar cu siguranţă întreaga mea vedere.

Interiorul încăperii s-a înceţoşat. Gravitaţia a dispărut. Nu mai puteam să mă ţin pe picioare. Un sunet fară sfârşit mi-a umplut urechile, un sunet asemănător cu reverberaţiile unui gong uriaş şi în acelaşi timp o lumină albă fară măsură mi-a copleşit privirea, străbătută doar de mari străfulgerări aurii arcuite. Dar nu puteam vedea decât lumina explodând. Avea un miez, unul viu, vibrant, din care se împrăştiau raze de aur, şi curând totul a devenit dincolo de orice cuvânt aş fi avut la îndemână. Căutam în zadar în mintea mea concepte în stare să cuprindă această lumină, să o măsoare, să o păstreze, dar nu existau. Nu era decât o mişcare, o mişcare formidabilă, ceva aidoma convulsiilor unei erupţii. Dar faţă de ceea ce vedeam, cuvintele nu însemnau nimic. Am avut

sentimentul colosal că *înţeleg.*
M-am auzit icnind tare „Da!”, însă vorba s-a terminat înainte de a începe. Lumina descria un spaţiu mai mare decât puteam vedea ori asimila, şi totuşi îl vedeam, vedeam marginile nesfârşirii. Sunetul a ajuns la o intensitate devoratoare. Lumina s-a concentrat, apoi a dispărut.

M-am trezit întins pe jos, uitându-mă la cupola acoperişului de deasupra. Am închis ochii. Nu puteam reproduce în minte nimic asemănător, nimic comparabil cu ceea ce văzusem şi auzisem.

— Iartă-mă, am şoptit. Ar fi trebuit să ştiu.

Capitolul paisprezece

Am **DESCHIS COMPUTERUL** mai ales ca să culeg informaţii despre perioada misiunii mele la Roma.

N-am fost surprins să aflu că nu pot găsi în niciun fel de document istoric numele celor pe care-i vizitasem.

în schimb, oribila păţanie a fiului lui Giovanni la Florenţa apărea în mai multe locuri. Nu se dădeau nume, nici al celui acuzat de groaznica blasfemie, nici ale supravieţuitorilor din familia lui. Dar incidentul era fară îndoială acelaşi, iar amintirea bătrânului Giovanni îmi rămăsese vie, aşa cum se uita la mine în sinagogă, după ce încetasem să mai cânt la lăută.

Nu mai aveam nicio îndoială că misiunea mea se petrecuse printre oameni reali. Şi am regăsit povestea în nenumărate surse ale timpului.

Am găsit curând şi o informaţie pe care nu ar fi trebuit să o uit, şi anume că Roma fusese cucerită şi prădată în 1527, şi că se pierduseră mii de vieţi. Unele surse susţineau chiar că întreaga comunitate evreiască dispăruse atunci.

Părea că toţi cei pe care îi cunoscusem în Roma ar fi putut muri în acel moment, la nici nouă ani după vizita mea.

Am mulţumit Domnului că nu cunoscusem această parte a istoriei cât timp mă aflasem acolo. Dar, şi mai important, am înţeles într-o clipă ceea ce nu văzusem în toată viaţa mea egoistă: că este obligatoriu să nu ştim ce ne rezervă viitorul. N-ar exista prezent, dacă viitorul ar fi cunoscut.

Probabil că mintea mea intuise asta încă de la vârsta de doisprezece ani. Dar acum adevărul mă izbea cu o forţă concretă şi mistică. Şi îmi amintea că aveam de-a face cu creaturi precum Malchiah şi Shmarya, care ştiau mult mai mult despre viitor decât îmi doream eu să aflu. Nu avea niciun sens să te înfurii pe ei sau să le porţi pică, pentru că trăiau cu această povară.

Dar mai erau o mulţime de lucruri la care voiam să meditez.

în loc de asta, am redactat o descriere scurtă şi concisă a ceea ce mi se întâmplase de la ultimul „raport”. Am relatat nu numai aventurile petrecute la Roma, ci şi povestea întâlnirii cu Liona şi Toby şi tot ce se întâmplase atunci.

Mi-a trecut prin minte, după ce am terminat, că poate existau motive limpezi pentru care a doua mea misiune se dovedise diferită de prima. în prima aventură fusesem trimis să îndeplinesc un lucru mai degrabă simplu — să salvez o familie şi o comunitate de o acuzaţie injustă. Folosisem înşelătoria ca să rezolv problema, dar nu avusesem nici cea mai mică umbră de îndoială că aceasta era calea corectă.

Poate că îngerii nu încurajau minciunile pe care le folosisem în Vremea îngerului, dar mă lăsaseră să o fac şi simţeam că ştiu de ce.

Mulţi oameni de pe lumea aceasta au minţit ca să se salveze din calea răului şi a nedreptăţii. Cine n-ar fi minţit, în vremurile noastre, ca să-i salveze pe evrei de la genocid şi din mâinile celui de-al Treilea Reich?

Dar a doua misiune nu implicase astfel de situaţii, îmi dădusem silinţa să folosesc adevărul pentru a rezolva problemele din faţa mea, şi descoperisem că era o încercare complexă şi greu de îndeplinit.

Era cazul poate să presupun că fiecare misiune care avea să urmeze avea să fie mai complicată decât precedenta? Tocmai începusem să reflectez la toate acestea, dar în cele din urmă m-am oprit.

Venise ora prânzului. Mă trezisem de zece ore şi scrisesem aproape fară pauză în tot acest răstimp. Nu mâncasem nimic. Mai aveam puţin şi riscam să văd îngeri care nu existau.

Mi-am luat haina şi am coborât la masă în restaurantul Mission Inn şi, după ce farfuriile au fost strânse din faţa mea, m-am trezit din nou meditând.

Tocmai beam ultima ceaşcă de cafea când am remarcat că un bărbat tânăr de la altă masă se uita la mine, deşi, atunci când l-am fixat cu privirea, s-a prefăcut că citeşte ziarul.

Mi-am îngăduit să-l cercetez îndelung. Nu părea nici înger, nici *dibbuk*, doar un bărbat. Era mai tânăr decât mine şi, în timp ce-1 urmăream, m-a privit de mai multe ori, apoi în cele din urmă s-a ridicat şi a plecat de la masă.

N-am fost surprins să-l descopăr în holul hotelului, aşezat într-unul dintre fotoliile uriaşe, cu privirea fixată spre uşa restaurantului.

Am ţinut minte ceea ce vedeam: era tânăr, poate mai tânăr cu patru-cinci ani decât mine. Avea părul castaniu scurt şi ondulat şi ochi

albaştri aproape frumoşi. Purta ochelari cu rame negre, atunci când citea. Şi era îmbrăcat la modă, într-o jachetă Norfolk din catifea reiată maro, cu pulover pe gât şi pantaloni gri. I se citea pe chip o oarecare vulnerabilitate şi nerăbdare, ceea ce îmi alunga îngrijorarea în legătură cu vreun pericol, dar nu-mi plăcea să fiu remarcat de nimeni, aşa că m-am întrebat cine era şi ce căuta acolo.

Dacă era un alt înger implicat în povestea mea, voiam să ştiu. Iar dacă era alt diavol, ei bine, nu avea prestanţa şi încrederea în sine a lui Ankanoc şi nu-mi imaginam că mă va aborda.

Dar problema pericolului rămânea totuşi reală. Lucky Vulpoiul fusese întotdeauna atent la cei care ar fi putut să-l urmărească, indiferent dacă erau trimişi de duşmani sau de şeful lui.

Totuşi, acest bărbat nu părea câtuşi de puţin periculos. Niciun poliţist, niciun agent al Justiţiarului nu s-ar fi uitat la mine atât de nedisimulat. Un alt asasin nu şi-ar fi făcut deloc simţită prezenţa. Incidentul părea mai degrabă menit să mă facă să-mi dau seama cât de în siguranţă mă simţeam, deşi păstram urme de îngrijorare pentru faptul că-i destăinuisem Justiţiarului numele meu adevărat.

Am dat totul uitării, am găsit un loc liniştit în curtea interioară de afară, unde soarele ardea plăcut şi briza era răcoroasă, şi i-am telefonat Lionei.

Sunetul vocii ei aproape că mi-a umplut ochii de lacrimi. Şi abia în timp ce stăteam de vorbă mi-am dat seama că trecuseră cinci zile de când ea şi

Toby zburaseră spre casă.

— Crede-mă, i-am spus, am vrut să te sun mai demult. M-am gândit mereu la voi, după ce aţi plecat. Vreau să vă revăd curând.

Şi ea voia, mi-a spus. Tot ce aveam de făcut era să stabilesc locul şi momentul. Mi-a explicat că fusese la avocat cu toate hârtiile pe care i le dădusem. Tatăl ei se dovedea încântat că îmi asumam în acest fel responsabilitatea pentru fiul meu.

— Dar, Toby, ceva mă nedumereşte, a continuat ea. Verii tăi de aici ştiu că eşti în viaţă?

— Nu, nu ştiu, am recunoscut. Iar dacă mă întorc acolo, probabil că ar trebui să dau ochii cu ei.

— Există ceva ce nu ţi-am spus până acum, dar cred că ar trebui să afli. Acum trei ani, când ai fost declarat...

— Mort din punct de vedere legal? am ajutat-o eu.

— Da, ei bine, vărul tău Matt a scos toate lucrurile tale vechi care fuseseră până atunci păstrate într-un depozit şi a trecut pe la mine ca să-mi aducă unele dintre cărţile tale. Toby, ştie şi el, i-am mărturisit că Toby este fiul tău.

— Foarte bine, Liona, mă bucur. Nu mă deranjează câtuşi de puţin că Matt ştie. Nu te pot acuza că i-ai mărturisit.

— Păi, ar mai fi ceva. îl cunoşti pe tata, ştii că e doctor.

— Da.

— I-a cerut permisiunea lui Matt să facă nişte

teste ADN pe probele prelevate din apartamentul mamei tale. Tata a spus că le vrea din motive medicale, să ştie dacă există vreo problemă de sănătate în familia ta pe care Toby ar putea să...

— înţeleg, am spus.

Am simţit că îngheţ. M-am străduit să-mi păstrez vocea liniştită.

— Nu-i nimic. E absolut de înţeles, am minţit eu. Matt a fost de acord, iar tatăl tău a testat ADN-ul familiei mele şi al micului Toby.

Ceea ce însemna că undeva într-un dosar exista înregistrat ADN-ul lui Lucky Vulpoiul. Inima mea a uitat să bată de vreo două ori.

— Sper că nu încerci să-mi spui că există vreo problemă congenitală...

— Nu, doar voiam să ştii. Am crezut că eşti mort, Toby.

— Liona, nu-ţi face griji. Totul e în regulă. Mă bucur că ai facut-o. Acum tatăl tău ştie sigur că micul Toby este al meu.

— Da, şi asta a vrut să afle, a mărturisit ea. Acum există dovada compatibilităţii, cum o numesc ei.

— Ascultă, iubito, am spus. Am ceva de rezolvat. Trebuie să stau de vorbă cu şeful meu. După ce aflu ce program am, te sun din nou. Acum ai numărul meu de telefon. Poţi să mă cauţi oricând doreşti.

— O, nu vreau să te deranjez, Toby, a insistat ea.

— Dacă nu răspund, înseamnă că nu pot, i-am spus.

— Toby?

— Da.

— Vreau să-ţi spun ceva, dar n-aş vrea să te sperii.

— Sigur. Ce este?

— Te iubesc, a zis ea.

Am oftat prelung.

— Sunt mereu bucuros să aud asta, am şoptit. Pentru că inima mea e în mâinile tale.

Am închis.

Eram deosebit de fericit şi deosebit de îndurerat. Mă iubea. Şi eu o iubeam, dar toate celelalte adevăruri întunecate se amestecau între noi, mai repede decât le puteam numi sau recunoaşte. Niciunul dintre urmăritorii lui Lucky Vulpoiul nu obţinuse vreodată o probă ADN de-a lui, dar de-acum Justiţiarul ştia că Lucky Vulpoiul şi Toby O'Dare sunt una şi-aceeaşi persoană, şi exista o probă ADN a familiei lui Toby O'Dare într-un dosar din New Orleans. Iar eu fusesem atât de nebun încât să-i dezvălui Justiţiarului că provin din New Orleans.

„Sunt unele lucruri pe care trebuie să le faci", îmi spusese în atâtea feluri Shmarya, şi avusese dreptate. Nu puteam face nimic în problema ADN-ului şi poate că nici nu conta, având în vedere în ce fel fuseseră duse la îndeplinire diversele mele misiuni, dar aveam de făcut alte lucruri, şi încă repede.

Am părăsit hotelul şi am plecat cu maşina la Los Angeles.

Apartamentul meu era aşa cum îl lăsasem, cu uşile deschise larg spre terasă, iar florile de

jacaranda acopereau în continuare străduţa liniştită de dedesubt.

M-am schimbat în nişte haine vechi şi am condus până la garajul unde îmi ţineam camionetele, deghizările şi alte materiale pe care le folosisem în ultimii doi-trei ani. Timp de două ore, cu mănuşi şi halat de protecţie, am distrus tot felul de lucruri.

Nu-mi confecţionasem niciodată amestecurile otrăvitoare din aşa-numitele „substanţe controlate”. Aproape toate amestecurile mortale pe care le inventasem aveau la bază substanţe şi plante disponibile peste tot. Folosisem seringi hipodermice pe care le putea cumpăra fără probleme orice diabetic. Cu toate acestea, adunate laolaltă, obiectele din garajul meu ar fi putut constitui o probă, aşa că m-am simţit mult mai bine după ce ultima sticluţă s-a golit şi ultimul ambalaj a ars. Toate s-au transformat în cenuşă. Iar cenuşa am spălat-o cu un şuvoi de apă.

Am curăţat cu mare atenţie camionetele, apoi le-am lăsat în diferite locuri din centrul Los Angelesului, cu cheile în contact. Numerele de înmatriculare nu erau o probă, aşa că nu mă temeam de ele. După ce am abandonat şi ultima maşină am mers pe jos încă vreo şase străzi, socotind că deja toate fuseseră furate, apoi am luat un taxi ca să mă întorc în apropierea garajului.

Locul era acum gol. Am lăsat uşile deschise şi descuiate.

Peste câteva ore, acolo avea să fie plin de

oameni ai străzii, în căutare de obiecte de valoare sau de adăpost. Obiectele lor personale, amprentele şi ADN-ul lor urmau să se împrăştie curând peste tot, iar locul avea să se transforme într-o fundătură, ca toate garajele pe care le folosise Lucky Vulpoiul.

Am condus până acasă simţindu-mă ceva mai în siguranţă, simţind că Liona şi Toby erau ceva mai în siguranţă. Nu puteam fi sigur cu adevărat de nimic. Dar mă străduiam pe cât puteam ca Lucky Vulpoiul să nu le facă rău.

Simţeam o îngrijorare considerabilă şi inevitabilă. Mi-am dat seama că, indiferent ce se întâmplase între mine, Malchiah şi Shmarya, devenisem în lume Toby O'Dare, iar Toby O'Dare nu mai existase până acum. Mă simţeam gol şi vulnerabil, şi nu-mi plăcea asta. De fapt, eram chiar surprins de cât de mult îmi displăcea.

în aceeaşi noapte am luat un avion către New York.

A doua zi am procedat la fel şi în garajul de acolo. Trecuse un an de când nu mai intrasem în locul acela şi nu mi-a făcut nicio plăcere să mă întorc. New Yorkul îmi stârnea o mulţime de amintiri neplăcute şi mă simţeam deosebit de sensibil la ele, acum. Dar ştiam că aveam ceva de terminat. Am mutat şi aici maşinile în zone unde eram sigur că vor fi furate şi am lăsat garajul la fel ca pe celălalt, deschis oricui voia să-şi facă un cuib în el.

Intenţionam să părăsesc New Yorkul imediat, dar trebuia neapărat să rezolv ceva. M-am gândit mult înainte să pun în practică micul meu plan. Mi-am petrecut seara şi dimineaţa următoare gândindu-mă numai la asta. Eram foarte bucuros că nu mi se arătaseră îngerii, îmi dădeam seama de ce. Şi am început să mai înţeleg câte ceva din condiţiile noii mele existenţe.

Când s-a făcut după-amiază, am plecat de la hotel ca să găsesc o biserică catolică.

Cred că am hoinărit ore întregi până să găsesc una în care să mă simt aşa cum doream să mă simt; şi vorbesc acum doar despre sentimente, fără să amestec niciun gând.

Mi-am dat seama că eram undeva în centrul oraşului. Am tras de cordonul clopoţelului casei parohiale şi i-am spus bătrânei care mi-a răspuns că vreau să mă spovedesc. S-a uitat la mâinile mele. Era cald, iar eu purtam mănuşi.

— Poţi să-l chemi pe cel mai bătrân preot? am întrebat-o.

Nu eram sigur dacă m-a auzit şi m-a înţeles. M-a

condus într-o sală de aşteptare sărăcăcios mobilată, cu o masă şi câteva scaune de lemn. O ferestruică acoperită de perdele prăfuite dădea într-o curte pavată cu asfalt. Un crucifix străvechi atârna pe perete. Am rămas cât se poate de liniştit şi m-am rugat.

Cred că am aşteptat jumătate de oră până să apară un preot foarte bătrân. Dar dacă ar fi fost mai tânăr, probabil că aş fi lăsat ceva în cutia milei şi aş fi plecat fară să scot o vorbă. Preotul părea o relicvă străveche, cumva uscat, cu un cap pătrăţos extrem de mare şi cu ochelari cu rame de sârmă pe care şi i-a scos şi i-a lăsat pe masa de alături.

A despăturit patrafirul purpuriu, o fâşie lungă de mătase fară de care nu putea asculta spovedanii, şi apoi şi l-a petrecut în jurul gâtului. Avea părul gras şi ciufulit. S-a aşezat în scaunul lui de lemn şi a închis ochii.

— Iartă-mă, părinte, căci am păcătuit, am spus. Au trecut mai mult de zece ani de la ultima mea spovedanie şi m-am îndepărtat peste măsură de Domnul. Vreme de zece ani am comis păcate teribile, atât de multe, încât nici nu le-aş putea enumera pe toate, şi abia dacă pot număra de câte ori am făcut fapte rele.

N-am primit niciun fel de răspuns la această mărturisire.

— Am luat viaţa altora deliberat şi cu bună ştiinţă, am spus. M-am amăgit că omor oameni răi, dar de fapt am distrus vieţile unor nevinovaţi, mai ales la început, şi nici nu pot înşira numele lor.

După acele prime şi teribile crime, am început să lucrez pentru o agenţie care m-a pus să-i omor pe alţii şi am ascultat ordinele ei fără să cârtesc, am provocat moartea a câte cel puţin trei oameni pe an, vreme de zece ani. Această agenţie mi-a spus că este în slujba băieţilor buni şi cred că înţelegeţi de ce nu vă pot dezvălui mai mult. Nu pot să vă spun pe cine am omorât, nici pentru cine. Pot doar să vă mărturisesc cât de rău îmi pare, şi am jurat în genunchi să nu mai fac asta niciodată. M-am căit din toată inima. Şi am căutat o cale să repar ce-am făcut, ca să pot răscumpăra în anii ce vor veni aceşti ultimi zece ani. Am găsit un îndrumător spiritual care ştie în întregime tot ce am înfăptuit şi care mă ghidează în ispăşire. Cred cu tărie că Dumnezeu m-a iertat şi am venit să mă absolvi de păcate.

— De ce? m-a întrebat.

Avea o voce profundă, de bariton. Nu s-a mişcat, nici nu a deschis ochii.

— Pentru că vreau să mă duc la împărtăşanie, am răspuns. Vreau să pot să stau în biserica mea laolaltă cu cei care cred în Dumnezeu la fel ca mine, şi vreau să mă pot înfăţişă din nou la masa Domnului.

A rămas neclintit, la fel ca şi până atunci.

— Un îndrumător spiritual? a întrebat. De ce ţi-a oferit el iertarea? — a rostit tare ultima frază, ca şi cum vorbele i-ar fi răsunat în piept.

— Nu este vorba despre un preot catolic, am răspuns. E o persoană absolut de încredere şi cu o judecată impecabilă, ale cărei sfaturi mi-au însoţit

căinţa. Dar eu sunt catolic şi de aceea m-am înfăţişat în faţa dumneata.

Am continuat explicându-i cum comisesem şi alte păcate, ale dorinţei, ale lăcomiei şi alte păcate de muritor. Lipsisem, desigur, la slujba de duminică şi nu ţinusem zilele de post. Nu sărbătorisem Crăciunul şi Paştele. Trăisem fără Dumnezeu. Am continuat spovedania fără întrerupere. I-am mărturisit că aveam un băiat, fructul greşelilor mele din tinereţe, şi că aproape tot ce câştigasem din acţiunile ultimilor ani le era destinat acestui copil şi mamei lui. îmi păstrasem atât cât să pot trăi mai departe, dar nu intenţionam să mai ucid vreodată.

— Doresc să-mi dai iertarea, am spus în cele din urmă.

între noi s-a lăsat liniştea.

— îţi dai seama că un nevinovat ar putea fi acuzat de crimele comise de tine? a îndrăznit el — vocea baritonală îi tremura uşor.

— După ştiinţa mea, nu s-a întâmplat asta până acum. în afara acţiunilor nesăbuite pe care le-am întreprins la început, tot ce am făcut ca asasin plătit a fost acoperit. Dar după câte ştiu, nici pentru primele crime nu a fost acuzat nimeni. Am aflat destule despre ele şi nu, nimeni n-a fost pus sub acuzare.

— Dacă va fi învinovăţit cineva vreodată de faptele tale, va trebui să vii în faţa judecăţii, mi-a spus.

A oftat, dar n-a deschis ochii.

— Voi veni.

— Şi nu vei mai ucide niciodată, nici măcar pentru cei care susţin că sunt băieţi buni, a murmurat.

— Aşa este. Niciodată. Indiferent ce s-ar întâmpla.

N-a spus nimic o vreme.

— Acel părinte spiritual, a început el.

— Te rog să nu insişti să-i dezvălui identitatea, şi nici identitatea celor pentru care am comis crimele. Crede-mă că îţi spun adevărul. Am venit aici exact din acest motiv.

A reflectat. Apoi a continuat cu vocea lui sonoră.

— Ştii că reprezintă un sacrilegiu să minţi la spovedanie.

— N-am omis nimic. N-am minţit despre nimic. Şi îţi mulţumesc că mă înţelegi şi că nu mă sileşti să-ţi ofer alte detalii.

Nu mi-a răspuns. A aşezat o mână noduroasă şi stângace pe tăblia mesei.

— Părinte, i-am spus, unui om ca mine îi este greu să devină o persoană responsabilă în această lume. Este imposibil să-i pot dezvălui cuiva trecutul meu. Este cu neputinţă să înalţ un pod între mine şi fiinţele nevinovate care n-au făcut niciodată lucruri la fel de îngrozitoare ca mine. Vreau să-i devin devotat Domnului. Voi lucra pentru el şi numai pentru el. Dar sunt un om din această lume şi vreau să mă pot duce la biserică împreună cu alţi oameni din această lume, vreau să pot asculta slujba împreună cu ei şi vreau să pot întinde mâinile ca să le apuc pe ale lor atunci când spunem rugăciuni sub acoperişul lui

Dumnezeu. Vreau să primesc sfânta împărtăşanie laolaltă cu ei. Vreau să pot fi un membru al bisericii mele, în lumea în care trăiesc.

A tras aer în piept, cu zgomot.

— Spune rugăciunea de căinţă, a zis el.

Am simţit că intru în panică. Ajunsesem la singura parte a spovedaniei pe care nu o detaliasem în minte. Nu-mi aduceam aminte toată rugăciunea.

— Doamne, Dumnezeul meu, mă căiesc din inimă că Te-am supărat şi îmi urăsc păcatele care m-au îndepărtat de Tine, mă tem de pierderea Cerului şi de durerea Iadului, îmi regret păcatele, pentru că m-au îndepărtat de Tine şi pentru că le-am făcut atâta rău sufletelor a căror călătorie pe acest pământ am între- rupt-o, şi crede-mă că de-acum nu voi mai comite vreodată lucruri îngrozitoare, indiferent ce se va întâmpla. Te rog, Doamne, primeşte-mi căinţa şi dăruieşte-mă cu graţia Ta zi şi noapte. Lasă-mă să fiu unul dintre copiii Tăi. îngăduie anilor care mi-au mai rămas să fie ani în care să te servesc pe Tine.

Fără să deschidă ochii, a ridicat mâna şi mi-a dat dezlegarea.

— Penitenţă, părinte? l-am întrebat.

— Fă ceea ce-ţi spune îndrumătorul tău spiritual, mi-a răspuns.

A deschis ochii, şi-a scos patrafirul şi l-a împăturit. Se pregătea să plece fară să-mi fi aruncat măcar o privire.

Am scos un plic din buzunar. Era doldora de bancnote mari, toate curăţate complet de

amprente. I l-am întins.

— Pentru dumneata, pentru biserică sau pentru orice doreşti, aceasta este donaţia mea.

— Nu-i nevoie, tinere, ştii bine.

S-a uitat la mine cu ochi mari, apoşi şi a dat să se îndepărteze.

— Ştiu, părinte. Dar vreau eu să fac această donaţie.

A luat plicul şi a părăsit încăperea.

Am ieşit afară, am simţit aerul primăvăratic mângâin- du-mă şi liniştindu-mă, apoi am pornit pe jos către hotel. Lumina era moale şi dulce, iar eu simţeam o dragoste copleşitoare pentru toţi trecătorii. Până şi cacofonia zgomotelor oraşului mă liniştea, iar vuietul şi zumzetul traficului mi se părea răsuflarea unei fiinţe, ori bătaia unei inimi.

Când am ajuns la catedrala St. Patrick, am intrat şi m-am aşezat într-o strană, aşteptând slujba de seară.

Spaţiul vast şi minunat al catedralei mă liniştea la fel cum o făcuse mereu. Venisem aici şi înainte, şi după ce-mi dedicasem viaţa Justiţiarului. Uneori rămăsesem să mă uit ore în şir la altarul îndepărtat, sau să mă plimb înainte şi înapoi pe culoarele laterale, admirând magnificele opere de artă şi mormintele. Cu arcadele ei avântate şi cu grandoarea ei, reprezenta pentru mine chintesenţa unei biserici catolice. Mă simţeam dureros de bucuros că mă aflam aici, acum, dureros de bucuros pentru tot ce mi se întâmplase în ultimul timp.

Pe măsură ce s-a lăsat seara, s-a adunat o

mulţime considerabilă. M-am apropiat mai mult de altar. Voiam să aud slujba şi să o văd. în momentul binecuvântării cu pâine şi vin, am plecat capul şi am plâns. Nu-mi păsa dacă mă vedea cineva. Nu conta. Când ne-am ridicat să-i adresăm rugăciunea Domnului, mi-am scos mănuşile şi m-am prins de mâini cu cei din jurul meu, rostind cuvintele potrivite.

M-am apropiat de împărtăşanie fără să-mi ascund lacrimile. Nu conta câtuşi de puţin. Dacă o fi remarcat vreo persoană, eu n-am remarcat-o. Eram la fel de anonim ca oricând şi mă simţeam bine în anonimatul meu şi în ritualul slujbei. Dar mă simţeam şi conectat cu toţi cei din jur, aparţineam locului şi momentului, iar asta mă făcea să mă simt pur şi simplu superb.

Poţi să plângi după pofta inimii, atunci când participi la împărtăşanie într-o biserică catolică.

După aceea a venit un moment când am îngenuncheat în strană, cu capul plecat, gândindu-mă cum ar fi interpretat lumea, lumea reală de afară, gesturile mele de aici. Lumea modernă detestă teribil ritualurile!

Ce însemnau ritualurile pentru mine? însemnau totul, pentru că erau modelele care reflectau cele mai adânci sentimente şi credinţe ale mele.

Fusesem vizitat de îngeri. Le urmasem îndrumările pline de dragoste. Dar acesta era doar un miracol. Minunea întrupării Domnului nostru în pâine şi vin însemna altceva. Şi această minune conta acum pentru mine.

Nu-mi păsa ce crede lumea largă. Nu-mi păsa

de teologie, nici de logică. Da, Dumnezeu este peste tot, da, Dumnezeu e prezent în tot ce există pe lume, iar Dumnezeu era prezent şi aici. Dumnezeu era prezent acum, aici, în felul lui, prin mine. Ritualul mi-1 dăduse mie pe Dumnezeu şi mă dăduse pe mine lui Dumnezeu. Am lăsat această acceptare profundă să se transforme în cuvinte:

„Doamne, apără-i te rog pe Liona şi pe Toby de Lucky Vulpoiul şi de tot ce a făcut el. îngăduie-mi să trăiesc ca să-l slujesc pa Malchiah; îngăduie-mi să trăiesc pentru Liona şi pentru fiul meu.”

Am mai rostit o mulţime de rugăciuni. M-am rugat pentru familia mea; m-am rugat pentru fiecare suflet pe care îl trimisesem pe cealaltă lume; m-am rugat pentru Lodovico; m-am rugat pentru Justiţiar; m-am rugat pentru cei mulţi şi fară nume ale căror vieţi fuseseră întrerupte de răul pe care-1 făcusem. Apoi m-am lăsat în voia rugăciunii inimii, ascultând numai vocea lui Dumnezeu.

Slujba se terminase de vreo jumătate de oră. Am ieşit din strană, ridicându-mă din genunchi ca pe vremuri, şi am pornit pe culoar cu un sentiment minunat de pace şi de fericire pură.

în spatele bisericii am descoperit că rămăsese deschisă doar o uşă laterală din stânga, nu şi intrarea principală, aşa că m-am îndreptat înspre ea ca să ies în stradă.

în cadrul uşii stătea un bărbat, cu spatele la lumină, şi ceva mi-a atras atenţia la el, facându-mă să-l privesc direct.

Era tânărul de la Mission Inn. Purta aceeaşi haină de catifea reiată, cu o cămaşă albă deschisă la gât sub o vestă de lână. Se uita fix la mine. Părea tulburat, pe punctul să vorbească. Dar n-a facut-o.

îmi auzeam pulsul bubuindu-mi în urechi. Ce naiba căuta aici? Am trecut pe lângă el şi am ieşit afară, îndreptându-mă către hotel. Tremuram. Am încercat să parcurg în minte toate posibilităţile care i-ar fi putut explica prezenţa, dar nu erau prea multe. Fie era o coincidenţă, fie mă urmărea. Iar dacă mă urmărea, atunci mă văzuse şi la garajul din Los Angeles, şi la cel din New York! Mi se părea de neacceptat.

în anii pe care-i trăisem ca Lucky Vulpoiul nu sur- prinsesem niciodată pe cineva care să mă urmărească. Am blestemat din nou ziua când îi mărturisisem Justiţiarului adevăratul meu nume, dar tot nu puteam să fac în niciun fel legătura dintre acest tânăr ciudat şi sclivisit şi vreun scenariu de-al Justiţiarului. Aşadar, cine era?

Cu cât înaintam mai mult pe Fifth Avenue, cu atât eram mai sigur că tipul era chiar în urma mea. îl simţeam. Ne apropiam de Central Park. Traficul înspre centru era aglomerat şi gălăgios, zgomotul claxoanelor mă călca pe nervi, iar fumul ţevilor de eşapament mă facea să lăcrimez. Dar mă simţeam recunoscător că ne aflam aici, în New York, înconjuraţi de mulţime, cu lume peste tot în jur.

Ce naiba aveam eu de-a face cu acest băiat? Ce ne lega? M-am gândit cât se poate de serios că nu

era cu putinţă să acţionez cum ar fi acţionat Lucky Vulpoiul. Nu mă puteam servi de violenţă. Indiferent ce ar fi ştiut el despre mine, asta nu era o variantă. Mă înnebunea acest gând. Mă simţeam prizonier.

Aş fi vrut să mă întorc să văd dacă-l zăresc, iar când am cotit pe altă stradă m-am uitat stângaci peste umăr.

Dintr-odată două braţe hotărâte m-au apucat de mâini şi m-au tras într-o parte. Mă împiedicasem la colţ. încercasem să mă redresez, dar păşisem în stradă. Un taxi trecuse gonind pe lângă mine, traversând Fifth Avenue pe roşu şi făcând mulţimea de oameni de pe amândouă trotuarele să strige. Maşina aproape că mă trântise la pământ.

Tremuram din toate încheieturile.

M-am gândit, evident, că Malchiah sau Shmarya îmi salvaseră viaţa. Dar m-am întors şi am descoperit că tânărul la care mă gândeam se afla la numai câţiva centimetri de mine.

— Maşina aceea te putea omorî, a spus.

S-a îndepărtat puţin. Avea o voce cumsecade, care nu-mi suna deloc cunoscut.

Taxiul s-a izbit de ceva sau de cineva pe cealaltă parte a bulevardului, cu un zgomot oribil.

Lumea alerga în jurul nostru şi ne dădea de înţeles, fară putinţă de tăgadă, că blocam trotuarul.

Dar eu voiam să-l văd bine pe bărbat, aşa că nu m-am mişcat, iar el a rămas la doar un metru distanţă, pri- vindu-mă fix în ochi, la fel ca în catedrală.

Era cu adevărat tânăr, probabil că abia împlinise douăzeci de ani. Privirea lui părea cumva să mă implore.

M-am întors, m-am îndreptat către primul perete şi m-am rezemat de el. A venit după mine. Exact cum mă aşteptam. Fierbeam de mânie. Eram furios, furios că mă urmărise, furios că mă salvase din faţa taxiului. Eram furios că nu se temea de mine, că îndrăznea să se apropie de mine, că se lăsa văzut fară frică.

Mă scotea din minţi de-a binelea.

— De când mă urmăreşti? l-am întrebat.

încercam să mă stăpânesc să nu scrâşnesc din dinţi,
atât eram de furios.

Nu mi-a răspuns. Tremura şi el, rău. îi citeam spaima pe chip, în felul cum i se mişcau buzele fară să rostească niciun cuvânt, în felul în care îi jucau pupilele în timp ce mă privea.

— Ce vrei de la mine? l-am întrebat.

— Lucky Vulpoiul, a spus el încet. Vreau să stăm de vorbă. Vreau să-mi spui cine te-a trimis să-l omori pe tata.

Sfârşit

29 ianuarie 2010

Nota autoarei

Cântecele serafimului sunt opere de ficţiune. Cu toate acestea, unele dintre întâmplările din aceste cărţi au fost inspirate de evenimente şi persoane reale. Şi am făcut un efort deosebit pentru prezentarea cât mai precisă a mediului istoric în care se petrec romanele.

Tragica mutilare a unui tânăr evreu din Florenţa, în 1493, este descrisă în amănunt în volumul *Public Life in Renaissance Florence (Viaţa publica în Florenţa Renaşterii)* de Richard G. Texler, publicat de Corneli University Press. Totuşi, în niciunul dintre textele pe care le-am descoperit nu este menţionată identitatea băiatului, a rudelor sale sau ce s-a petrecut cu el până la sfârşit. Am folosit materialele informative doar pentru a crea în roman o versiune imaginară a incidentului.

Floarea numită „Moartea purpurie” este închipuită. Din motive evidente, nu am intenţionat să introduc în această carte amănunte cu privire la o otravă reală.

Principalele surse folosite pentru romanul de faţă au fost două cărţi de Cecil Roth, o lucrare foarte amplă intitulată *The History ofthe Jeivs ofltaly {Istoria evreilor din Italia)* şi una de dimensiuni mai reduse, dar nu mai puţin bogată în informaţii, *The Jews ofthe Renaissance (.Evreii în vremea Renaşterii*), publicate amândouă de Jewish Publication Society din America. De enorm ajutor mi-au fost fragmente din periodicul Comunităţii evreieşti, publicat tot de Jewish Publication Society din

America, fragmente traduse de Moses Hadas. M-a mai ajutat *Jewish Life in Renaissance Italy (Viaţa evreilor în Italia Renaşterii*) de Robert Bonfil, tradusă de Anthony Oldcorn şi publicată de University of Chicago Press. La fel şi *The Renaissance Popes (Papii Renaşterii)* de Gerard Noel, iar lui Noel îi datorez informaţia că Papa Iuliu al Il-lea se delecta în fiecare zi cu caviar la masa de prânz.

Am consultat o mulţime de alte cărţi despre Roma, despre Italia, despre evreii de peste tot din lume în epoca Renaşterii, prea multe ca să le pot enumera aici. Orice student interesat de o documentare mai amănunţită va descoperi că are la îndemână resurse din abundenţă.

Vreau să mulţumesc din nou enciclopediei online Wikipedia.

în ce priveşte lăuta renascentistă, scriind cartea de faţă, am ascultat multă muzică de acest fel, dar am fost inspirată în mod special de un compact disc numit *The Renaissance Lute* de Ronn McFarlane. Le recomand cititorilor fragmentul nr. 7, intitulat simplu „Pessemeze". Această piesă s-a dovedit în stare să mă urmărească în mod special şi mi-1 imaginez pe Toby, eroul meu, cântând-o în ultimele ore petrecute în Italia Renaşterii.

încă o dată îmi exprim recunoştinţa că există locuri atât de frumoase precum hotelul Mission Inn din Riverside, California şi misiunea San Juan Capistrano.

Permiteţi-mi să mulţumesc iarăşi, cu

recunoştinţă şi entuziasm, celor de la Jewish Publication Society din America, pentru toate cercetările întreprinse în domeniul istoriei evreieşti.

Pentru comenzi şi informaţii vă rugăm contactaţi:
Editura LEDA Difuzare şi Clubul Cărţii
Calea Plevnei nr. 145, sector 6, Bucureşti, cod poştal 060012 Tel.: 021.319.88.22, 021.319.88.33, 021.319.88.77;
Fax: 021.319.88.66 E-mail: **vanzari@edituracorint.ro** Magazinul virtual: **www.grupulcorint.ro**. **www.ledabooks.ro**
Format: 16/54x84 Coli tipo: 16
Tiparul executat la FED PRINŢ S.A.

„Indiscutabil, Rice st ie să spună o poveste, iar aceasta este palpitantă.... Sfârşitul bulversam, dramatic, care lasă loc unui «va urma» confirmă pe deplin faptul că această serie chiar a prins aripi."

,.Dincolo de fantome şi îngeri, *Dragostea si râul* reuşeşte sa iasă din tiparul unui thriller metafizic, fiind un roman ancorat solid în fapt istoric... Anne Rice nu numai că explorează lupta împotriva răului, ci se întreabă ce înseamnă răul şi cine îl poate defini. Dar, mai presus de orice, *Dragostea si răul* este o carte piu˙ si simplu captivantă."

T.EDA . imprint al
(ilit PI (.I I EDITORIAL CORINT
Imagincâ copcrci: ţ.ulivt'r •'
ricM^n .iI ci lirici; An^nwii Apovtol
.■ IiiviiVtim ';irn>nl